

Riksdagens protokoll

2013/14:12

Tisdagen den 15 oktober

Kl. 12.00 – 15.57
18.00 – 22.07

Protokoll
2013/14:12

1 § Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 11)

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

Klimat och miljö

Anf. 1 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Klimatpolitiken är i grunden mycket enkel. Vi måste sluta med fossila utsläpp. Det handlar om solidaritet och rättvisa. Det handlar om överlevnad. Det handlar om att bestämma sig. Vi måste ha respekt för människors vardag, fokus på samarbete, samverkan och långsiktiga besked.

Vi socialdemokrater har bestämt oss. Sverige ska bli ledare i den globala tävlingen om grön teknologi, inte en sorglig eftersläntrare. Vi ska fortsätta bygga ut den förnybara energin, energieffektivisera vår produktion och klimatsäkra våra bostäder och transporter, för det skapar jobb och framtidstro. Våra barn förtjänar en värld fri från skenande uppvärmning. De förtjänar en mer rättvis och solidarisk värld.

Sverige ska vara med och leda utvecklingen med ett aktivt klimatarbete. Regeringens sänkta ambitioner och ovilja att ta ledningen, både nationellt och internationellt, har inneburit försuttna chanser på klimatområdet. Sverige, med socialdemokratin i spetsen, ska vara en drivande kraft, nationellt och internationellt, för en ambitiös klimatpolitik.

I dag är andra länder snabbare än Sverige på att anpassa sin ekonomi och sitt näringsliv i en hållbar riktning. En grön kapplöpning har det kallats, utifrån att de länder som minskar sitt beroende av fossila bränslen och använder energin mer effektivt på sikt får lägre kostnader och blir därmed konkurrenskraftigare. All verksamhet är i dag beroende av fossila bränslen. Därför påverkar klimatomställningen alla jobb. Det handlar om hela vår välfärd, hela vår samhällsutveckling.

Vi socialdemokrater är oroad över de otydliga och oklara besked som människor och svenskt näringsliv får om utvecklingen av klimatpolitiken från den sittande regeringen. Vi menar att politiken måste kunna ge mer långsiktiga besked, och för det krävs samverkan över blockgränserna.

Vi har föreslagit ett klimatpolitiskt ramverk. Det innebär att vi lägger fast regler för klimatpolitiken och budgetar för utsläppen för en lång tid framåt och att vi kommer överens om att detta ska gälla över regeringskiften.

Det ger stabilitet och långsiktighet för människor och för svenskt näringsliv så att säkra investeringar kan göras. Det ger oss tydlighet för att klara våra klimatmål, det tar till vara den konkurrensmöjlighet som vi ser med ny, grön teknologi och det ger oss ökad trovärdighet och möjlighet att bedriva ett ledarskap inom EU och internationellt gällande klimatfrågan så som Sverige historiskt har gjort.

Herr talman! Inom regeringen finns det krafter som håller med mig, som varje dag stångar sin panna blodig mot en cementerad vägg av blockpolitik, som varje dag lägger fram bra miljöförslag som hamnar i en skrivbordslåda eller i Moderaternas papperskorg.

Jag begär bara en sak, och det är att miljöminister Lena Ek erkänner att en bred politisk samverkan är extra viktig för klimatpolitiken, att det till och med är det som krävs för att få fart på omställningen på riktigt – i stället för att hålla upp diagram som visar hur bra just deras regeringstid har varit.

Herr talman! Vi socialdemokrater levererade minst 80 bra förslag i våra kommittémotioner om miljö och klimat, förslag som syftar till att nå de miljömål som riksdagen har lagt fast.

Regeringen själv konstaterar att den inte kommer att klara 14 av de 16 miljömålen med sin politik. Det duger helt enkelt inte. Det riskerar att bli ett politiskt misslyckande som får svåra konsekvenser för framtida generationer.

Det är dags för Anders Borg att damma av några av förslagen från Lena Ek som jag vet ligger i hans byrålåda eller i hans papperskorg. Jag kan ta några exempel.

Vi socialdemokrater har under flera år föreslagit en miljöbilsbonus i kombination med en registreringsskatt för de utsläppstunga bilarna. Det finns i flera andra EU-länder, och det har varit framgångsrikt. Regeringens egen utredare har föreslagit det. Lena Ek och Centern föreslår det. Ja, faktum är att en majoritet i denna kammare står bakom ett sådant förslag.

Men Anders Borg står där med sin cementslev och säger nej. Här är det blockpolitik som gäller, inte pragmatiska, bra förslag som bevisligen fungerar.

Jag kan ta ett annat exempel.

Utredning på utredning har visat att lantbruket har en stor potential att få fram mer biogas. Biogas har dubbel klimatnytta eftersom vi både blir av med utsläpp av metangas från gödsel och kan ersätta fossila bränslen i trafiken. En ersättning för lantbrukets klimatnytta skulle ge stimulans till en kraftigt ökad utbyggnad av en gårdsbaserad biogasproduktion.

Nu har regeringen föreslagit ett försök i Skåne – en dålig kompromiss mellan partierna i Alliansen. Varför ska Skånes bönder få det som alla borde få? Det blir helt ologiskt.

Som sagt begär jag bara en sak av Lena Ek i debatten här i dag: Erkänn att klimatpolitiken kräver breda lösningar, att klimatet i dag förlorar på Alliansens fördummande blockpolitik och att det handlar om jobben, om näringslivets vilja att investera, om svensk konkurrenskraft, om solidaritet och rättvisa, om överlevnad, om att bestämma sig. Och ja, jag har bestämt mig!

(Applåder)

Anf. 2 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Jag förstår att Matilda Ernkran inte vill titta på diagram eller statistik. Det finns anledningar till det. Den första anledningen är att det var alliansregeringen som satte de tuffa klimatmålen – dubbelt så tuffa som det ni förmådde på den tiden. Den andra anledningen är att det faktiskt går åt rätt håll.

Vi vill naturligtvis gärna att det går snabbare och tydligare, eftersom klimatfrågan är en oerhört viktig fråga. Men faktum är att vi hade rekordlåga utsläpp år 2012. Utsläppen av växthusgaser minskade med 5 procent, och det är den lägsta noteringen sedan basåret 1990. Totalt har utsläppen minskat med 20 procent, och det innebär att vi redan är klara med det vi har lovat EU att åstadkomma. Det innebär också att vi kommer att klara de tuffa svenska klimatmålen, det första att minska utsläppen med 40 procent till 2020.

Anf. 3 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag sade inte att jag inte ville titta på diagram, miljöminister Lena Ek. Jag sade att miljö- och klimatpolitiken är någonting som är så viktigt att vi måste klara av att samarbeta och samverka och ge långsiktiga besked. Jag tycker inte att någon regeringsföreträdare ska nedlåta sig till att visa upp diagram på diagram, i stället för att ha utsträckta händer som gör att vi skulle kunna leverera en ambitiös klimatpolitik, så som vi historiskt har gjort, och ta tillbaka ledarskapet. Är det någonting som Sverige och världen efterfrågar är det ledarskap i klimatfrågan.

Lena Ek får gärna svara på min fråga: Är det inte så att blockpolitiken är fördummande och att klimatet är förloraren i den hårda blockpolitiken? Är det inte så att klimatpolitiken är extremt viktig och att vi ska ha bred samverkan och långsiktiga spelregler kring den?

Anf. 4 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Jag tror att det finns en stor risk med att svartmåla både klimatfrågan och den politik som vi har i Sverige, nämligen att människor tappar engagemanget i frågan. Sverige toppar till exempel Germanwatchstatistiken och Robecosamstatistiken som mest hållbara land.

Skillnaden är att vi vill göra så att miljöpolitiken blir enklast, billigast och roligast. Ni chockhöjer skatter, och ni reglerar in hela samhället på ett sätt som gör det oerhört svårt att nå de klimatmål som ni nog ärligt vill nå.

Anf. 5 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Centerpartiet har haft miljöministerposten i sju år. Den här regeringen har regerat landet i sju år. Jag känner en uppriktigt sorg, och om jag gick hit utan att känna uppgivenhet känner jag uppgivenhet efter att ha hört miljöministern i detta replikskifte.

14 av 16 svenska miljömål nås inte med regeringens egen politik. Det har regeringens egen expertmyndighet talat om. Och miljöministern står här och talar om svartmålning. Svara på frågorna och ge besked!

Anf. 6 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag kan inte låta bli att bli provocerad när jag hör Matilda Ernkrans gå på i talarstolen. Jag antar att ambitionen var just att försöka provocera mig som moderat till det här replikskiftet. Men det är oerhört provocerande att höra Matilda Ernkrans säga att den här regeringen har sänkt ambitionerna.

Vi kan gärna ha en debatt här i riksdagen och i kammaren om hur vi ska nå våra högt uppställda mål, hur vi ska gå vidare och hur vi ska sätta upp nya mål för att nå visionen om ett Sverige utan nettoutsläpp 2050. Men kom inte och säg att vi har sänkt ambitionsnivåerna!

Matilda Ernkrans efterfrågar långsiktiga besked. Jag tror att många av Sveriges väljare och inte minst vår industri efterlämnar ett tydligt besked från Matilda Ernkrans och Socialdemokraterna hur ni ställer er till kärnkraften. Är det Miljöpartiets krav på två stängda reaktorer redan nästa mandatperiod som blir ert besked, eller hur ser Socialdemokraterna på det?

Anf. 7 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Det här blir ju rent löjeväckande.

För det första måste jag fråga Johan Hultberg en sak. Vi har debatterat de här frågorna tidigare, så sent som på Naturskyddsföreningens årskonferens, och det är inte alltid helt enkelt att veta för vem Johan Hultberg talar. Är det miljömoderaten Johan Hultberg som pratar, är det alltså hans personliga åsikt, eller är det Moderaterna han företräder just nu? Eller är det möjligen alliansregeringens miljöpolitik som Johan Hultberg företräder? Det vore extremt bra att kunna reda ut först och främst.

För det andra vill jag ställa samma fråga till Johan Hultberg. Varför är blockpolitiken viktigare för Moderaterna än att vi faktiskt, i god anda, med långsiktighet i bred samverkan kan hitta lösningar för framtiden på klimatfrågan, som är vår tids ödesfråga? Jag är övertygad om att det är vad människor faktiskt förväntar sig av oss här i kammaren.

Anf. 8 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag är stolt över att tillhöra ett parti som tillhör en allians som gemensamt har fått på plats en ambitiös klimatpolitik. Den hänger samman med vår energipolitik, som har gjort att Sverige har fått i gång en snabb utveckling av förnybar energi, som har gjort att våra utsläpp sjunker och som har gjort att vi nu äntligen har fått fart på omställningen av vår fordonsflotta. Sedan har vi mycket kvar att göra, och det är vi överens om.

Jag företräder alltid mitt parti och Alliansen, och det försöker jag göra på ett bra och seriöst sätt.

Det var intressant att höra Matilda Ernkrans efterfråga blocköverskridande frågor. Är det möjligtvis så att Matilda Ernkrans har svårt att komma överens med Miljöpartiet och Vänsterpartiet?

Anf. 9 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag är uppriktigt övertygad om att just klimatfrågan förtjänar en betydligt högre nivå i debatten. Den förtjänar långsiktighet, den förtjänar samverkan och den förtjänar att man erkänner att blockpolitiken är fördummande för klimatpolitiken. Det sänder inte klimatpolitiken i

den riktning som människorna i Sverige behöver och som världen behöver. Men om Johan Hultberg och Moderaterna hellre vill spela spelteoriska spel är det upp till dem.

(Applåder)

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

Anf. 10 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Jag riktar ett tack till Matilda Ernkrans för ett engagerat anförande. Jag tycker att det är bra att hon lyfter fram miljömålssystemet.

Jag tycker att det är bra att Matilda Ernkrans lyfter fram samarbete om miljömålsbeting i miljöpolitiken. Det har vi i den parlamentariska miljömålsberedningen – ett samarbete om miljöfrågor i ett långt perspektiv. Jag vill tacka Matilda Ernkrans för ett konstruktivt samarbete där.

När Miljömålsberedningen bildades var oppositionen generellt sett lite sur och tyckte att vi rev upp miljömålssystemet. Sanningen var att vi hade ett miljömålssystem med stuprör. Vi hade 16 övergripande miljömål. Varje myndighet ägde sina miljömål, och ibland var de styrande delmålen motsatta.

Det är precis det vi ska ta tag i parlamentariskt och i brett samarbete – att hitta strategier för att få bättre kraft i genomförandet och bättre måluppfyllelse på ett mer effektivt sätt.

Anf. 11 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Socialdemokratin bidrar gärna till pragmatiska, kloka, långsiktiga lösningar som bygger på samverkan, där man också plockar in akademien och vetenskapen. Socialdemokratin bidrar gärna till det. Det är också det som Roger Tiefensee och andra har sett i Miljömålsberedningen.

Det som är bekymret här, Roger Tiefensee, är att den regering som du företräder inte bidrar till den samverkan utan snarare tvärtom. Man värnar ett hårt blocksystem framför breda lösningar som exempelvis klimatet skulle tjäna på, vilket gör att många av Centerpartiets riktigt bra förslag nu ligger i Moderaternas papperskorg. Hur känns det?

Anf. 12 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Vi går tillbaka till Miljömålsberedningens arbete. Där levererar vi. Vi levererar betänkandet, och regeringen levererar etappmål. Det kommer till exempel en kemikalieproposition senare i år, under hösten, om just förslag som Miljömålsberedningen i bred parlamentarisk enighet har plockat fram.

Men det Socialdemokraterna föreslår i sin motion är ju att införa något nytt Klimp- eller LIP-program med miljömålsinriktning på 250 miljoner per år under fyra år bara för att komma upp till 1 miljard. Hur uppnår det bättre miljömålsuppfyllelse?

Anf. 13 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Socialdemokratin bidrar gärna till långsiktiga, pragmatiska lösningar som är bra för miljö och klimat och som också säkrar jobben i vårt land.

Vad gäller leveransen av vad Miljömålsberedningen har presenterat, vad regeringen sedan har tagit för beslut och om den har styrt Sverige i

riktning mot att nå våra miljömål är vi helt oense. 14 av 16 miljömål nås inte, trots Miljömålsberedningen. Det duger inte!
(Applåder)

Anf. 14 HELENA LEANDER (MP):

Herr talman! Häromveckan kom FN:s klimatpanel IPCC med den första delen av sin femte klimatrapport. När hundratals forskare från hela världen hade granskat närmare 10 000 vetenskapliga artiklar kunde de konstatera att vår kunskap om klimatförändringarna blir allt säkrare.

I takt med att koldioxidhalten i atmosfären har stigit har temperaturen stigit på land och i havet, isar har smält och havsnivåer har höjts. Så kommer det att fortsätta.

Om utsläppstrenderna fortsätter som nu går vi mot en uppvärmning på 3–5 grader vid slutet av århundradet. Då överskrider vi den gräns på två grader som världens länder har enats om som en gräns för när klimatförändringarna blir katastrofala. Redan den gränsen framhåller många utsatta länder som en för hög gräns.

Men IPCC-rapporten visar också att det ännu inte är för sent att klara tvågradersmålet. Det är bråttom, visst, men inte för sent. Det går fortfarande att minska utsläppen tillräckligt om vi verkligen vill, om vi bestämmer oss.

Egentligen är det inte så hopplöst. Redan nu skapar driftiga människor jobb genom nya lösningar inom förnybar energi, energieffektivisering och de andra strategier som krävs för en grön omställning. Redan nu ställer engagerade människor om själva och visar att vi kan hitta nya livsstilar som förenar hög livskvalitet med låg klimatpåverkan.

Det som saknas är inte kunskapen eller tekniken, utan det politiska modet. Modet att lyssna inte bara på dem som räds förändringar utan också på dem som är oroade och som tycker att politikerna gör för lite för klimatet.

Lyssna på alla de enskilda och företag som själva försöker vara en del av lösningen och som väntar sig av oss, sina politiker, att vi också ska vara det och att vi ska skapa de ramar som krävs för att främja den gröna omställningen, så att det lönar sig att göra de klimatsmarta valen både i affären och i företagets styrelserum.

Det gäller i Sverige lika väl som i USA eller Kina. Så länge våra utsläpp är betydligt högre än vad som är långsiktigt hållbart är det inte meningsfullt att peka finger åt andra och säga: De där är ju ännu värre, så då behöver inte vi göra något! Särskilt inte så länge ”de där” är ännu värre för att de är många gånger fler än vi eller för att de tillverkar de prylar som vi sedan köper.

Självklart kräver klimatfrågan att hela världen hjälps åt utifrån förmåga och ansvar. Men nu är det sällan en särskilt vinnande förhandlingsstrategi att bara åka i väg på klimattoppmöten och i allmänna ordalag tala om för andra länder att de ska ta sig i kragen. Vår bästa, ja kanske vår enda möjlighet att få fler länder att höja sina klimatambitioner är att föregå med gott exempel. Det gör vi dels genom att leva upp till våra löften om att bidra med nya pengar och ny teknik för att fattiga länder ska kunna resa sig ur fattigdom på ett mindre utsläppsintensivt sätt än vi en gång gjorde, dels genom att visa att det går att gå före och skapa ett gott samhälle med låga utsläpp.

Det kräver en klimatpolitik som inte bara utlokaliserar utsläppsminskningarna till andra länder, utan där vi också tar vårt ansvar på hemmaplan. Regeringens klimatmål räknar bort allt man gör utomlands, som vi borde göra utöver det vi gör här hemma, och på så sätt kan man i princip rulla i mål till 2020 med en klimatpolitik av mest symbolisk art. Det gör det svårare att nå våra långsiktiga mål, och det gör det svårare att komma framåt i de internationella förhandlingarna.

Precis som inom finanspolitiken behöver vi ett ramverk som ser till att vi når de långsiktiga mål vi enas om. I Storbritannien har man sedan några år en klimatlag som har varit mycket framgångsrik. Där har politiker från olika partier enats om långsiktiga mål och en utsläppsbana för att nå dit, som man sedan är skyldig att följa. Hur man tar sig dit kan se olika ut beroende på politisk inriktning, men lika lite som man kan tricksa med budgeten får man tricksa med utsläppssiffrorna, och lika säkert som budgeten måste gå ihop i slutändan måste utsläppen gå ned.

Ramverket har skapat den stadga som krävs i klimatpolitiken, så att alla företagare och andra som står och väger om de ska göra en investering i klimatsmart lösning eller inte vet att det kommer att löna sig. Också Sverige behöver en klimatlag så att vi kan vara säkra på att våra klimatmål inte bara blir fluffiga visioner utan verkligen nås.

I Sverige säger sig alla partier utom Sverigedemokraterna ta klimatfrågan på största allvar. Ändå har vi en regering som lägger mest energi i klimatpolitiken på att tala om vilka klimatåtgärder man är emot. Hur många gånger har vi inte hört alliansministrar göra hätska utfall mot olika klimatskatter? Hur ofta hör vi dem i stället tala om vilka andra, mer effektiva åtgärder de vill ha i stället?

Självklart ska politiker ha olika åsikter om vilka åtgärder som är de bästa. Självklart kan man också ha olika åsikter om målen, men här säger sig alla vara överens – nästan, i alla fall. I det läget är det orimligt att debatten inte handlar om att väga en åtgärd mot en annan utan att väga en åtgärd mot att göra ingenting. Denna passivitet är helt orimlig i en av vår tids absoluta ödesfrågor.

Vi behöver en ny klimatpolitik. Vi behöver en klimatlag där politiker över partigränserna förbinder sig att ta klimatfrågan på allvar – på riktigt! (Applåder)

Anf. 15 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Ärade ledamöter! Ärade åhörare! Det är skönt att höra en miljöengagerad människa i riksdagens talarstol. Samtidigt måste jag dock fråga Helena Leander hur ni tänkte när ni lade fram ett förslag om prisgolv på utsläppsrätter i EU:s handelssystem i er budgetmotion.

Europas klimatpolitik handlar om den icke-handlande sektorn, där vi har massor med olika regleringar, och den handlande sektorn med den tunga industrin. När ni föreslår ett prisgolv innebär det att priset höjs här. Eftersom utsläppshandeln inom EU är kommunicerande kärl går då utsläppsrätterna ut på den europeiska marknaden och sänker priset i Polen, Tyskland och andra länder som skulle förtjäna ett högre pris. Dessutom är det fel att tricksa runt på det här viset. Jag måste fråga hur ni tänkte när ni lade fram det förslaget.

Anf. 16 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det har inte varit en lätt resa. Jag har själv velat tro på att utsläppshandeln skulle vara en mekanism som får ordning på utsläppen inom EU. Precis som miljöministern säger kan utsläppsrätter flyttas runt i systemet. Tyvärr har vi dock kommit till en punkt där utsläppshandeln har havererat. Priset är lågt eftersom det finns så stora överskott av utsläppsrätter att de inte längre har någon styrande verkan.

Steg ett är naturligtvis att styra upp utsläppshandeln. Vi var flera partier som försökte rösta för detta i Europaparlamentet medan vissa moderater från Sverige röstade emot. Det grämer mig oerhört.

Nu står vi där vi står. Det vi kan göra då är att laga efter läge och se till att vi åtminstone behåller någon form av styrning i den svenska handlande sektorn så att svensk industri får signalen att det kostar att släppa ut och att det lönar sig att ställa om och ta fram de klimatsmarta lösningar som vi kommer att behöva framöver, inte minst när vi får ordning på utsläppshandeln.

Anf. 17 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Nu levererar ändå handeln med utsläppsrätter det som den skulle. Den följer den kurva som man sade i EU:s klimatpaket. Sedan behöver vi ett högre pris för att få bättre och högre ambitioner.

Miljöpartiets förslag tycker jag dock ändå är oerhört olyckligt eftersom konsekvensen blir att svenska, klimatsmarta jobb får högre skatt medan utsläppsrätterna blir billigare i Polen och Tyskland, där man verkligen skulle behöva skärpta regler.

Det finns andra och bättre sätt att förbättra handeln med utsläppsrätter, om man nu vill det, och det vill ju ni.

Anf. 18 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Vilka sätt är det som vi inte redan driver? Vi vill ju alla skärpa utsläppshandeln, och i Miljöpartiet vill vi också skärpa målen för EU:s utsläpp över huvud taget oavsett vad andra länder gör. Det är ju detta som behövs.

Anledningen till att man följer den utsläppskurva som man har satt upp är att den var så låg redan från början. När det sedan kom en lågkonjunktur på det behövde man egentligen inte ha någon klimatpolitik, utan utsläppen minskade. Då blir det dock också ett minskat omställningstryck, så att industrin inte får de långsiktiga signaler man behöver för att ta del i klimatomställningen.

Anf. 19 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Helena Leander tar i sitt anförande upp frågan om ett ramverk för klimatpolitiken, en klimatlag, i mycket inspirerad av vad Storbritannien har gjort. Jag tycker att detta är en intressant diskussion. Jag tycker att vi ska vara ärliga och säga att detta är mycket likt arbetet inom Färdplan 2050 för att vi ska få noll i nettoutsläpp i Sverige. Det är detta som regeringen arbetar med.

Där jobbar vi med sektorsvisa mål. Vi jobbar med delmål till 2030 och 2040. Skillnaden är att Storbritannien kanske snarare jobbar med femårsplaner.

I Storbritanniens arbete väljer man också att subventionera ny kärnkraft på samma sätt som vi här i Sverige väljer att subventionera förnybar ny energi. Är det inte farligt att ta en blåkopia på ett annat lands klimatarbete? Kommer den nya kärnkraften med i det arbetet också?

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 20 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det beror kanske på om det är centerpartister eller miljöpartister som sitter i regeringen. Jag är inte så orolig om det är miljöpartister.

Ramverket sätter just ramarna för politiken. Man har ett tydligt långsiktigt mål. Man har inte bara sektorsmål på vägen dit, utan man har också tydliga avstämningpunkter. Om de ska vara vart femte år eller en gång per mandatperiod kan väl diskuteras, men det blir något som man är skyldig att följa precis på samma sätt som man är skyldig att följa budgetreglerna i Sverige. Man kan hålla politikerna ansvariga på ett helt annat sätt om de inte gör det. Det är egentligen den stora skillnaden.

Vad man sedan fyller ramen med är helt upp till politikerna. Vill man ha kärnkraft får man ha det. Vill man ha förnybart får man ha det. Det viktiga är att man når klimatmålen, så att de inte bara är en vision som inte förpliktar till något.

Anf. 21 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Tack, Helena, för ett intressant svar! Först var det: Nej, ingen kärnkraft! Sedan öppnades det ändå för ny kärnkraft inom ramen för en klimatlag. Så tolkar jag Helenas svar.

Regeringens klimat- och energiöverenskommelse är väldigt tydlig om att vi inte ska subventionera ny kärnkraft. Vi ska subventionera det förnybara som kommer in. Det är därför vi kan se att till exempel vindkraften har vuxit med 700 procent sedan vi kom till makten.

Vi har levererat. Vi levererar ny förnybar energi och klimatminskningar.

Anf. 22 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Som sagt: Det är politikerna som bestämmer vad man fyller ramen med. Jag tycker att det är viktigt i en demokrati att man får ha olika politiska åsikter. Man får gilla kärnkraft även om jag inte gör det.

Med en miljöpartistisk regering och ett sådant där klimatramverk skulle vi självklart jobba för förnybar energi och energieffektiviseringar. Men andra partier skulle kanske jobba för annat. Frågan är väl var Centerpartiet skulle hamna i en sådan fråga.

Anf. 23 JENS HOLM (V):

Herr talman! För några veckor sedan presenterade FN:s klimatpanel, IPCC, sin första delrapport på sex år. Innehållet var väntat. Men vid en närmare läsning omskakas man ändå av dess lika knastertorra som brutala slutsatser.

Varje år släpper världen ut 50 gigaton växthusgaser – det är alltså 50 miljarder ton varje år. Utsläppen ökar kraftigt. Och vi är inne på en utsläppsbana som pekar mot en fyrgradig temperaturhöjning. Fyra grader

varmare – det skulle innebära slutet på vår civilisation, som vi känner den.

Det där sista var inte mina egna ord utan en av slutsatserna från en rapport från Världsbanken för knappt ett år sedan om just en fyrgradig höjning.

IPCC vädjar till världens makthavare, till oss politiker. Det går fortfarande att rädda världen, men det är bråttom. Gör något! Minska utsläppen!

Vi i Sverige måste ta vårt ansvar för våra historiska utsläpp. Vi i Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att vi i Sverige inte bara lutar oss tillbaka och vilar på gamla lagrar. Vi måste göra mer här och nu. Därför har vi i Vänsterpartiet lagt fram ett förslag på nya skarpare klimatmål för både Sverige och EU. Vi vill att utsläppen ska bringas ned till under 40 miljoner ton här i Sverige till 2020. I dag ligger vi på ungefär 60 miljoner ton. Vi driver också att EU ska minska sina utsläpp med 40 procent till 2020.

Vi föreslår det mest, tror jag, ambitiösa klimatinvesteringspaketet av alla partier. Över 50 miljarder kronor på tre års tid ska investeras i kollektivtrafik, i järnväg, i att klimatrenovera miljonprogrammet och i att ställa om till 100 procent förnybar energi.

Vi föreslår också ett nytt klimatinvesteringsprogram för omställning och minskade utsläpp i våra kommuner och landsting. Vi lägger fram konkreta förslag för att köttkonsumtionen ska minska och därmed utsläppen. Vi avsätter nya pengar till klimatanpassning. Vi vill att alla hushåll som kan producera sin egen el ska kunna göra det och att alla som vill vara delägare i ett elkooperativ ska kunna vara det. Och Anders Borg ska inte sno deras vinster.

Vi har ett fullt finansierat klimatbistånd på 4 miljarder kronor för de kommande tre åren.

Vissa av er undrar kanske hur vi i Vänsterpartiet har råd med allt detta. Ja, vi gör främst två saker. Vi accepterar inte regeringens omfattande skattesänkningar. Vi föreslår också nya skatter och avgifter på det som smutsar ned. På så sätt får vi en politik som omfördelar från rik till fattig, och vi får en politik som minskar utsläppen med hjälp av nya intäkter.

Jag välkomnar att miljöminister Lena Ek deltar i den här debatten. Lena Ek! Både du och jag var i Doha på FN:s klimattoppmöte i fjol. Där kunde vi båda höra när Filippinernas chefsförhandlare Naderev Saño brast ut i tårar när han höll sitt anförande. Hans land hade just drabbats av en av de värsta tyfonerna på senare tid. Tusentals dog eller blev hemlösa. Sådana här extrema väderfenomen varnar IPCC:s forskare oss för. Det kommer att ske mer av dessa i takt med att klimatet förändras.

Saño avslutade sitt anförande med en uppmaning för minskade utsläpp. Han sade så här: Om inte vi, vem? Om inte nu, när? Om inte här, var?

Det var oss i den rika världen som han talade till. Det är vi som har stått för den absolut största delen av utsläppen sedan industrialismens intåg i världen.

Men när jag läser regeringens förslag till budget för det kommande året blir jag nedslagen, för i den budgeten finns det ingenting av de kon-

kreta satsningar på klimatet som sådana som Naderev Saño och andra företrädare för länderna i syd efterfrågar.

Regeringen missar 14 av de 16 viktiga miljömålen. Begränsad klimatpåverkan är ett av dessa miljömål. Regeringen föreslår inga nya kraftfulla åtgärder för att utsläppen ska minskas. Lena Ek! Du får gärna rätta mig om jag har fel på den punkten.

Regeringen föreslår endast en ökning av uppköpen av billiga och osäkra utsläppskrediter. Det är regeringens tydligaste satsning för att minska utsläppen.

Regeringen aviserar mängder av utredningar på klimat- och miljöområdet. Jag hittar inte mindre än nio stycken bara inom utgiftsområde 20. Med all respekt för ny information och kunskap, Lena Ek, är det inte lite mer av handling vi behöver?

Regeringen är fortfarande lika handfallen när det gäller att rädda vårt klimat som när man tog makten för sju år sedan. Vi väntar fortfarande på nya kraftfulla åtgärder från regeringen för att man ska minska utsläppen här i Sverige. Jag hoppas att den här debatten kan ge oss klarhet i hur Sverige ska kunna ta ett större klimatansvar och hur vi kan bidra till att rädda vår hårt sargade värld.

(Applåder)

Anf. 24 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Ärade ledamöter och ärade åhörare! Den regering som Jens Holm stödde, innan alliansregeringen, hade ett klimatmål om att minska med 4 procent. Sverige har i dag ett klimatmål om att minska med 40 procent till 2020. Det är skillnad.

Den politik vi har levererar. Vi klarar våra åtaganden enligt EU och enligt Kyotoprotokollet. Och vi kommer att klara också det dubbelt så höga svenska klimatmålet.

Men det jag tänkte fråga Jens Holm, nu när jag har chansen, är faktiskt hur han ser på grön skatteväxling och hur Vänsterpartiet ser på grön skatteväxling.

Vi ser att ni vill höja utgiftstaket med 80 miljarder och att skatterna ska chockhöjas med 53 miljarder totalt. Det är en skattebomb för hushåll. Det här ska ni delvis betala med att höja arbetsgivarkostnaden för unga. Det är anledningen till att jag ställer denna fråga om hur ni ser på grön skatteväxling nu för tiden. Var inte tanken att man skulle sänka kostnaden, särskilt för unga?

Anf. 25 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att konstatera att regeringen inte bara tricksar med siffrorna i regeringens budget utan också med minskningsmålet när det gäller växthusgaser. Lena Ek säger att man vill minska utsläppen med 40 procent. Men då ska vi komma ihåg att en tredjedel av de minskningarna gör Lena Ek genom att köpa billiga och osäkra utsläppskrediter i andra länder. Ifall de kommer att bidra till minskade utsläpp vet vi faktiskt ingenting om här och nu. Det är därför vi tycker att det är så viktigt att vi gör omställningen här på hemmaplan.

Ja, vi i Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att höja skatten på det som smutsar ned. Det är därför vi också lägger fram förslag på en höjd

Prot. 2013/14:12

15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

koldioxidskatt. Vi vill ha en kilometerskatt för långtradartransporter. Vi vill ha en flygskatt och så vidare.

Jag tycker att det är märkligt att man som liberal, som jag tror att Lena Ek är, inte gör det, nämligen sätter ett högre pris på det som smutsar ned.

Men, Lena Ek, kan du berätta för oss vilka nya kraftfulla åtgärder du föreslår i budgeten för att utsläppen ska minska här i Sverige?

Anf. 26 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Den regering som Vänsterpartiet och Jens Holm stödde hade ett klimatmål om att minska med 4 procent. Vi har tagit beslut från alliansregeringens sida om att vi till 2020 ska minska med 40 procent. Vi kommer att klara det. Vi har också tagit beslut om att Sverige ska vara klimatneutralt 2050. Det är en fantastisk målsättning, och den kommer att kräva mycket arbete.

Det jag tycker är tråkigt är att Vänsterpartiet låter unga arbetslösa betala stora delar av dess politik. Det tycker inte jag stämmer med grön skatteväxling.

Anf. 27 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Vet du vad jag tycker är tråkigt, Lena Ek? Det är att ni håller rika, välbeställda och välmående människor inte bara under armarna. Ni har också gett dem nästan 100 miljarder kronor i sänkta skatter under de här sju åren.

När vi vet att miljön och klimatet så illa behöver alla dessa pengar för att vi ska kunna göra omställningen här i Sverige väljer ni i stället att sänka skatterna för dem som redan har det väldigt bra.

Vi är öppna. Vi är ärliga. Och vi säger: Ja, det som smutsar ned måste kosta mer. Därför höjer vi miljö- och klimatskatter.

Anf. 28 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tar vid där Lena Ek slutade. Jag har också frågor om Vänsterpartiets skattepolitik – helt oväntat!

Vi hörde här Jens Holm anklaga Alliansen för att dribbla med klimatredovisningen, det vill säga redovisningen av Sveriges utsläppsminskningar. Om det är någon som dribblar i den här debatten är det Jens Holm, som säger att man finansierar sin politik med hjälp av höjda skatter på det som skitar ned. Sanningen är att Vänsterpartiet finansierar sin politik med chockhöjningar av skatterna på jobb och företagande. Men det är kanske så att i Jens Holms värld är företag något som är skitigt och något som ska straffbeskattas, när man nu föreslår 17–18 miljarder i höjd bolagsskatt, 9 ½ miljard i minskat ROT och RUT samt 5,6 miljarder i höjd restaurangmoms. Listan är lång, Jens Holm.

Dessa skatter slår inte mot utsläppen utan direkt mot Sveriges unga, som Lena Ek var inne på, mot Sveriges företag och mot jobben. Det är allvarligt, Jens Holm.

Anf. 29 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det var inte så mycket i repliken som hörde till frågan. Det gör väl ingenting, Johan Hultberg.

Skillnaden mellan mitt partis politik och ditt partis politik är avgrundslik. Vi tycker att det är viktigt att vi tar ansvar för våra utsläpp. Regeringen konstaterar själv i budgeten att man inte kommer att nå miljömålet Begränsad klimatpåverkan. Om vi nu bara pratar skatter, är det inte viktigt att vi ser till att det som smutsar ned får kosta lite mer? Det får kosta lite mer att transportera saker med långtradare på motorväg så att vi får intäkter till att bygga ut järnvägen. Det får kosta lite mer att flyga så att vi får intäkter till järnväg och kollektivtrafik. Det är verkligen något som vanliga människor gynnas av.

Jag skulle vilja fråga dig följande. År 2008 lade Klimatberedningen fram sitt förslag. Där föreslog man en höjning av koldioxidskatten. Alla partier stod bakom förslaget, till och med Moderaterna. Varför föreslår ni inte en höjning?

Anf. 30 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Alliansen har under den här mandatperioden justerat koldioxidskatten och minskat mängden undantag. Den vägen hoppas jag att vi kan fortsätta med. Men vi måste också titta på att svensk industri inte straffbeskattas så att utsläppen inte flyttar någon annanstans.

Klimatutmaningen är global. Vi kan inte klara den utmaningen ensamma här i Sverige. Vi kan inte nå miljömålet Begränsad klimatpåverkan ensamma här i Sverige. Därför är det viktigt att vi investerar i andra länder och hjälper andra länder att inte fastna i det fossilberoende som Sverige har fastnat i.

Anf. 31 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Johan Hultberg vill göra klimatinvesteringar i andra länder. Det stämmer. Ni köper billiga utsläppskrediter. Ni budgeterar 115 miljoner kronor för det i den här budgeten. Men det är andra länder, Johan Hultberg, som hjälper er att minska utsläppen.

Vi i Vänsterpartiet föreslår ett nytt additionellt klimatbistånd med nya pengar, 4 miljarder kronor under tre års tid, för att hjälpa utvecklingsländerna att minska sina utsläpp. Så tar vi ansvar för klimatfrågan, som verkligen är en global fråga.

Anf. 32 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Världen behöver ett globalt klimatavtal som omfattar alla länder och alla utsläpp. Jens Holm och jag var i Doha förra hösten och följde klimatförhandlingarna. Orsaken till att de går så trögt är att det är många motsättningar mellan USA och Kina.

Hur ser Vänsterpartiet på de internationella klimatförhandlingarna och Kinas roll? I Kyotoprotokollet betraktas Kina som ett utvecklingsland. Världens största utsläppare har inga åtaganden i fråga om utsläppsminskningar om landet skulle anta Kyotoprotokollet.

Inför klimattoppmötet i Köpenhamn 2009 ansåg Lars Ohly att Kina även fortsättningsvis skulle betraktas som ett utvecklingsland. Hur ser Vänsterpartiet på Kinas roll i dag i de internationella klimatförhandlingarna?

Anf. 33 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Kina är ett utvecklingsland. Kina har världens största andel av fattiga människor och kommer tyvärr att fortsätta att ha det så en lång tid framöver. Det står i klimatkonventionen att utvecklingsländerna ska ha rätt till utveckling och därmed rätt till ökade utsläpp. De industrialiserade länderna, Annex I-länderna, har skapat utsläppen och står för över 70 procent av de historiska utsläppen. Därför måste vi ta vårt ansvar.

Vad vi i Vänsterpartiet vill göra, till skillnad från er, är att hjälpa utvecklingsländerna att minska sina utsläpp. Det är därför vi föreslår ett nytt additionellt klimatbistånd, nya pengar, som vi inte nallar från biståndsbudgeten. Vi tar dem från höginkomsttagare i Sverige, och vi investerar 4 miljarder kronor i utvecklingsländer för att hjälpa dem.

Hur mycket föreslår Centerpartiet i nya additionella pengar till klimatbistånd?

Anf. 34 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Det var ett intressant svar från Jens Holm.

Man vill alltså i de internationella klimatförhandlingarnas sammanhang fortsätta att betrakta Kina som ett utvecklingsland. Vi pratar om landet som helhet. Om Jens Holm vill betrakta Kina som ett utvecklingsland slår han spiken i kistan för möjligheten till att nå fram till ett klimatavtal där USA och hela världens stora utsläppare finns med. Det är ett sorgligt sätt att förstöra möjligheten till att nå ett globalt avtal som vi så väl behöver till 2015.

Anf. 35 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Roger Tiefensee missförstod mig. Först ska vi komma ihåg att utvecklingsländerna har åtaganden inom något som kallas Namas. Det är nationella minskningsplaner för de länderna, men de är inte bindande på samma sätt som åtagandena för de så kallade Annex I-länderna.

Vi i Vänsterpartiet brukar luta oss mot något som kallas GDR. Det handlar om en global rättvisepincip för minskade utsläpp. Det innebär att överklassen i Kina som nu står för de växande utsläppen ska ta sitt ansvar, men det går inte att ålägga det ansvaret på fattiga människor.

Anf. 36 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman, ärade ledamöter och ärade åhörare! När vi diskuterar miljöfrågor blir det ofta larm, domedagsprofetior och problem. Ja, det finns mycket problem. Det finns mycket farliga saker därute. Men jag skulle vilja börja debatten och mitt anförande på ett lite annorlunda sätt.

Jag skulle vilja säga till alla engagerade människor som finns i Sverige att ert arbete lönar sig. Alla ni som sopsorterar varje dag, lär er fraktioner och bär i väg soporna: Det lönar sig. Det blir bättre. Alla ni som väljer att köpa miljöbilar, tanka rätt sorts bränsle eller till och med cyklar: Det lönar sig. Det syns vad alla gör i statistiken. Alla företag som investerar rätt, alla kommuner som byter ut gamla dieselbussar mot bussar som går på alternativa bränslen, till exempel biogas, som jobbar med värmesystem, fjärrvärme och kemikaliefrågor på dagis: Det lönar sig. Det går åt rätt håll. Det finns problem kvar, men det arbete som görs är

oerhört viktigt. Jag skulle kunna fortsätta med att det gäller alla som handlar miljömärkta produkter, och så vidare.

Under mina drygt två år som miljöminister har jag rest mycket i Sverige. Jag skulle kort vilja nämna några bra exempel. Jag börjar med Uppsala. Kommunen har kommit till rätta med problemen med dålig luftkvalitet genom att trafikplanera innerstaden med miljön och trafiksäkerheten för barn i första rummet. Det finns miljözoner, dubbdäcksförbud och inte minst samordning av kommunala bud och transporter. Som en direkt följd har andelen partiklar och kvävedioxider markant sjunkit, och det har gjort hälsan hos Uppsalaborna mycket bättre.

Stenungsund har miljöproblem. Där verkar gemensamt etablerade och nystartade företag i projektet Hållbar kemi, vilket är ett annorlunda grepp. I rask takt ställer de om plast- och kemisektorn för att leverera hållbart giftfritt material att användas i vår absoluta vardag. Det är fråga om vattenrör som inte rostar, elkablar som håller i decennier, propellar till vindkraftverk och nya miljövänliga bränslen.

Rönnskärsverken i Skelleftehamn – här finns naturligtvis miljöproblem – förfogar över en av världens mest moderna återvinningsanläggningar för ädelmetaller och sällsynta jordartsmetaller. De tar hand om till exempel våra gamla mobiltelefoner och ser till att det blir ett resurseffektivt användande av de metaller som finns där. Det finns vidare värmeugnsteknik konstruerad i Västerås och baserad på forskning från KTH.

I Forshaga kombinerar ett särskilt vattenvårdsprojekt i Klarälven flera olika delar för att möta såväl EU:s vattendirektiv som Sveriges miljökvalitetsmål och länets landsbygdsutveckling.

I Linköping bedriver universitetet forskning i världsklass inom det som kallas urban mining, resurseffektivitet, som i stadsmiljö letar fram förråd av metaller och mineraler som ligger i dvala i byggnader som inte används, elektronik och möbler. Linköpings kommun har sagt att man ska vara klimatneutral 2025.

Herr talman! Utöver sådana här lokala exempel pekar siffror i mycket statistik på miljöområdet faktiskt i positiv riktning trots att vi har problem. Klimatutsläppen i Sverige har sjunkit påtagligt sedan alliansregeringen tillträdde. År 2012 var det den största sänkningen från ett år till ett annat. Utsläppen var då lägst räknat från basåret, 20 procent lägre.

Andelen förnybar energi har vuxit kraftigt. Bara vindkraftsutbyggnaden har på sju år blivit sju gånger större.

Vi har utöver de ekonomiska styrmedlen sjösatt en rekordstor satsning på järnväg. Vi har haft två olika premiesystem på plats för att öka andelen miljöbilar, och nu senast supermiljöbilar, i den svenska fordonsparken. Den svenska bilparken låg 2006 näst efter Albanien vad gäller bränsleförbrukning i Europa men har i dag en av de högsta andelarna miljöbilar i Europa.

Vi ser också, nu senast enligt rapport i förra veckan från CDP Nordic, hur några av våra svenska storföretag hör till de bolag i Norden och världen som snabbast sänker sina koldioxidutsläpp.

Kretsloppen och återvinningsgraden i Sverige är bland de högsta i världen. Mindre än 1 procent av hushållens avfall läggs på deponi. Förra året ökade mängden insamlat matavfall som används till biogasproduktion med 15 procent. Insamling av farligt avfall ökade med 5 procent

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

jämfört med året innan. Andelen avfall som används i energiåtervinning ökar också. Förra året var det för första gången mer än hälften av hushållsavfallet som gick till energiproduktion.

När det gäller naturvården beslutade regeringen i förra veckan om ett nytt bidrag till EU-nätverket Natura 2000, denna gång på Arholma som är klassisk mark i Stockholms skärgård. Andelen svenska bidrag till Natura 2000-nätverket har nu passerat 4 000. Samtidigt har vi i dag över 550 områden skyddade enligt EU:s fågeldirektiv.

Vi har fått på plats Sveriges första marina nationalpark i Kosterhavet, och rovdjursstammarna i vårt land är i dag större och mer livskraftiga än de någonsin varit i modern tid.

Reformen med naturvårdsavtal har i sin tur gjort att vi har fått fler skyddade naturområden till en mindre kostnad för staten än tidigare samtidigt som kontakt mellan myndigheter och markägare förbättrats i dialog. I budgeten för 2014 föreslår vi dessutom större anslag till ökad användning av naturvårdsavtal och för skydd av skog.

Herr talman! Jag säger inte att allt är guld och gröna skogar i vårt land eller i världen. Vi har mycket arbete kvar att göra för att uppfylla riksdagens miljö kvalitetsmål – som för övrigt ska vara klara 2020, och i dag är det 2013.

Visserligen gör vi vad vi kan på nationell nivå genom utarbetandet av nya etappmål, men målen är också beroende av att vår omvärld gör insatser. Det krävs därför ett stort engagemang i den internationella miljöpolitiken, och mycket av min tid går åt till internationella förhandlingar om kemikalier, klimatutsläpp, vattenfrågor och biodiversitet.

Visst har vi stora utmaningar på hemmaplan; tro inget annat. Vi har drygt 1 300 områden i landet som behöver saneras. Här har decennier av underlåtenhet gjort mark- och vattenresurser närmast ohälsosamt förorenade.

Vi har en ständig och daglig dragkamp med EU-nivån när det gäller att fasa ut skadliga kemikalier. Här vill vi ofta mer men får inte gå längre.

Vi har föråldrade VA-system i våra kommuner som av både miljö- och hälsoskäl behöver åtgärdas. Det är naturligtvis också nödvändigt ur klimatsynpunkt.

Vi har dessutom vissa sektorer kvar där klimatutsläppen inte minskar utan ökar. Här måste vi få fram underlag för att hitta de styrmedel vi behöver så att även sådana sektorer ska minska sina utsläpp för att fylla de svenska klimatmålen.

Vi har också mycket kvar att göra i arbetet för en giftfri vardag när det gäller att sanera omgivningen där det finns barn.

Min ambition är att miljöpolitiken i Sverige ska vara enklast, billigast och roligast. Miljöpolitiken ska bidra till konkurrenskraft och jobb. Det är min djupa övertygelse att det är fullt möjligt att ha en sådan miljöpolitik. Vi ska hela tiden fokusera på att skydda barn i första hand eftersom de är mest känsliga.

Herr talman! Det är samtidigt viktigt att vi kvitterar tillbaka till medborgare som är miljöengagerade att det de gör fungerar.

Regeringen har ett stort ansvar, och de olika politiska nivåerna likaså. Men ska vi fortsätta att gå åt rätt håll är det medborgarnas och företagenas insatser som för oss dit. Vi ska därför försöka handla mer miljövän-

ligt, fundera över våra transporter och våra bostäder och över vilka kemikalier som används, både i hemmen och i företagandet.

Här finns mycket kvar att göra. Vi har ett ambitiöst reformprogram på väg med ett antal propositioner under hösten och vintern. Jag hoppas att det tillsammans ska bidra till att vi år 2020 ska kunna visa att vi når de svenska miljömål som vi gemensamt har satt upp.

(Applåder)

Anf. 37 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar miljöministern för ett hoppfullt anförande. Jag vill instämma i tacket till alla de medborgare och företag runt om i landet som driver utvecklingen framåt.

När vi nu har miljöministern här tänkte jag passa på att tala om vårt politiska ansvar. Vi har en massa människor som inget annat vill än att åka tåg, men tågen går inte – i alla fall inte när de ska. Om de väl går är det fortfarande mycket dyrare att åka tåg än att flyga. Det finns företag som vill transportera gods på tåg, men det är för trångt på spåren och kanske billigare att transportera med lastbil. Det var bara ett exempel från transportsektorn.

Jag vet att regeringen har gjort viss upprustning av järnvägen, och det är bra. Däremot har man varit kritisk till den andra delen, nämligen att det också ska löna sig att vara miljösmart. Jag vet inte hur många gånger jag har hört inte Lena Ek personligen men hennes ministerkolleger göra hätska utfall mot lastbilsskatter, koldioxidskatter och annat som gör att det lönar sig för människor som vill ta ansvar. Om man inte ska ha detta, vad ska man ha i stället?

Anf. 38 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Helena Leander för en intressant fråga. Vi är överens om att tågtrafiken är en del av lösningen på ganska många problem. Det gäller såväl människors vardag, att de ska kunna ta sig till jobbet och veta att det fungerar, som de stora miljöproblemen. Det handlar givetvis också om industrins försörjning av råvaror och att de färdiga produkterna ska kunna nå marknaden.

Den historiska tågsatsning som alliansregeringen har beslutat om kommer att betyda mycket liksom det stora klimat- och trafikpaketet för Göteborg. Jag hoppas att det sistnämnda inte välter omkull i en folkomröstning utan att detta stora paket för klimat, anpassning och infrastruktur som är planerat för Göteborg verkligen kommer till stånd. Satsningen på tunnelbanan i Stockholm är givetvis också viktig.

Jag ber att få återkomma med resten av mitt svar i nästa replik.

Anf. 39 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det var svaret på vad ni vill göra i stället som jag var nyfiken på. När ni säger nej till alla de ekonomiska styrmedel som ska göra det mer lönsamt att vara klimatsmart samtidigt som ni för övrigt höjer banavgifterna för att transportera på järnväg undrar jag om ni har några ess i rockärmen som ni vill ha i stället. Annars får jag intrycket att Centerpartiet driver en massa bra förslag som Miljöpartiet också driver men egentligen ingenting som ersätter alla förslag som ni är emot i kli-

Prot. 2013/14:12

15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

matpolitiken. Ni kan inte bara vara emot förslag utan att ha något annat att komma med.

Anf. 40 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Nu kommer vi till den praktiska delen av hur olika styrverktyg fungerar. När man beskattar en samhällsfunktion eller ett bränsle hårt måste det finnas något att styra över till. För den tunga trafiken är detta fortfarande svårt. Därför skulle en sådan skatt drabba biobränsleproduktionen hårt. Först behövs det forskning och alternativ så att det finns något att styra över till.

Anf. 41 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Lena Ek för ett historiskt anförande här i kammaren. Jag tror faktiskt att jag aldrig har hört något statsråd ägna åtta minuter åt att vara så nöjd med den egna insatsen och komma med så få åtgärder när det gäller miljöproblem. Efter sju år med en borgerlig regering ökar utsläppen från trafiken. Ministerns slutsats: Vi måste fundera över trafiken. Bra!

För två år sedan ville miljöministern snabbstarta elbilsförsäljningen. Nu ser vi resultatet. I oljelandet Norge säljs det fler elbilar på en vecka än det gjorts under hela Lena Eks ministertid. Oljelandet Norges mest sålda bil är en elbil. I Sverige finns det inte en enda elbil bland de 75 mest sålda bilarna.

Regeringens mål är en fossilfri fordonsflotta. Trots det drivs 95 procent av de nysålda bilarna på fossila drivmedel. Vad ska statsrådet göra för att bryta superfiaskot med elbilarna?

Anf. 42 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Det är väldigt roligt med riksdagsdebatter. Jag skulle önska att Stefan Löfven uttryckte sig som Anders Ygeman när det gäller miljöambitionen. Det har vi inte hört än, men det skulle vara väldigt kul.

Senast ni socialdemokrater hade chansen att bestämma var klimatmålen 4 procents minskning till 2020. Nu är det 40 procent. Jag kan gärna prata bilar; jag tycker att det väldigt kul och intressant med ny teknik, och för den delen gammal teknik som ska fasas ut. Men då ni styrde hade Sverige en fordonsflotta som var i klass med Albanien när det gäller utsläpp. Så är det inte i dag. Det är en otrolig skillnad, och det beror naturligtvis på styrmedel.

Jag skulle vilja att Anders Ygeman redogjorde för hur ni tänker er, ifall ni satsar på att vinna valet, miljöpolitiken och hur ni ska få ihop de tre budgetar som vi nu har läst och som är diametralt olika när det gäller ett hållbart regeringsalternativ.

Anf. 43 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Det hade varit klädsamt om miljöministern hade berättat att hon i riksdagen röstade på samma mål för utsläppen som Socialdemokraterna gjorde och att Moderaterna röstade för att man skulle öka utsläppen med 4 procent i stället för att angripa mig för de mål som Centerpartiet självt har röstat för. Det kanske hade hört till finhyfs.

Min fråga rörde framtiden. Eftersom det inte nämdes en enda åtgärd i ministrernas anförande undrade jag: Vad ska du göra för att bryta elbilsfiaskot? På en vecka i Norge säljs det fler elbilar än det gjorts i Sverige under hela din ministertid? Svaret var: Vad vill Socialdemokraterna?

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 44 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Det är så enkelt att sitta i opposition. Det är därför jag tycker att ni ska fortsätta att sitta i opposition.

Supermiljöbilspremien är övertecknad och har varit det, och den fungerar jättebra. Effektiviteten hos den bilflotta vi har går nedåt. Det vi har problem med är lastbilstrafiken, den tunga trafiken. Jag tycker att man även här får sära lite på argumenten. Frågan är: Hur ska vi kunna klara jobb, konkurrens och sysselsättning och samtidigt få ned utsläppen från den tunga trafiken? Då måste man faktiskt satsa på forskning och innovation först för att ha någonting att styra över till.

Klimat och miljö

Anf. 45 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Jag vill också tacka Lena Ek. Min fråga berör i stort sett samma område som Anders Ygemans.

Det är väldigt lätt för regeringen att ställa upp många mål. Miljöministern beskriver med vackra ord allt som skulle kunna hända med målen till 2020 och 2030. Men det finns ingen politik. Ni når inte fram.

Målet att ha en fossiloberoende fordonsflotta till 2030 är ett bra mål, men det finns ingen substans. I dag är det ett totalt fiasko. Man kan prata om fossilhaveriet. I dag drivs 95 procent av alla bilar som säljs i Sverige med fossila drivmedel. En bil finns i drift i ungefär 17 år. Hur ska miljöministern klara målet om en fossiloberoende fordonsflotta i ett framtidsperspektiv?

Anf. 46 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Det är roligt att Johan Löfstrand uppskattar de klimatmål som regeringen har satt upp och nu vill arbeta ivrigt för att vi ska nå dem. Det tycker jag är väldigt bra.

Det mål som vi har satt upp, att ha en fossiloberoende fordonsflotta 2030, är väldigt tufft. Det är svårt att nå det, naturligtvis.

Vi får under hösten en utredning där vi hoppas att det ska komma ett antal bra förslag. Det jag kan konstatera hittills är att supermiljöbilspremien är övertecknad, att det säljs fler miljöbilar än förut, att de tyvärr fortfarande fossiloberoende bilar som vi har i drift i Sverige är oerhört mycket effektivare än för sju år sedan, att koldioxidskatten har höjts och att vi gör historiska satsningar på järnväg. På så vis försöker vi plocka ihop en verktygslåda med verktyg som styr mot det här målet, som alliansregeringen har satt upp och som alliansregeringen kommer att se till att vi kommer att uppnå.

Anf. 47 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! 95 procent av alla bilar som säljs i dag är fossilt drivna. Regeringens politik driver fram dieselbilen som den nya innovationen av miljöbilen. Var det tanken? Statistiken är tydlig: Det är dieselbilen som

är Alliansens nya miljöbil. Jag hoppas att ministern har större ambition än så.

Min fråga återstår: Vilka förslag ska man lägga fram för att klara målet? Det är inte många år kvar.

Anf. 48 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Ja, det kommer förslag. Det kommer förslag så fort som utredningen är färdig. Vi har, tror jag, visat att vi menar allvar med detta. Däremot måste Socialdemokraterna få ihop sin miljöpolitik.

Svavel- och kväveutsläppen från sjöfarten orsakar 50 000 för tidiga dödsfall per år i Europa, och ni har ett helt gäng riksdagsledamöter som tillsammans med Svenskt Näringsliv turnerar runt i svenska kommuner för att stoppa det historiska miljöbeslut som handlar om klimat, människors hälsa och Östersjön. Få ihop er miljöpolitik så klarar sig Sverige bättre!

Anf. 49 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är lite symtomatiskt att miljöministern måste sträcka sig till Uppsala, Stenungsund, Linköping och andra kommuner för att hitta konkreta och bra åtgärder för att minska utsläppen. Det stämmer att det i våra kommuner ofta görs ett fantastiskt arbete för att minska utsläppen. Men när man frågar kommun- och landstingspolitikerna svarar de nästan samfällt på frågan vad de vill ha: Vi vill ha stöd för att vi ska kunna fortsätta med det arbetet.

Tidigare fanns det, Lena Ek, klimatinvesteringsprogram som var riktade till just kommuner och landsting för att man skulle kunna bygga ut biogasen, energieffektivisera, satsa på klimatinformation, fjärrvärme och så vidare. Det här har ni avskaffat, Lena Ek. Varför gjorde ni det när vi vet att man med hjälp av klimatinvesteringsprogrammen kunde minska utsläppen med ungefär en miljon ton varje år här i Sverige. Det avskaffade ni, varför?

Anf. 50 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Många sådana projekt som vi har i Sverige utvärderas av Riksrevisionen, Konjunkturinstitutet och så vidare. Utvärderingen av klimatinvesteringsprojektet Klimp visade att det var förfärande dåligt. Det gick inte till ny teknik, och det var dålig uppföljning. Konjunkturinstitutet konstaterade att det inte gick att säga att det ledde till någon förbättring alls.

Då valde vi att i stället lägga pengar på åtgärder som vi vet fungerar – hos Energimyndigheten och Vinnova till exempel och på forskning. När utsläppen nu har gått ned med 20 procent visar det att den politiken levererar. Det gjorde inte Klimp, tyvärr.

Anf. 51 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Men det är du, Lena Ek, som pläderar för lokala investeringar för att minska utsläppen i våra kommuner. Samtidigt har du tagit bort de pengar som just gick till våra kommuner och landsting. Man har konstaterat att utsläppen minskade med ungefär en miljon ton varje år.

Det har dock funnits en del brister i själva implementeringen av klimat-investeringsprogrammet.

Min fråga till dig är om inte du delar det grundläggande antagandet att det är bra med statliga pengar som vi kan dela ut till kommuner och landsting för att de just ska kunna fortsätta med det här arbetet.

Anf. 52 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Här kommer vi in på en större systemfråga i debatten. Tycker jag att det är bra med statliga pengar som vi delar ut? Ja, det kan det vara ibland, men jag tycker att miljöpolitiken måste hanteras av varje politisk nivå och varje politisk beslutsfattare i det här landet.

Man kan ibland använda statliga pengar som jäst i degen eller för att trycka en teknik över tröskeln. Det är bra, och det har till exempel Energimyndigheten, Vinnova och våra miljöforskningsinstitut gjort. Där kan man söka pengar till detta. Men Klimp fungerade inte, tyvärr. Vi får göra på annat sätt.

Anf. 53 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill tacka miljöministern för det engagemang hon visar både här och annars.

För ett par veckor sedan kunde vi ta del av miljöministerns projekt som hon har sjösatt tillsammans med andra internationellt för att övertyga företag och länder runt om i världen om att det är lönsamt att gå före i klimatarbetet. Det är mycket vällovligt och ett bra arbete, men det finns saker man behöver jobba mer med på närmare håll.

Min fråga till miljöministern är: När tror hon att hon kommer att lyckas övertyga resten av regeringen och det statliga bolaget Vattenfall om detta?

Anf. 54 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Det är en väldigt intressant fråga. Jag tackar Sara Karlsson för den.

Det är roligt att höra att de stödjande åtgärderna när det gäller klimat internationellt uppmärksammas här i kammaren, både det som handlar om kortlivade klimatgaser – Climate and clean air coalition – och New climate economy, som är ett forskningsprojekt för att visa nyttan med att gå före när det gäller miljöteknik.

Vad gäller de statliga bolagen – det är viktigt att de gör sin del av arbetet – har finansmarknadsminister Peter Norman, på ett sätt som jag tycker är bra, alldeles nyligen sett till att det finns regler för de statliga bolagen som handlar om hållbarhetsstrategi och hållbarhetsmål. Det är ett nytt beslut. Det ska bli mycket intressant att se hur de statliga bolagen uppfyller de nya kraven från regeringen.

Anf. 55 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Under de senaste åren, eller under den här regeringens mandatperiod, har vi sett hur Vattenfalls investeringar i fossil energi har ökat. Vi har ännu inte sett något konkret resultat av de nya reglerna, och vad jag förstår har de ännu inte påverkat något.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

Det här handlar om trovärdighet i det internationella arbetet. Hur bedömer Lena Ek att detta påverkar trovärdigheten i det arbete hon vill utföra, när det egna statliga bolaget styrs på detta sätt?

Anf. 56 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Besluten om Vattenfalls internationella engagemang fattades under den socialdemokratiska regeringen, och det var då utsläppen gick från noll till hundra.

Det är naturligtvis en svår process att reversera eller ändra eftersom det är så långsiktiga beslut. Jag tror att en viktig del i detta är det arbete som finansmarknadsminister Peter Norman gör med hållbarhetsmål och hållbarhetsstrategier för de statliga bolagen. Nu är det upp till styrelserna att redovisa hur de följer regeringens beslut.

Anf. 57 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag vill tacka miljöministern för de många positiva exempel vi har fått ta del av här i dag: vad som görs nationellt, Natura 2000, kemikalier, utsläppsminskningar och förnybar energi, för att nämna några av dessa.

Men Sverige lever inte enbart här och nu, utan vi lever nationellt och internationellt i en omvärld. Just nu framställs oftast Tyskland av oppositionen som det stora, lysande och positiva exemplet. Eftersom transporter har varit ett aktuellt tema här vill jag därför passa på att fråga: Vad innebär det besked vi fick i går vad gäller Tysklands urholkning av arbetet med EU:s planer i fråga om bilavgasreglerna?

Anf. 58 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Anita Brodén för frågan.

Det var ett tufft miljöministerråd i Luxemburg i går. Dels skulle vi anta EU:s rådsslutsatser inför klimatförhandlingarna, vilket inte var helt lätt, dels handlade det om att bekräfta ett beslut om minskade utsläpp för personbilar. Den 95-gramsgräns som diskuterades i går sattes 2008 i EU-parlamentet och skulle nu bekräftas och hade bekräftats genom en förhandlingsomgång där parlamentet, kommissionen och ordförandeskapet Litauen var överens.

Nu vill Tyskland skjuta upp införandet av de här reglerna och möjligen också mildra dem. Det skulle innebära att ett beslut som fattades första gången 2008 och som skulle gälla nya bilar från 2020 – tolv år senare – skjuts upp ytterligare fem år. Det är naturligtvis inte bra.

Anf. 59 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag tackar för informationen.

Vi har snart COP 19 i Warszawa. Kommer detta besked och diskussionerna inom EU att försvaga vår position vad gäller att driva förhandlingarna i Warszawa? Som läget är nu är förväntningarna ganska låga, och därför gäller det att inte sänka dem utan tvärtom att EU är en kraft och motor i förhandlingarna.

Anf. 60 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Ja, jag tror att det är en riktig analys. Jag tror att det är ett problem.

Klimatförhandlingarna i Warszawa, som blir de 19:e i ordningen, kommer att innehålla förberedelser inför att vi ska förhandla om världens stora klimatregim. Den ska vara klar om två år – ett slags FN-världsrekord i klimatförhandlingar – om det går, men det måste gå eftersom frågan är så viktig.

Det är klart att när stora länder i Europa ägnar sig åt att vattna ur och skjuta upp den praktiska lagstiftning som ska ta Europa till de långsiktiga klimatmålen underminerar det trovärdigheten i den europeiska positionen.

Anf. 61 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag vill understryka det Anders Ygeman sade tidigare i ett replikskifte: Det vore klädsamt av miljöminister Lena Ek om hon vidhöll att också Centerpartiet tyckte att vi skulle följa Kyotoprotokollet och att Sverige skulle ha ambitiösare mål, nämligen att vi skulle minska med 4 procent i stället för att öka med 4 procent. Det tyckte Centerpartiet då, precis som den socialdemokratiska regeringen.

Numera är det så att vi socialdemokrater under många år här i riksdagen har föreslagit tuffare mål och fler klimatåtgärder, år efter år, förslag som Centerpartiet – i stället för att stödja dem – har röstat ned. Det är en historik värd att tala om. Ni minskade Sveriges klimatutsläpp med 27 procent. Vi tycker att de ska minska med 40 procent, inhemskt.

Klimatet och mänskligheten är förlorare på regeringens cementerande blockpolitik. Snälla miljöminister Lena Ek, erkänn det!

Anf. 62 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att ni socialdemokrater ska redovisa hur ni tänker samregera på miljöområdet med partier som till exempel vill höja skatten med 57 miljarder. Mycket av det handlar om skatter där det inte finns alternativ än och som gör det svårare att ta fram till exempel biobränsle, ur skogen men också till industrin eller till energi- och kraftvärmeverk.

Jag tycker också att det är intressant att föra en ideologisk diskussion om hur olika styrmedel hanteras och vad man tänker. Står ni fortfarande för grön skatteväxling – sänkt skatt på arbete och höjd skatt på miljö – eller har ni valt en annan politik som handlar om höjningar på båda områdena?

Anf. 63 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag vet faktiskt inte, miljöminister Lena Ek, om jag ska skratta eller gråta. Jag kan bara konstatera att socialdemokrater är vana att pragmatiskt samarbeta med flera olika partier över blockgränsen. Centerpartiet har en gång i tiden gjort det.

Numera styrs miljöpolitiken av en stridshingst som inte väjer för något eller någon. Är det därför bra miljöförslag hamnar i papperskorgen, Lena Ek? Är det eftersträvanvärt?

Anf. 64 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Det finns ett val när det gäller miljöpolitiken. Antingen går man in på en miljöpolitik som handlar om regleringar och enbart höjda skatter eller också väljer man en miljöpolitik som jag gärna vill ha den, med morötter, information och kunskap och med en kontroll kombinerad med lagstiftning och vissa skatter, för att föra utvecklingen framåt. Men det ska vara skatter på områden där det finns alternativ att gå över till.

Jag tycker också att det är viktigt att hålla uppe idén om grön skatteväxling, sänkt skatt på arbete särskilt för ungdomar och höjda miljöskatter.

Anf. 65 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Det passar väldigt bra: Miljöministern sade att hon vill ha en miljöpolitik där man med information och morötter får folk att välja rätt, och hon började med att uppmuntra dem som sorterar rätt och gör miljövänliga val. Jag tror att det är viktigt att man har tydliga signaler, tydliga besked, tydliga spelregler, så att man vet vilka val som gäller.

Johan Löfstrand frågade tidigare vilka verktyg som regeringen avser att använda för att till år 2030 nå målet om en fossiloberoende fordonsflotta. Jag tror att de som står i begrepp att köpa en bil i dag – en bil har en genomsnittsalder på 16–17 år – är väldigt intresserade av att veta vad en fossiloberoende bil är. Kan vi få veta det?

Anf. 66 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Jan!

Exakt vad det är ska väl den utredare som nu sitter tala om. Det finns lite olika diskussioner runt detta.

Styrsignalen för den enskilde konsumenten eller det enskilda företaget är att Sverige ska ha en fossiloberoende fordonsflotta år 2030. Att det finns och att det diskuteras är väldigt tydligt.

Det vi har gjort under tiden är att jobba med skattemedel men också att jobba med det som jag tror förbättrar utsläppsstatistiken redan nästa år, att öka inblandningen av alternativa bränslen i de fossila bränslena. Det är en åtgärd som den vanliga konsumenten egentligen inte ens märker av men som ändå innebär ett steg framåt mot målet.

På det viset försöker vi kombinera olika åtgärder för att till år 2030 nå ända fram. Det kommer att kräva ganska mycket uppfinningsrikedom och ny teknik. Men jag tycker att det är bra med höga och ambitiösa mål inom klimatpolitiken, och det hoppas jag att också Jan Lindholm tycker.

Anf. 67 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Självklart tycker jag att det är bra med höga mål. Men jag tror också att det är viktigt för den som ska göra en stor investering – för en privatperson är ju inköp av en privat bil en av de största investeringar man gör – att veta vad som gäller. Självklart är det bra att man genom att utveckla bränslena kan göra att de bilar som är fossilberoende kan ha mindre fossil energi.

Den fråga som man då måste ställa är: Vad kommer att hända med den fossilberoende bilen den 1 januari 2030?

Anf. 68 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Jag hoppas att de flesta ska vara utfasade i god tid innan, att människor ska välja att åka kollektivtrafik, att den ska vara så utbyggd som möjligt och att mycket av de stora tåginvesteringar som vi har fattat beslut om ska finnas på plats för den enskilde. Det gäller både Stockholm och Göteborg, och det gäller också de långa transportsträckorna och till exempel Ostlänken. Jag hoppas också att vi har kunnat utveckla elbilen och elbilsnätet, att vi har biogas som ett alternativ men faktiskt också att vätgas är på väg fram.

Det kommer att kräva mycket av det svenska samhället, men jag tror att det är den enda vägen för att kombinera god miljö och konkurrenskraft.

Anf. 69 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, miljöministern, för ett anförande som andades framtidstro, hopp och optimism. Det är vad vi måste ha i de svåra frågorna. Domedagspredikningar hjälper oss inte fram.

Det jag skulle vilja att miljöministern ger några ytterligare kommentarer och reflexioner kring är just framtiden, det vill säga våra barns och ungas möjligheter att växa upp utan att bli påverkade av kemikalier, gifter med mera.

Jag vet att miljöministern har jobbat med det internationellt och här hemma i Sverige och driver på processen. Men jag tror att vi skulle må väl av att få det utvecklat och se vart vårt gemensamma arbete måste leda, för det är ändå där som framtiden finns.

Anf. 70 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Tack, Irene Oskarsson, för att du tar upp den frågan i debatten. Vi har ju ännu inte diskuterat den i den här miljödebatten. Det är ändå ett av våra största miljöproblem.

I den europeiska kemikalielagstiftningen finns nu över 10 000 unika ämnen registrerade. Det finns 41 000 ansökningar inlämnade för gränsvärden och hantering av de här ämnena. Kandidatförteckningen för farliga ämnen fylls ständigt på.

Det är den ena delen, att med svensk forskning och även anslag till svensk forskning försöka bidra till att fler farliga ämnen kommer in i systemet. Det kräver mycket jobb och mycket pengar. Men vi lägger mycket kraft på det.

Det andra är vår svenska strategi för en giftfri vardag, med sikte på att först skydda våra barn, eftersom de är mest känsliga. Där anslår vi pengar till både forskning och utveckling, och vi försöker faktiskt att fronta EU-kommissionen för att få införa de förbud som vi vill ha när det gäller till exempel hormonstörande kemikalier.

Anf. 71 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, miljöministern, för det svaret och för den fortsatta kampen i det här sammanhanget! Det är ju precis vad det handlar om: en kamp för att våra barn ska få växa upp i ett sammanhang som är fritt från gifter.

I detta ligger också det som är viktigt och som miljöministern påtalade men som jag tror kan utvecklas ytterligare, nämligen hur vi ska få kunskapen att förmedlas ut till våra unga och deras föräldrar.

Anf. 72 Miljöminister LENA EK (C) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis svårt. Men det vi försöker göra nu är att se till att de som har ansvar för upphandling till skola, förskola, sjukvård och så vidare verkligen handlar upp rätt saker och inte i onödan handlar upp produkter som innehåller gifter. Vi försöker visa hur man ska kunna giftsanera till exempel förskolor. Vi har vår strategi för giftfri vardag. Vi har branschdialoger beträffande till exempel leksaker och textilier, för att kombinera med frivilliga åtgärder.

Anf. 73 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Jordens klimat blir allt varmare, och människans påverkan är huvudorsaken. Den slutsatsen konfirmerades ännu en gång av FN:s klimatpanel, IPCC, när den presenterade sin femte utvärderingsrapport häromveckan.

Klimatutmaningen kräver precis som många andra miljöutmaningar internationellt samarbete. Bara tillsammans med andra kan vi på allvar ta oss an klimatutmaningen, även om vad vi som enskilt land gör också spelar stor roll.

Sverige är och ska vara ett föregångsland inom klimat och hållbarhet. Genom att vi har lyckats minska våra utsläpp med 20 procent sedan 1990, samtidigt som vår bnp har ökat med omkring 60 procent, sänder vi ett viktigt och hoppfullt budskap till vår omvärld: Det går att minska utsläppen utan att ge upp ambitionerna om ekonomisk tillväxt, välbild och välfärd.

Hoppfullt är också i viss mån beskedet från IPCC: Trots stigande utsläpp globalt och trots världssamfundets oförmåga att komma överens i de internationella förhandlingarna finns fortfarande chansen att hejda den globala uppvärmningen vid två grader. Då krävs dock omfattande och ihållande minskningar av utsläppen. Därför är det viktigt att arbetet för att nå ett globalt klimatavtal med ambitiösa utsläppsminskningar fortsätter. I det arbetet är Sverige och Sveriges miljöminister pådrivande.

Herr talman! Under denna debatt tänkte jag dock inte fastna i diskussioner om de internationella klimatförhandlingarna utan i stället tala om en betydligt mer konkret och vardagsnära fråga som dock samtidigt är global och mycket viktig för såväl klimatet som vår havsmiljö. Jag tänkte lyfta problemet med matsvinn.

År 2050 beräknas jordens befolkning överstiga nio miljarder människor. För att föda en växande befolkning krävs därför en kraftig ökning av vår livsmedelsproduktion men också att vi bättre tar till vara de livsmedel som vi producerar. FAO, alltså FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation, uppskattar att en tredjedel av alla livsmedel som produceras försvinner genom livsmedelskedjan. 1,3 miljarder ton livsmedel går förlorade varje år.

Någon tänker kanske att matsvinnet främst är någonting som är förknippat med låginkomstländer. Så är dock inte fallet. Matsvinnet sker i såväl hög- som låginkomstländer. Men var i kedjan svinnet uppstår varierar dock.

I Sverige och andra höginkomstländer är det ofta i slutet av kedjan som svinnet uppstår, alltså att det är vi som enskilda konsumenterna som bär det stora ansvaret. En normal svensk beräknas slänga 72 kilo mat per år, eller ungefär var fjärde eller var femte matkasse som vi bär hem. Detta är ett enormt resursslöseri och bidrar till en stor och helt onödig miljö- och klimatpåverkan.

Inte sällan möter jag människor som känner frustration i klimatfrågan. Jag delar denna frustration. Globalt händer det för lite, och omställningen går för långsamt. I Sverige går dock utvecklingen i rätt riktning. Men vi kan och behöver göra mer som land och som individer.

Matsvinnet är en mycket konkret fråga där man som enskild utan stora uppoffringar och utan att radikalt förändra sin livsstil kan göra en rejäl insats samtidigt som man också spar en rejäl slant. Det finns mängder av enkla och konkreta knep för att minska sitt matsvinn. Man kan planera sina inköp bättre och sänka temperaturen i kylan någon eller några grader.

Men det är viktigt att öka och sprida kunskapen om det onödiga matsvinnet och vad som kan göras för att minska det. Därför är det bra att regeringen har gett Livsmedelsverket i uppdrag att sprida information och goda exempel. I dag vet sex av tio inte ens skillnaden mellan bäst-före-dag och sista förbrukningsdag, vilket understryker betydelsen av att just sprida kunskap.

Som moderat vill jag att individen ska vara fri att göra egna val. Men att göra bra och medvetna val kräver kunskap. Det är svårt att göra det när en produkts miljökostnad kanske inte avspeglas i priset. Därför ser jag att inte minst skolan och hemkunskapsämnet är viktiga. Hem- och konsumentkunskapen befinner sig tyvärr i en strykklasse. Det är det ämne som har minst antal undervisningstimmar. På knappt 40 timmar per år ska våra elever lära sig att flytta hemifrån, att undvika att fastna i skuldfällan och hur man agerar för ett hållbart samhälle. Jag anser därför att hållbarhetsfrågorna borde ges en större plats i skolan och att hemkunskapsämnet borde utökas och ges fler undervisningstimmar.

Dagligvaruhandeln har också ett ansvar för matsvinnet. Dels handlar det om att minska svinnet i butikerna, dels handlar det om att hjälpa oss som konsumenterna att faktiskt inte handla mer än vi behöver. Därför bör butikerna bli mer restriktiva med så kallade flerköpserbjudanden som många gånger leder till att vi som konsumenterna lockas att köpa mer än vad vi behöver.

Ett annat konkret exempel är att butikerna borde se över förpackningarnas storlek. Sverige har en mycket stor andel singelhushåll, inte minst här i Stockholm. Trots det finns det ofta bara stora förpackningar att tillgå. Jag uppmanar branschen att sluta en branschöverenskommelse om att minska matsvinnet. En sådan finns redan i Storbritannien och kan tjäna som inspiration.

En kunskapsoffensiv mot matsvinnet behövs. Maten som slängs i Sverige motsvarar utsläppen från över en halv miljon bilar. Det är onödigt, eller hur?

(Applåder)

Anf. 74 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Johan Hultberg ägnade den största delen av sitt anförande åt matsvinnet. Det är inget fel med det. Det är en viktig fråga. I koldioxidekvivalenter uppgår den mat som vi slänger till nästan två miljoner ton utsläpp av växthusgaser varje år.

Men vi sitter i en politisk församling du och jag, Johan. Det som du tog upp om bäst-före-dag och sista förbrukningsdag, mer hemkunskap i skolan och att man ska uppmana butikerna att ha mindre förpackningar och vara mer restriktiva med flerköpserbjudanden är jättebra. Men är det någonting som Moderaterna driver politiskt? Vilka av de saker som jag nu tog upp – det var en direkt referens till ditt anförande – har Moderaterna lagt fram konkreta förslag om, så att vi kan driva politik kring dem och så att det inte bara blir fromma uppmaningar och förhoppningar?

Anf. 75 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att en av mina uppgifter som politiker är att adressera problem och att uppmärksamma samhällsutmaningar, oavsett om de är stora eller små. Detta är en fråga som är mycket konkret och som är ett tydligt exempel på vad man som enskild person kan göra för att faktiskt se till att leva ett något mer hållbart liv. Det är någonting som jag upplever att många efterfrågar. Man tycker ibland att debatten blir för avlägsen och på en för aggregerad nivå.

I den allmänpolitiska debatten här har vi som enskilda ledamöter möjlighet att lite mer lyfta fram vad hjärtat just för stunden kanske brinner för och är fullt av.

Vi har anledning att återkomma till den verkligen stora debatten om budgeten och så vidare längre fram under riksdagens arbete i höst. Men när det gäller dessa frågor har jag personligen motionerat till exempel om att man ska utöka antalet undervisningstimmar i hemkunskapsämnet som en liten konkret åtgärd för att bidra till detta.

Som jag sade har regeringen fokuserat och satsat på dessa frågor genom att ge ett särskilt regeringsuppdrag till Livsmedelsverket.

Anf. 76 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Anledningen till att jag tar upp detta är att jag anser att minskade utsläpp från livsmedelssektorn är något otroligt viktigt, inte minst från animaliesektorn som står för den största delen.

När det kommer till matsvinnet tror jag ungefär som du, Johan, att det är mycket svårt att hitta politiska styrmedel för att komma till rätta med matsvinnet. Det är otroligt viktigt, men det är mycket svårt att driva det från denna församling. Det var därför som jag var nyfiken på att få veta vilka konkreta politiska förslag som ni har lagt fram.

Men jag skulle vilja passa på att fråga följande: Vilka andra konkreta nya åtgärder föreslår Moderaterna för att utsläppen ska minska här i Sverige?

Anf. 77 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! På 30 sekunder hinner man inte presentera en hel budget. Men Alliansen har en sammanhängande miljö- och klimatpolitik som successivt levererar utsläppsminskningar. Lena Ek gav en exposé av

mycket av det som händer runt om i Sverige och som leder till minskade utsläpp.

I budgeten tar vi ytterligare kliv inom flera olika miljöområden. Inte minst ser vi nu en snabb utveckling av den förnybara energiproduktionen. Vi satsar också stort på att ta fram morgondagens lösningar. Sverige är ett av de länder i världen som satsar absolut mest på forskning och utveckling.

Anf. 78 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är helt rätt att Johan Hultberg lyfter fram frågan om matsvinnet. Om hela världens befolkning ska kunna äta sig mätt också i framtiden utan att matproduktionen går ut över miljön, vare sig klimatet eller biologisk mångfald, måste vi slösa mindre. Vi måste slänga mindre mat, men vi måste också hushålla bättre med marken. Vi vet att det går åt mindre mark, energi och utsläpp om vi äter mer vegetariskt och mindre kött.

Det intressanta är inte att Johan Hultberg tar upp matsvinnet utan att ansvaret så tydligt hamnar på alla andra än just politikerna. Det fanns visserligen några idéer här om att Livsmedelsverket skulle informera mer. Även hans anförande här blir någon form av informationsstund för tv-tittarna. Men jag tror ändå att vi som politiker måste ta ett lite större ansvar än så.

Det var spännande att Johan Hultberg lyfte fram att ett problem i sammanhanget är att det är svårt att göra medvetna val när en varas miljöpåverkan inte speglas i priset. Hur skulle det vara om man lät det göra det, till exempel genom att använda klimatskatter?

Anf. 79 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag har i tidigare debatter här i riksdagen, då vi har talat specifikt om till exempel klimatpolitiken, lyft fram grunderna för en effektiv klimatpolitik som jag ser på det och som alliansregeringen ser på det. Då handlar det mycket om att just sätta ett pris på utsläpp. Det är det som vi har gjort i Sverige, och det är det som har gjort att vi i Sverige relativt sett har varit oerhört framgångsrika med att minska våra utsläpp. Det är tack vare att vi har världens högsta koldioxidskatt. Det är tack vare att vi nu har fått till ett system som lämnar mycket i övrigt att önska men som ändå internationellt inom EU sätter ett pris på utsläpp genom EU:s handel med utsläppsrätter. Dessa styrmedel vill jag och Alliansen fortsätta att utveckla, inte minst handeln med utsläppsrätter eftersom det är ett system som skapar konkurrensneutralitet inom unionen.

Det som är utmaningen när vi talar om miljöskatter är att risken när Sverige springer före alltför snabbt och alltför långt är att vi tvingar ut vår industri till andra länder och inte minskar utsläppen utan bara flyttar dem.

Jag vill föra en politik som gör skillnad på riktigt och som inte bara flyttar utsläppen.

Anf. 80 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det är för att komma till rätta med dessa konkurrensproblem som vi har EU:s utsläppshandel för industrin. Det var lite sorgligt när ett gäng moderater röstade mot de förslag som fanns om att

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

stärka den. Men där tror jag att det har blivit ändring. Jag ser fram emot att Moderaterna nu kommer att jobba helhjärtat för att skärpa utsläppshandeln. Det behövs verkligen.

Vi har också en sektor som står utanför detta. För att ta ett exempel handlar det om maten, transporter och så vidare. Här är frågan: Har vi gjort allt vi behöver göra, eller finns det fortfarande problem på dessa punkter när det gäller klimatet? Om ni tycker det, vilka andra åtgärder vill ni vidta i så fall?

Anf. 81 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Vi står inför jätteutmaningar. Inte minst transportsektorn är en sådan, där Sverige har väldigt långt kvar att gå innan vi har nått vårt mål om en fossiloberoende fordonsflotta. Därför har vi tagit ett helhetsgrepp genom att tillsätta utredningen, som förhoppningsvis ska leverera bra förslag på vad vi kan göra på det området.

När det gäller EU ETS är det väl ändå så att den diskussion som har varit, och som har gjort att några av mina partikolleger har röstat på ett annat sätt än det vi har kommit överens om här, handlar om att man inte vill rucka på grundprincipen att priset ska sättas på en marknad och inte av klåfingriga politiker.

Anf. 82 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater har sagt att vi vill att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i hela EU till 2020. Det betyder att vi måste klara av att plocka fram de nya hållbara jobben och göra befintliga jobb mer hållbara. Det kräver samverkan, samstämmighet och långsiktighet.

Nu hörde vi Johan Hultbergs anförande, vilket återigen var ett anförande av miljömoderaten Johan Hultberg. Han lassade fram en massa förslag som inte kommer att bli någon verklig politik, för det var varken Moderaternas eller alliansregeringens förslag. Det finns dock ett moderat förslag som ni faktiskt har antagit på er stämma, nämligen att diesel ska beskattas som energimängd. Det kommer att höja priset för svenska lastbilar. Utländska lastbilar kan tanka fullt i Danmark och sedan köra in i Sverige, men för svenska lastbilar och den svenska åkerinäringen kommer det att höja priset rätt markant.

Det finns andra förslag som kan innehålla både hållbara jobb, miljökrav och framtidsfokus. Vad säger Hultberg om det?

Anf. 83 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Ja, det är alldeles riktigt att vi strävar efter en beskattning som är mer likartad oavsett vad det är för drivmedel.

Sedan är det precis som Matilda Ernkrans säger: Det finns utmaningar med skattesystemet, och när man höjer en skatt i Sverige finns det alltid en risk att det får negativa konsekvenser genom att utsläppen flyttar utomlands eller att man snedvrider konkurrensen. Det är därför vi till exempel tycker att det vore fel att chockhöja skatterna i Sverige för svenskt företagande och svenskt näringsliv, vilket Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet är överens om. Det är egentligen det enda ni är överens om: att chockhöja skatterna på jobb och företagande i Sverige.

Det här är en fråga vi diskuterar. Det vi har diskuterat färdigt är kilometerskatten. Den säger vi blankt nej till; vi vill inte ha några straffskat-

ter på avstånd. Däremot vill vi ha effektiva skatter för att kunna minska utsläppen.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

Anf. 84 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! När det gäller diesel tycker alltså Moderaterna att de svenska lastbilarna och den svenska åkerinäringen ska få betala ett rejält högre pris när de kör sina transporter genom Sverige, medan andra åkare kan tanka billigt i Danmark och köra in i landet. Ni säger dock blankt nej till en vägslitageavgift som faktiskt drabbar alla åkare lika. Det visar väl i allra högsta grad på inkonsekvensen i moderat miljöpolitik.

Anf. 85 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Vad Socialdemokraternas så kallade vägslitageavgift med all önskvärd tydlighet visar är att man vill straffbeskatta avstånd. Man vill straffbeskatta landsbygden och inte minst en näring som är oerhört viktig för svensk ekonomi, för jobben, för landsbygden och för omställningen av vårt samhälle, nämligen skogsindustrin. Det går inte att bygga järnväg ända ut på hygget, och därför tycker vi att det är bokstaveligt talat korkat att införa en sådan skatt.

Vad Moderaterna alltid kommer att verka för är att miljöskatterna inte ska bidra till ett högre skattetryck. Vi kommer i stället att fortsätta den gröna skatteväxling Alliansen har påbörjat.

Anf. 86 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att det var spännande att lyssna på Johan Hultbergs anförande om matsvinnet. Jag tycker att Johan Hultberg har en god ambition, men jag måste hålla med min kollega Matilda Ernkrans om att det är väldigt svårt att veta vem det är som talar. I den moderata politiken verkar nämligen ambitionen kring matsvinnet inte vara speciellt stor.

Jag håller också med Helena Leander om att de förslag Johan Hultberg lyfte fram bygger väldigt mycket på att individen ska ta eget ansvar. Det var en uppräkningslista av vad man skulle ge för uppmaningar till branschen och så vidare. Vi sitter dock faktiskt här som politiska företrädare. Var finns styrmedlen som kan göra att matsvinnet minskar? Var finns styrmedlen som gör att det matsvinn som finns i stället blir återvinning på ett så klokt sätt som möjligt, och hur ska vi göra för att lyckas med det här politiskt – inte bara uppmana?

Anf. 87 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tror att man, precis som Jens Holm var inne på i sitt replikskifte, ska vara ganska ödmjuk i frågan och inse att alla miljöproblem eller samhällsproblem inte går att lagstifta bort i Sveriges riksdag. Det kräver beslut på olika nivåer i det politiska systemet, men också att vi som enskilda individer tar vårt ansvar. Det är kanske någonting som skiljer Moderaterna och Socialdemokraterna åt, att jag som moderat betonar det individuella ansvaret. Det är möjligt att det är på det viset, men inte desto mindre är det sant.

När det gäller styrmedel lyfte jag fram behovet av kunskap. Jag tror att mycket av de här frågorna handlar om just kunskap, och därför är det

bra att regeringen har gett Livsmedelsverket i uppdrag att sprida kunskap och genomföra åtgärder som kan minska det onödiga matsvinnet. Jag lanserade några ytterligare idéer som skulle kunna bidra till det.

Anf. 88 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Jag håller med Johan Hultberg; många av de förslag du rabblade upp är bra, och jag tror precis som du säger att det behövs flera verktyg för att vi ska lösa denna ganska komplexa fråga.

Det som är sorgligt är dock att de verktyg som tidigare faktiskt har gett resultat, till exempel konsumentupplysning, får stryka på foten. Konsumentpolitiken har de senaste åren varit i stort sett obefintlig. Den avfallsutredning som har lämnats har väl i stort sett kastats i papperskorgen eller åtminstone skjutits på framtiden. Borde man inte ha använt de verktyg som finns?

Anf. 89 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Konsumentupplysning är företrädesvis en kommunal angelägenhet, så det får väl både du och jag prata med våra kolleger ute i kommunerna om i så fall, Johan.

När det gäller avfallsutredningen är den framlagd till regeringen. Den är minst sagt komplicerad – departementet har översköljts av remissvar som pekar i alla möjliga riktningar. Därför är det viktigt att noga gå igenom remisserna innan vi lägger fram en proposition, så att vi får en väl genomarbetad proposition som förhoppningsvis kan få ett brett stöd i Sveriges riksdag.

Anf. 90 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Kul att Johan Hultberg talar om matsvinn!

I helgen fick vi veta att Centerpartiet har gjort en kovändning, milt uttryckt, när det gäller ursprungsmärkning av helt och processat kött. Det är mycket intressant efter att landsbygdsministern gång efter gång sagt att man inte kan ställa sig bakom kommissionens förslag. Nu har kommissionen gått ut och sagt att man vill slopa kravet på födelseland. Centerpartiet vill att det ska vara med, och vi är väldigt tacksamma för det. Vi socialdemokrater har nämligen drivit frågan under hela processen och känner oss stärkta av att det finns åtminstone ett regeringsparti som tycker som vi i den här frågan. Det är bra.

Min fråga till Johan Hultberg är: Vad anser Moderaterna om att ha ursprungsmärkning på helt och processat kött?

Anf. 91 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Moderaterna har alltid ställt sig positiva till en ursprungsmärkning. Däremot har vi inte alltid sagt att det ska vara obligatoriskt – att det är någonting som ska vara lagstiftat. Jag tror nämligen att det är viktigt att märkningsfrågor främst drivs av ett konsumentintresse.

Vi har sett att de förslag som har kommit inte minst från kommissionen, och kanske framför allt efter att EU-parlamentet har varit inne och pillat i förslagen, har varit minst sagt krångliga.

Det är förslag som, om de hade blivit verklighet, hade inneburit närmast att man som konsument hade fått med en bipacksedel när man

köpt sin lasagne. Jag vet inte riktigt om det är någonting som hade varit positivt.

Vi för gärna en fortsatt diskussion om i vilken utsträckning det ska vara ursprungsmärkning, men framför allt vill vi stödja mer av frivillig märkning utifrån konsumenternas intressen.

Anf. 92 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Jag tolkar det som att det finns en ganska tydlig spricka i regeringen i frågan. Jag tolkar också in i Johan Hultbergs resonemang att man egentligen inte är intresserad av obligatorisk ursprungsmärkning utan vill lägga över allt på konsumenterna. Det tycker jag är synd, för det här är i högsta grad en process som ska genomgå hela kedjan, från tillverkning till att konsumenterna får produkterna på sitt bord. Jag beklagar detta, och jag synar korten och ser att regeringen inte är överens i frågan.

Anf. 93 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Pyry Niemi synar inte korten. Han gör fria tolkningar.

Alliansen, till skillnad från Socialdemokraterna och de andra oppositionspartierna, talar sig samman, landar i gemensamma ställningstaganden och för en gemensam linje. Så kommer vi också att göra i de här frågorna.

Vad som har varit viktigt för hela regeringen och hela Alliansen är just att vi inte ska införa regler som innebär ett enormt regelkrångel för till exempel småskaliga svenska charkuteriföretag, utan vi ska ha ett regelverk som gör det enkelt att vara företagare i Sverige och som gör att vi får mer företagande på landsbygden.

Anf. 94 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! I likhet med övriga talare tycker jag att det var intressant att Johan Hultberg valde att använda sina sex minuter till att tala om livsmedelssvinn. Det ligger i alla fall väldigt nära det man brukar kalla för livsstilsfrågor, och jag tycker att det är väldigt intressant. Jag tror att om vi ska klara miljö- och klimatutmaningarna är detta ett oerhört viktigt område.

Därför har jag en tydlig fråga till Johan Hultberg. Jag skrev upp att du klart och tydligt sade att man inte ska köpa mer än man behöver. Gäller detta budskap även annat än mat?

Alla vi politiker träffar mycket folk och diskuterar olika saker, och det händer att jag kommer i diskussion om just de här frågorna. Då händer det rätt ofta att jag får en rätt intressant kommentar. Många säger: Därför att jag kan.

Anf. 95 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Vad som är oerhört viktigt för mig och Moderaterna är att politiken inte är för klåfingrig. Som jag försökte lyfta fram också i mitt anförande är det viktigt att ge människor fria möjligheter att göra val i livet, men att man kan göra väl upplysta val baserade på kunskap och bra information.

Jag tror inte att de flesta svenska konsumenter är medvetna om att den fjärde eller femte matkassen som man bär hem hamnar i soporna.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

Därför tycker jag att det är viktigt att öka och sprida kunskaperna, att börja tidigt i skolan och inte bara lyfta fram matsvinnet utan hållbarhetsfrågorna generellt sett för att vi just ska undvika att köpa mer än vad vi behöver.

Sedan är det inte min uppgift att som politiker stå här i riksdagen och förklara och definiera vad människor behöver eller inte. Det är en bedömning som du, jag och alla andra måste göra själva. Förhoppningsvis får vi till bra skatter och system som gör att miljöpåverkan avspeglar sig i priset så att det blir en tydlig signal till mig eller dig som konsument.

Anf. 96 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Nu fick jag egentligen inget svar på min fråga om den här inställningen gäller annat än mat. Jag hoppas att jag kan få svar på frågan.

Om man nu har uttalat, som Johan Hultberg, att vi inte ska köpa mer än vad vi behöver, bör man ställa sig frågan: Vad ska pengarna då användas till och hur går det ihop med ytterligare ett jobbskatteavdrag?

Anf. 97 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag är stolt över att vi har gett vanligt folk en extra månadslön att disponera varje år, tack vare jobbskatteavdraget.

Vad man behöver är inte min uppgift att definiera å någon annans vägnar. Jag tycker inte att man ska köpa mer än vad man behöver och att man ska ha en konsumtion som leder till en onödigt miljöpåverkan. Det är för mig viktigt, så svaret är: Man ska inte köpa mer än vad man behöver heller inom andra områden. Men det är inte min uppgift som politiker att bestämma vad någon i Falun, Skåne eller varhelst det är i Sverige behöver eller inte behöver.

Anf. 98 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Miljöfrågan är en av vår tids viktigaste frågor. Det finns såväl ekologiska som ekonomiska och sociala argument för att värna miljön. I grunden är frågan om vårt miljöansvar en moralisk fråga. Vi har inte rätt att lämna över en värld till våra barn som är fattigare än den värld vi ärvde av våra föräldrar. Denna förvaltarskapstanke bottnar i en liberal idétradition som syftar till ett ansvarsfullt nyttjande av naturens resurser.

Miljöpolitiken kan inte ses separat utan måste ses i ett sammanhang tillsammans med klimat- och energipolitiken.

Det har nu bara gått några veckor sedan IPCC presenterade sin rapport.

Låt oss ta till oss det positiva budskapet mitt i det mörka, att det fortfarande finns möjligheter att klara utmaningen, men samtidigt inse att det krävs mycket stora insatser nationellt såväl som internationellt.

Att Arktis förändras snabbast har vi vetat i ett antal år nu liksom att fossilanvändningen är den stora orsaken till uppvärmningen. Därför är det angeläget att Sverige fortsätter, än kraftfullare, att driva på för att få till stånd ett antal marina reservat i detta sköraste område jorden har samt att Sverige agerar för att fler avtal om hållbart nyttjande kommer till stånd vad gäller utvinning av naturresurser i området.

Herr talman! Det är värdefullt att den svenska regeringen agerar internationellt för att fasa ut fossilsubventionerna i världen. Fossilsubventionerna uppgår till 536 miljarder dollar årligen. En utfasning av dessa skulle automatiskt betyda att förnybara alternativ blir ekonomiskt lönsamma. Att i detta ljus se kärnkraften som en brygga från det fossila till det förnybara samhället är viktigt, känns rätt och borde kunna vara ett underlag för en gemensam blocköverskridande överenskommelse med åtminstone Socialdemokraterna. Det är intressant att den här frågan togs upp tidigare av Socialdemokraterna. För miljöns och klimatets skull behövs det gemensamma ansträngningar – jag håller med om det. Det är bra att det visas en vilja, men det underlättar om tonen blir en annan än den vi har hört tidvis här i dag.

Herr talman! Det var mycket oroande när delar av miljö- och jordbruksutskottet besökte Polen för några veckor sedan och vid vårt möte med miljöministerns närmaste rådgivare fick klart för oss att Polen ämnar satsa ännu mer på kolbrytning och skiffergasbrytning. Man må ha historisk förståelse för deras behov av att få känna ett oberoende, men ur ett globalt klimatperspektiv är det förstås djupt oroande.

Polen har en god relation, herr talman, med Sverige, och vår miljöminister lyftes fram för sina insatser under förra COP-mötet. Min förhoppning står därför till Lena Ek att vid årets COP-förhandling i Warszawa lyckas få till stånd såväl den viktiga dialogen med tredje världen som ett ordentligt ramverk med bindande ambitioner att åtminstone senast 2015 få ett förnyat och utvidgat post-Kyoto på plats.

Tillämpningen av principen, herr talman, att förearen ska betala måste underlättas. Därför behöver vi miljöavgifter och miljöskatter som höjs samtidigt som andra skatter sänks för att stärka näringslivets konkurrenskraft. Det är en sann grön skatteväxling. En tillväxtvänlig ekonomi är avgörande för att vi ska kunna göra viktiga miljöinvesteringar, och en global koldioxidskatt är också angelägen.

Utöver satsningar på klimat- och energifrågan är värnandet om den biologiska mångfalden och naturvärden central. Därför är allt som vi tillsammans i regeringen har satsat på Havs- och vattenmyndigheten, Östersjömiljard, Östersjöambassadör och Östersjöstrategi, för att nämna några satsningar, så viktigt.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram nödvändigheten av ett fortsatt stärkt artprojekt då forskning om arter och sambanden i naturen är en grundbult för vår framtida existens. Det är också angeläget att vi så snabbt som möjligt kan säkerställa Havs- och vattenmyndighetens forskningsfartyg och att statliga bolag som till exempel Vattenfall och Sveaskog i högre grad ökar sina miljö- och naturvårdsinsatser.

Herr talman! Allra sist ska ett ökat stöd och engagemang riktas mot Svenskt Friluftslivs viktiga insatser för miljöförståelse, allemansrättskunskap och vår hälsa.

(Applåder)

Anf. 99 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det var många fina ord i anförandet, Anita Brodén. Både du och jag som politiker vet att det är konkret handling som räknas. Därför undrar jag först vad gäller Arktis: Vill Folkpartiet ha ett stopp för olje- och gasutvinning i Arktis?

Min andra fråga rör fossilsubventioner. Du nämnde den stora siffran 500 miljarder US-dollar i världen till fossilsubventioner. I Sverige har vi miljöskadliga subventioner till en summa av ungefär 50 miljarder svenska kronor varje år. Det har konstaterats i en rapport från Naturvårdsverket 2012.

Jag skulle vilja fråga Anita Brodén: Har Anita Brodén några konkreta förslag på miljöskadliga subventioner som Folkpartiet vill avskaffa?

Anf. 100 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag ska börja med Arktis. Folkpartiet driver linjen om ett antal marina reservat. Folkpartiet ska om några veckor ha ett landsmöte. Där kommer frågan om Arktis att lyftas ytterligare. Vi kommer förhoppningsvis att ytterligare vässa frågorna om Arktis. Det är en otroligt angelägen fråga för vårt parti.

Vi har också tillsammans i regeringen funnits med i arbetet i Arktiska rådet. Där flyttades positionen framåt på flera punkter med bindande avtal. Men det finns mycket mer att göra i Arktisfrågan.

Vad gäller fossilsubventioner har varje land ett ansvar. Det är helt ohållbart med de subventioner jag nämnde. Varje land, och också Sverige, har ett ansvar att titta på fossilsubventionerna.

Anf. 101 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Vi har nyligen varit ordförande i Arktiska rådet. Vi röd-gröna partier vill ha ett stopp för ny olje- och gasutvinning i Arktis. Jag tolkar Anita Brodéns svar som att det inte är Folkpartiets linje.

Jag har all respekt för marina reservat, men de omfattar inte hela Arktis. Reservat kan definieras på väldigt olika sätt. Att gå den vägen kommer tyvärr inte att leda till att vi får stopp för ny olje- och gasutvinning i Arktis.

Anf. 102 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Det har diskuterats flera saker från vårt parti men också i alliansregeringen. Det första har handlat om just de sköra marina områdena. Det mest akuta är att där få till stånd avtal.

Det andra som har diskuterats är att man innan avtalet är på plats ska söka uppnå ett moratorium. Vi är öppna för att se den lösningen. Det vore ett första viktigt steg att ta.

Anf. 103 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! I en allmänpolitisk debatt med åhörare och kolleger kan man vara ganska bred i sina penseldrag. Klimat och miljö skulle kunna ha många ingångar.

Med klimat menas de genomsnittliga fysiska förhållandena i atmosfären, temperaturen, luftfuktighet, lufttryck, vind, nederbörd, atmosfäriska partiklar och flera olika meteorologiska egenheter på en given ort eller region över en längre tidsperiod.

Miljö är mycket mer spännande. Det betyder genomsnitt, mitt i. Mitt i stormens öga är det lugnt. Det ger förutsättningar för ett angreppssätt som det som togs upp i miljöministerns anförande och som jag delar. Det handlar om att se möjligheterna, våga förändra och att ta egenansvar.

Mitt och vårt egenansvar som politiker är att med ödmjukhet – vilket mina sju år här i riksdagen har lärt mig – lyssna till dem som har betydligt större kunskap på dessa områden än vad jag har. Det gäller inte minst den rapport som IPCC presenterade för några veckor sedan.

Det handlar om att förvalta med ansvar för våra barn och barnbarn. Vi ska kunna se dem i ögonen och säga att vi har gjort det vi förmått utifrån den kunskap vi har haft.

Herr talman! Det ansvaret måste återspegla sig i att vi sätter in resurser där de gör mest nytta och tar vårt ansvar där så ska göras men också att vi tilltror var och en egen förmåga. Alliansregeringen har jobbat på det sättet. Jag som kristdemokrat är glad över att vi är en del av det arbetet.

Det är ett långsiktigt arbete där vi vill sätta långsiktiga villkor för företaget för att våga ta fram ny teknik och våga forska och utveckla nya drivmedel för att lösa den fråga som flera talare före mig har varit inne på. Jag skulle vilja se nya drivmedel till gamla motorer. Det tror jag är fullt möjligt.

Sverige har ett ansvar internationellt som förebild och föregångare. Vi har tagit det, och vi ska fortsätta att ta det. Jag är inte orolig för det, utan vi kommer att göra det.

Vi har en möjlighet att vara med och bidra till att EU nu slår fast en minskning med 30 procent till år 2020. Jag är övertygad om att vi har en miljöminister som vid vartenda möte trycker på i de frågorna.

Jag är också övertygad om att vi internationellt måste se till att USA och andra gör vad de har lovat och att de nya starka ekonomierna tar sin del av ansvaret. Jag blir lite förvånad när man talar om att Kina behöver vårt stöd. Jag tror att Kina ska städa hemma först. De har möjligheterna.

Sedan ska vi hjälpa till med teknikutveckling, men det ska vi göra på affärsmässig basis. Det tjänar alla på. Då får vi också en växande ekonomi. Det behövs en hållbar ekonomi för världen.

Herr talman! Här hemma har vi gjort mycket nationellt. Vi har satsat resurser till kommuner, regioner och enskilda företagare att utveckla ny teknik, nya energikällor och nya möjligheter. Inte minst är det som har gjorts inom svenskt lantbruksnäring viktigt och fortsatt viktigt.

Det är lite förvånande att höra raljans i det som sägs om det som nu ska användas över en tid. Jag hoppas att vi kan få se en uppväxling av de projektmedel som finns för biogasproduktion. Man måste börja gå någonstans för att kunna fortsätta gå.

Herr talman! Det är också viktigt regionalt att regioner och våra kolleger ute i landet har ett ansvar för att bygga en fungerande kollektivtrafik. Kollektivtrafiksystem gör det möjligt att ta sig runt om i vårt land. Det handlar om att vi lägger ned prestigeexorna och ser att det finns möjligheter om vi löser det tillsammans.

Vi behöver värna den åkermark och den jordbruksproduktion vi har i Sverige. Det är oerhört viktigt att vi tar ett moraliskt ansvar för att kunna försörja vår värld i framtiden. Då börjar det här och nu hos oss.

Vi har oerhört duktiga företagare ute i vårt land runt om. Det är lantbruksföretag som förädlar och producerar hållbara klimatvänliga och kvalitativt högt värderade livsmedel. Det är dem som vi ska ge vårt stöd. Det är dem som vi ska skapa regelverk för så att det finns möjlighet att

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

upphandla deras varor på ett korrekt sätt i den EU-gemenskap vi befinner oss.

Kort sagt, herr talman: Vi har ett moraliskt ansvar för att på alla nivåer bidra till att vi uppnår det som IPCC har sagt om klimatet. Det går att förändra. Det går inte att vrida klockan tillbaka, men det går att vrida fram den på ett sätt som gör att kommande generationer också kan leva i ett hållbart samhälle.
(Applåder)

Anf. 104 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det kändes som att det där med Kina var adresserat till mig, Irene Oskarsson. Jag skulle vilja rulla tillbaka Kinabollen eftersom det är den här regeringen som satsar mängder av miljoner i CDM-projekt i just Kina. Om det är några som satsar en massa pengar i Kina så är det ni.

Jag värjer mig inte inför att en del av vårt nya additionella klimatbistånd på 4 miljarder kronor kanske ska gå till att hjälpa fattiga människor i Kina att ställa om. Men jag undrar vilken Irene Oskarssons och Kristdemokraternas linje egentligen är i ljuset av att ni investerar så otroligt mycket i CDM-projekt i Kina. Ska ni avsluta det nu?

Anf. 105 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! CDM-projekt ska Sverige ha även fortsatt. CDM ska vara kvalitativt säkrat och användas på det sätt där våra resurser gör bäst nytta. En annan fråga är det vi ska ta över för att sätta ned dessa nationers egen förmåga.

Detta är för mig två skilda frågor. CDM-projekt kan göras i länder som ska ta ett stort egenansvar också. Det är där jag menar att Kina och andra utvecklingsländer har ett oerhört starkt egenansvar att ta. Men CDM ska finnas kvar i denna omfattning och kanske till och med utvecklas.

Anf. 106 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det var inte det jag frågade, Irene Oskarsson. Jag frågade om ni ska fortsätta med billiga uppköp av klimatprojekt, alltså CDM-projekt, i Kina. Ska ni fortsätta med det eller inte? Det var min fråga eftersom just du tog upp Kinafrågan.

Anf. 107 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Och jag svarade just på frågan när jag säger att det finns regelverk som vi ska följa. Det finns kvalitetsparametrar som vi ska följa, och vi ska göra investeringarna där de gör mest nytta för klimatet och miljön utifrån de regler som gäller för CDM. Där vill jag se en fortsättning och till och med en utveckling av CDM-projekt.

Anf. 108 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Rent vatten är en av våra viktigaste ekosystemtjänster. 75 procent av vårt dricksvatten tas från ytvatten. Men fortfarande saknar många ytvattentäkter skydd i form av vattenskyddsområde. Arbetet pågår

med att skydda dricksvattentäkter, men mycket återstår. Ett problem är att många kommuner saknar vattenförsörjningsplaner.

EU:s vattendirektiv är i Sverige implementerat genom vattenförvaltningsförordningen. Den statusklassning som har gjorts enligt förordningen visar att 41 procent av sjöarna och 47 procent av vattendragen behöver åtgärdas för att uppnå god ekologisk status.

Om vattenförsörjningen försämras kan det leda till stora kostnader för samhället. De flesta kommunala vattentäkter bör få ett skydd. Vi anser att arbetet med att skydda vattentäkterna måste intensifieras genom en förändrad prioritering hos de statliga myndigheter som har ansvaret.

Herr talman! Påverkan från avloppsvatten ökar i Sverige i högexploaterade områden. På många platser har kommunerna tagit för lätt på riskerna med att avloppsvatten tränger in i dricksvattnet. I Östersund orsakades en sjukdomsspridning av en enda felkopplad avloppskälla. I fjällområdet i Sälen har den snabba expansionen lett till problem. I strandnära lägen, till exempel längs Mälaren, har bebyggelsen med enskilda avlopp och vattentäkter växt från stranden och uppåt sluttningar, vilket har lett till att avlopp från nyare hus har trängt in i de äldre strandnära husens brunnar.

Vi tror att detta är ett kommande stort problem. Ansvaret ligger hos Sveriges kommuner, men Naturvårdsverket bör få i uppgift att följa utvecklingen och tidigt ge kommuner stöd och möjlighet att dela med sig av erfarenheter av problem med vattenförsörjning på grund av snabb exploatering.

Det finns i dag 400 000 undermåliga enskilda avlopp i vårt land. I praktiken strider dessa avlopp mot lagen. Lagöverträdelserna förekommer framför allt i sommarhusområden längs våra kuster. Utsläpp av avloppsvatten som inte är tillräckligt renat från fosfor och kväve bidrar till övergödningen. Regeringen har tidigare haft sin tilltro till att ROT-arbete skulle kunna öka takten för att åtgärda problematiken. Det finns inga uppgifter på att så sker i dag.

Regeringen bör därför återkomma med hur den avser att arbeta för att minska den bristande tillsyn av enskilda avlopp som förekommer i vissa kommuner. Det bör även ses över om högre krav kan ställas på enskilda husägare att åtgärda bristfälliga enskilda avlopp.

Svenska ytvattentäkter kan i dag inte omfattas av ett så kallat riksintresse. Vi socialdemokrater anser att våra viktigaste ytvattentäkter, till exempel Mälaren, Bolmen, Göta älv och Vättern, ska kunna skyddas som riksintressen. När riksintressen står mot varandra måste en diskussion föras i samförstånd för att väga riksintressena mot varandra. En stor utmaning med riksintressen är att Försvarsmakten använder detta argument när de till exempel skyddar sina skjutfält eller när man diskuterar ytvattentäkter alternativt skyddet av friluftsliv i strandnära områden. Då tar Försvarsmakten till sina argument och säger att ett område är ett riksintresse, och därmed försvåras prioriteringen och planeringen för kommunerna.

Miljöprocessutredningen ansåg inte att det fanns något underlag för att föreslå ett riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken för ytvattentäkter. Men frågan har diskuterats sedan 1995, och i miljömålspropositionen 2005 föreslogs ett riksintresse. Naturvårdsverket har i ett flertal skrivel-

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

ser klargjort behovet. Vi menar att regeringen har underlag för att lägga fram ett färdigt förslag.

Vår tillgång till bra dricksvatten påverkas också av klimatförändringarna. Ökade halter av humusämnen – små mikroskopiska nedbrutna växtdelar – påverkar dricksvattenkvaliteten genom att vattnet blir svårt att rena, och det kan leda till mikrobiologisk tillväxt i dricksvattennätet. Vattenfärgen har enligt en tidigare utredning redan ökat med 10 procent i södra Sverige och med 1 procent i norra Sverige.

Enligt Klimat- och sårbarhetsutredningen blir konsekvenserna i ett försämrat klimat avsevärda. Hälften av Sveriges vattenförsörjning kommer från ytvatten. Eftersom vattenkvaliteten i Sverige är bra är också reningsanläggningarna relativt enkla.

Klimatförändringarna innebär ökad nederbörd, vilket leder till översvämningar och avbrott av vattenförsörjningen. Regnvatten, dagvatten och översvämmade avlopp riskerar att tränga in i brunnar och i yt- och grundvattentäkter. Risken för vattenburen smitta genom encelliga parasiter, till exempel amöbor, och virus kommer sannolikt att öka på grund av temperaturökningarna. Även om större delen av Sverige beräknas få ökade regnmängder finns det ett område i sydvästra Sverige som kommer att få problem med vattenbrist. Också de ställen där vattentäkter har förstörts på grund av inträngning av vatten drabbas påtagligt av detta.

Vi menar att sårbarheten på grund av klimatförändringarna i större utsträckning måste analyseras av kommunerna. Vattentäkter bör skyddas med vattenskyddsområden i större utsträckning än i dag. Det handlar om det mikrobiologiska skyddet, rutiner, rening och så vidare. Allt detta behöver ses över. Det är gigantiska belopp som måste investeras för att vi ska kunna få en bra och fortsatt god kvalitet på vårt dricksvatten. En möjlighet är UV-rening. I Sydvästsverige behövs åtgärder för att klara minskad vattentillgång. Kommunerna behöver också se över om ledningssystemen kan klara av påfrestningarna.

Anf. 109 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Vi som deltar i den allmänpolitiska debatten under temat Klimat och miljö är förmodligen allesammans överens om att väl fungerande ekosystem i ett längre perspektiv utgör grunden för vår välfärd. En mänsklighet som liksom hittills fortsätter att rovgirigt och kortsiktigt överutnyttja, smutsa ned och förgifta har snart inget produktionsresultat från ekosystemet att leva av.

I Sverige är vi stolta över vår miljölagstiftning, över försiktighetsprincipen och över det definitiva skydd som vi ger många värdefulla biotoper. Inte minst skyddet av våra så kallade nationalälvar och de utpekade biflödena i 4 kap. miljöbalken är verkligen någonting som ger goda förutsättningar för ett rikt friluftsliv för oss människor och samtidigt goda förutsättningar för många växter, djur, fiskar och andra vattenlevande arter.

Herr talman! Jag har mot bakgrund av detta en konkret fråga som jag vill ställa till miljöministern.

Den 18 juni 2012 beslutade riksdagen att bifalla min motion om tredje stycket i miljöbalkens 4 kap. 6 §. Riksdagen ställde sig genom det bakom min bedömning, liksom Kammarkollegiets bedömning, att paragrafen behöver justeras.

Under tiden som utskottet arbetade med frågan gav regeringen ett tilläggsuppdrag till vattenverksamhetsutredaren Löf. Uppdraget, som låg till grund för utskottets ställningstagande och riksdagens beslut, är mycket tydligt formulerat.

Utredaren ska belysa om skyddet av våra nationalälvar och övriga särskilt skyddsvärda vattendrag enligt 4 kap. bäst säkras genom att undantagsformuleringen i tredje stycket upphävs eller om det finns andra medel som bättre förtydligar det här skyddet. Både riksdag och regering

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

efterfrågar med andra ord förslag som minskar det hot som undantaget i tredje stycket innebär för de skyddsambitioner som vi har.

Delbetänkandet är lite försiktigt hållet, och det lämnar ett något anorlunda förslag till lösning än det som riksdagen efterfrågade men uttrycker samtidigt att man senare kan komma med andra förslag.

Remissbehandlingen pågick till början av maj, och jag vill bara kort redogöra för några av remissvaren.

Energimyndigheten vänder sig mot utredarens argumentation och hävdar att tredje stycket visst förorsakar mycket tids- och resurskrävande arbete och att det därför är motiverat att göra en ändring i linje med riksdagens önskemål.

Kammarkollegiet räknar i sitt remissyttrande upp ett antal rättsfall som de anser att utredaren bortsett ifrån och vidhåller därför sin uppfattning att tredje stycket ska upphävas.

Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet anser att det ligger helt i linje med EU:s ramdirektiv för vattenverksamhet att upphäva tredje stycket såsom riksdagen önskar.

Länsstyrelsen i Västerbotten delar Kammarkollegiets uppfattning och hävdar att de inte ser några problem med att upphäva tredje stycket.

Naturvårdsverket hävdar att utredaren missbedömt domstolarnas belastning på grund av tredje stycket och är mycket bestämda i sin uppfattning att tredje stycket bör utmönstras.

Världsnaturfonden ser inte några motiv till att behålla tredje stycket och påpekar dessutom att en utmönstring underlättar framtida prövningar i domstol.

Flera länsstyrelser uttalar sig i stället gillande till utredarens förslag till lösning om tredje stycket ska kvarstå. Just den formuleringen gör att man kan tolka det så att de flesta länsstyrelser utgår från att regeringen kommer att lägga fram ett förslag i linje med det som riksdagen har begärt.

Det har nu gått ett år och nästan fyra månader sedan riksdagen fattade sitt beslut. Det är tio månader sedan utredaren lämnade sitt förslag och sex månader sedan remissinstanserna lämnade sina synpunkter, och de synpunkterna är ett mycket tydligt stöd för det beslut som riksdagen har fattat. Det anger tydligt att tredje stycket är överflödigt.

Nu när ministern har gått är min fråga: Varför kommer det inte något förslag om att utmönstra tredje stycket? Jag tycker att det är en rak och tydlig fråga, herr talman.

Den 1 oktober kom ytterligare ett delbetänkande med förslag till ändringar i de vattenrättsliga reglerna från utredaren, och vid en snabbkontroll har jag inte kunnat se någonting som förhindrar regeringen att gå vidare med tredje stycket i miljöbalkens 4 kap.

Så än en gång miljöministern: Vad är det som försinkar arbetet? Departementet borde vid det här laget vara färdigt med utvärderingarna av remissinstansernas svar.

Det sitter ju en annan centerpartist här, och Centerpartiet har ju en historia av miljöengagemang bakom sig. Jag tycker personligen att det vore sorgligt om Centerpartiet skulle trilla ur riksdagen. Det behövs faktiskt mer än ett grönt parti i Sveriges riksdag.

Som avslutning tänkte jag tipsa Centerpartiet om en sak. Om Centerpartiet vill försöka ta tillbaka en del av de väljare som numera föredrar mitt parti, Miljöpartiet, bör ni nog återta er gamla politik när det gäller kärnkraften. Ni har ju till exempel en del kloka äldre, före detta riksdagsledamöter som ni säkert känner till. Jag tänker på Birgitta Hambræus som säkert skulle kunna få er på rätt kurs när det gäller energifrågorna och kärnkraften igen. Jag tycker att ni ska ta er tillbaka på banan igen.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

Anf. 110 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Jag fick en teaterviskning från miljöministern. Vattenfrågan, som var Jan Lindholms första fråga, bereds i Regeringskansliet.

När det gäller den andra frågan anser jag att Centerpartiets och Alliansens energi- och klimatöverenskommelse levererar precis det som både Centerpartiet och Miljöpartiet har jobbat för under lång tid, det vill säga att få in det förnybara. Under Alliansens regeringstid har till exempel vindkraften ökat med 700 procent. Den har sjufaldigats. Vi har gått från att ha knappt 50 procent kärnkraft i vår energimix till nu 38 procent.

Jag kan hålla med om att Centerpartiet har fått ta en del skit för energi- och klimatöverenskommelsen, men vi levererar resultat. Och jag är inte beredd att ge upp de resultaten, Jan Lindholm.

Anf. 111 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Jag hade förväntat mig att få det här replikskiftet med miljöministern. Det var mycket synd att det inte blev så. Jag och miljöministern har träffats och diskuterat den här frågan. Jag hoppas att Roger Tiefensee är informerad, så att jag den här vägen kan få någon form av tidtabell. Jag tycker att vi redan nu borde diskutera den här frågan tillsammans. Varför gör vi inte det?

Anf. 112 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Jan Lindholmen är välkommen att ta det bilateralt med miljöministern. Jag tror att hon var tvungen att uppsöka en annan lokal.

När det gäller den första frågan vill jag återigen säga att vi levererar resultat både när det gäller att minska vårt beroende av kärnkraft och när det gäller att bygga in det förnybara. Mig veterligen har inte Miljöpartiet stängt av ett enda kärnkraftverk, utan det har bara varit plakat men väldigt lite resultat.

Anf. 113 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Detta är sådant som jag inte tycker att man ska ägna sig åt som politiker. Du säger: ”Vi levererar resultat.” Det är ju ni som är regeringen. Oppositionen bedriver inte regeringspolitik, men ofta står ni här i kammaren och debatterar som om ni vore i opposition. Det blir ganska larvigt ibland.

Jag beklagar att jag inte kunde få debattera den här frågan med ministern. Det var min avsikt.

Anf. 114 FINN BENGTTSSON (M):

Herr talman! Dimensionerna för miljöpolitiken är vittomfattande. Jag tänker koncentrera mig på ett område som berör oss alla. Det är ett

enormt viktigt område inte bara nationellt utan också internationellt, men tyvärr får det alltför ofta stryka på foten för andra miljöfrågor i den allmänna debatten. Det handlar om läkemedels effekter på miljön.

Senare i höst kommer regeringen att lägga fram en proposition om kemikaliepolitiken. Det är min förhoppning att läkemedelsfrågorna kommer att vara tydligt beaktade i denna proposition.

Förutsättningarna för detta är nämligen mycket goda eftersom alliansregeringen, till skillnad från den tidigare, socialdemokratiska regeringen stödd av Miljöpartiet och Vänsterpartiet, har tagit ett fast grepp om de miljömässiga konsekvenserna av läkemedel i och med antagandet av den nationella läkemedelsstrategin som verkar sedan 2011.

I den nationella läkemedelsstrategin finns sju insatsområden, varav ett helt och hållet är ägnat åt att minska läkemedlens påverkan på miljön. Detta är i sin tur uppdelat på fyra underområden: för det första att utreda om miljöaspekter bör beaktas vid subvention av läkemedel, för det andra att uppmuntra till frivillig kontroll av utsläpp från läkemedelsfabriker, för det tredje att utreda ytterligare åtgärder som kan vidtas på nationell nivå för att minska kassationen av läkemedel eller på annat sätt begränsa miljöpåverkan av läkemedelsanvändningen och för det fjärde att verka för att möjliggöra miljöhänsyn vid produktion och användning av läkemedel.

Som ett led i detta arbete har den stora utredning som kallas Läkemedels- och apoteksutredningen, ledd av Sofia Wallström, lämnat ett viktigt bidrag i ett delbetänkande i april i år. Där analyseras och ges förslag på hur miljöhänsyn i läkemedelsförmånen kan förbättras.

I hennes utredning på detta område står att läsa att vi i Sverige använder ungefär 1 200 aktiva läkemedelssubstanser motsvarande totalt ungefär 10 000 olika läkemedel för såväl människor som djur.

Läkemedel och läkemedelsrester sprids till naturen och når till slut vatten. Spridningsvägarna är huvudsakligen två: produktion och konsumtion. Vid konsumtion av läkemedel utsöndras substanser i urin och avföring. I viss mån kan det även handla om överblivna, kasserade läkemedel. Drygt 150 olika läkemedelssubstanser har rapporterats i ytvatten och i renat, kommunalt avloppsvatten i Sverige och i andra västländer. En annan möjlig spridningsväg är via slam till markmiljön.

Spridningen av läkemedel och läkemedelsrester kan också ske genom utsläpp från läkemedelstillverkningen. Tillgängliga data över halter av läkemedel i industriavloppen är få. Miljöpåverkan orsakad av produktion är en stor utmaning på global nivå. Den direkta påverkan är störst i de länder där läkemedelsproduktionen lokaliseras, i huvudsak tillväxtländer som till exempel Kina och Indien, men på sikt riskerar problemen att spridas även till andra länder.

Mycket höga koncentrationer av läkemedel har uppmätts i avloppsvattnet från produktionsanläggningar i just länder som exempelvis Indien och Kina. En grundläggande princip är att en verksamhet som påverkar miljön negativt ska bära kostnaderna för detta. Offentliga åtgärder för att undvika marknadsmisslyckanden på miljöområdet är regleringar, till exempel av utsläppsnivåer, andra former av miljölagstiftning och ekonomiska styrmedel i form av skatter, avgifter och subventioner.

I analogi med hur utredningen resonerar kring detta problem är det nästan självklart att hålla med om att gränsöverskridande miljöproblem kräver internationella lösningar och att resurser ska användas där de kan

förväntas ge störst effekt. I linje med Miljömålsberedningens förslag är det därför rimligt att kräva att man ska arbeta för att föra in miljöpåverkan av läkemedel i EU:s regelverk om det som kallas god tillverknings-sed.

Det är principiellt möjligt för Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, TLV, att i dag ta miljöhänsyn vid förmånsbeslut om rabatter på läkemedel för behövande patienter, men i praktiken förutsätts då en heltäckande dokumentation av miljöpåverkan så att alla läkemedel kan miljöklassificeras. En sådan saknas i dag och strider dessutom mot gällande EU-rätt.

Ett alternativ för att snabbt skapa incitament för miljöanpassning inom ramen för förmånssystemet är frivillig miljöklassificering och en därtill hörande miljöpremie. Det är därför mycket glädjande att konstatera att det inom ramen för den nationella läkemedelsstrategin pågår ett projekt med denna inriktning där Läkemedelsindustriföreningen som en av många aktörer har låtit analysera hur incitament till frivillig miljöanpassning kan skapas inom ramen för utbytessystemet.

Förslaget innebär bland annat att låta läkemedel som uppfyller fastställda miljökrav tillgodoräkna sig en miljöpremie. Det kvarstår att lösa frågor som exempelvis hur man ska fastställa miljöpremiens nivå, vilket i sin tur kräver att man kan beräkna miljöskadans storlek på ett rimligt sätt, och val av modell för incitamentssystemet, alltså om det ska vara en samhällsbetald eller en konsumentbetald miljöpremie.

När dessa insatser väl är genomförda bör det finnas goda praktiska förutsättningar för att starta en försöksverksamhet knuten till en miljöpremie och en utvärdering av denna. Det är min förhoppning att vår omvittnat miljöengagerade minister Lena Ek kommer att driva på för att så blir fallet.

(Applåder)

Anf. 115 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Finn Bengtsson för att han lyfter en viktig fråga om läkemedel och deras miljöpåverkan. Jag är särskilt glad över referenserna till Miljömålsberedningens betänkande om en giftfri miljö där bland annat kravet på att man måste kunna beakta miljöaspekterna av läkemedel i EU:s läkemedelslagstiftning tas upp.

Betänkandet kom, tror jag, förra sommaren, och resten av etappmålen som föreslås i det här betänkandet är redan beslutade, men just etappmålet om läkemedlen kom aldrig med.

Det kanske vore smartare att ta det här med miljöministern, men jag frågar ändå om Finn Bengtsson vet om de här målen är på gång.

Anf. 116 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Mig veterligt är de inte på gång. Det krävs ju en ganska stor enighet inom EU. Det är viktigt att man kan driva på en EU-rättslig förändring, för det handlar också om konkurrenslagstiftningsbegränsningar när det gäller produktion av läkemedel. Och att miljöaspekten förs in i den här frågan är ännu inte slutfört på EU-nivå.

Det är därför som det är så viktigt att den sittande svenska utredningen, som också tittar på miljöfrågan givet den nationella läkemedelsstrategin, har tagit fasta på alternativa möjligheter till ett snabbspår i Sverige

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

för att komma till rätta med detta med frivilliga incitament för miljöklassificering. Detta kan sedan ligga till grund för att den frågan kan drivas i EU.

Anf. 117 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Finn Bengtsson! Jag kanske var lite otydlig i min fråga, för det jag menade var egentligen det svenska etappmål som föreslogs av en enig miljömålsberedning och fick starkt stöd från remissinstanserna. Det etappmålet tänker jag att man skulle kunna ta redan nu, och så skulle man, med det i ryggen, kunna försöka påverka inom EU.

Jag undrar väl egentligen: Är det någon oenighet inom allianspartierna, eller varför kan vi inte få det här etappmålet på plats? Det vore i alla fall en bra början.

Anf. 118 FINN BENGTTSSON (M) replik:

Herr talman! Nej, jag känner inte till någon oenighet inom allianspartierna. Nu är det dessutom en utredning som är tillsatt av alliansregeringen som har kommit fram med förslaget till ett alternativ, ett snabbspår, för att Sverige ska gå i täten.

Det är lite mer komplicerat än bara Miljömålsberedningen när det handlar just om läkemedel och läkemedelstillverkning, för det berör så många andra lagrum inom EU. Jag tror att det är viktigt att man har en egen, intern agenda först, och sedan kan man trycka på internationellt, inte minst inom EU, för att få till stånd en bättre rättslig grund.

Anf. 119 ROGER TIEFENSEE (C):

Herr talman! Ledamöter och åhörare! När jag under andra halvan av 1990-talet läste till ekologisk ekonom på Mälardalens högskola var det viktigaste begreppet "holism", vilket alltså handlar om att se helheter i olika beslutssituationer och beslutsunderlag. Av de andra, de mer traditionella ekonomerna, kallades vi lite föraktfullt för grodekonomer. De traditionella ekonomerna fick lära sig att allt gick att mäta och värdera i pengar. Vi fick lära oss att presentera helheten av ekonomiska, miljömässiga och sociala konsekvenser i beslutsunderlag. Man kan se det som en utbildning i hållbar utveckling.

Sedan 1990-talet, herr talman, har det hänt rätt mycket när det gäller hållbarhetsarbetet i världen och inte minst i Sverige. Vi har fått en samlad miljöbalk, vi har en nationell klimat- och energipolitik som levererar både minskande utsläpp och mer förnybart och vi jobbar nu med sikte mot att vara nettoneutrala när det gäller klimatgasutsläpp till 2050. Det har gjorts mycket, men det finns fortfarande mycket att göra.

Tittar man på företagens arbete ser man att många företag bygger in hållbarhet i sin affärsidé. Det är inte längre så att miljöfrågor och sociala frågor är yta, utan det går verkligen på djupet i företagens arbete. Det här gäller också, efter tydliga direktiv från regeringen, de statliga bolagen. Regeringen har tidigare gett de statliga bolagen i uppdrag att hållbarhetsredovisa, och nu har man också gett dem i uppdrag att ha hållbarhetsstrategier och hållbarhetsmål.

Vid sidan av klimatet tycker jag att en av de mest spännande saker som händer i hållbarhetsarbetet nu är värdering och synliggörande av

ekosystemtjänster. Regeringen har tillsatt en utredare som ska titta på kartläggning och värdering av ekosystemtjänster. Den utredningen kommer att tas emot av Lena Ek senare i dag.

Ekosystemtjänster och biologisk mångfald har ett egenvärde, ja. Men egenvärdet blir inte mindre av att man också sätter ett monetärt värde på det, alltså värderar det i pengar. Det gör det möjligt att mäta det och få in det i beslutsunderlag på ett helt annat sätt.

Vi måste förstå att ekosystemtjänster, som pollinering av grödor, rening av luft och vatten, produktionsvärden, mat, fiber och bränsle, är ekosystemtjänster som hela vår ekonomi är beroende av.

Att synliggöra och värdera ekosystemtjänster, herr talman, bidrar på det sättet verkligen till hållbar utveckling. Vi har en möjlighet att se helheten av våra ekonomiska, miljömässiga och sociala konsekvenser och få in detta i företagens beslutsunderlag och kalkyler och i samhälleliga kalkyler och beslut.

Ett näraliggande område som vi har varit inne på lite grann tidigare handlar om miljömålssystemet där jag också ser att vi nu är bättre på att se helheter. Vi stiftade ett miljömålssystem med 16 övergripande miljömål. Det tidigare systemet byggde på stuprör. Varje myndighet ägde sina miljömål, och ibland blev de styrande delmålen under direkt motstående varandra. Nu har vi en miljömålsberedning som jobbar med att hitta strategier för att få miljömålsövergripande strategier och få bättre genomförande, bättre fart och effektivare arbete i hela miljömålssystemet.

Herr talman! Jag är väl medveten om att den förändrade strukturen för miljömålssystemet skapade oro. Oppositionen var väldigt sura och undrade varför vi gjorde som vi gjorde. De tyckte att vi skulle skicka in de 20 miljarder som krävdes för att nå miljömålen inom en generation. Vi tyckte att det var bättre att nå miljömålen på ett så effektivt och samhällsekonomiskt bra sätt som möjligt.

Jag är väldigt glad och vill tacka både mina allianskamrater – jag sitter nämligen i Miljömålsberedningen – och oppositionens ledamöter för ett konstruktivt arbete i Miljömålsberedningen. Vi jobbar nu med hållbar markanvändning och en sammanhållen och hållbar vattenpolitik. Vi har, som tidigare nämdes, levererat en strategi för arbetet för giftfri miljö. Senare i höst kommer en proposition från regeringen om just det arbetet. Regeringen har tidigare beslutat om etappmål. Etappmålet om läkemedel bereds fortfarande, men det är på gång inom en nära framtid.

Det sägs att vi bara når 2 av 16 miljömål med miljömålssystemet. Generationsperspektiven för miljömålen är att de ska uppnås till 2020. Måläret när det gäller miljömålet för klimat är 2050. Vi ska vara på det klara med att miljömålen är tuffa att nå, men hela arbetssättet i miljömålssystemet och Miljömålsberedningen ökar möjligheten att nå målen.

Nu har vi också en lite striktare bedömning. Förut hade vi en prognos för om det var tänkbart att bedöma. Nu handlar bedömningen om huruvida besluten för att nå miljömålen är på plats eller inte. Vi har alltså en striktare bedömning, men om vi fattar ett beslut i kammaren kommer också måluppfyllelsen att gå snabbare utifrån de bedömningskriterier som finns nu.

Miljömålssystemet är alltså viktigt, och det bidrar till hållbar utveckling. Det bygger dock också på att vi inte ska jobba i stuprör, utan vi ska

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

jobba mer i hängrännor. Vi ska jobba mer systematiskt för att få ett bättre genomförande.
(Applåder)

Anf. 120 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Roger Tiefensee nämnde regeringens långsiktiga klimatmål. Regeringen har en plan för så kallade netto-noll-utsläpp till 2050.

När det gäller dagens klimatmål har regeringen slagit fast att utsläppen ska minska med 40 procent till 2020. Då ska en tredjedel av det göras med uppköp av billiga utsläppskrediter i andra länder. Egentligen är detta alltså ett utsläppsmål om att minska utsläppen med 29 procent.

Om man tittar på andra europeiska länder vill Storbritannien, Tyskland och Danmark minska alla sina utsläpp på hemmaplan, utan att förlita sig på uppköp av utsläppskrediter.

Jag vill fråga Roger Tiefensee: Kommer ni i planen för netto-noll-utsläpp för 2050 att förlita er på uppköp av utsläppskrediter, eller är planen att allt ska göras på hemmaplan?

Anf. 121 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Jens Holm!

Först kan man jämföra med Storbritannien som har ett mål satt till 2050 om att minska utsläppen med 80 procent. De har inte ett netto-noll-mål som vi har.

Centerpartiet är tydligt med att det netto-noll-mål som vi ska ha för 2050 ska uppnås nationellt. Vid sidan av det kan vi behöva fortsätta smörja internationella handelssystem, men i så fall ska ett sådant mål vara vid sidan av ett netto-noll-mål nationellt.

Anf. 122 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det tycker jag är intressant, men varför är det då så att en sak gäller för målet för 2020 och en annan för målet för 2050? När det gäller målet för 2020 förlitar ni er till en tredjedel på uppköp av utsläppskrediter, men när det gäller målet för 2050 ska ni göra allt på hemmaplan. Det tycker jag är en helt korrekt inriktning. Vi måste göra allt här. Sedan kan man göra annat, i form av klimatbistånd och hjälpa utvecklingsländer, som en bonus. Varför räknar ni på två olika sätt?

Anf. 123 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Det är egentligen två olika tidsperspektiv. Vi ska komma ihåg att sättet att jobba med CDM och utsläppskrediter i de internationella klimatförhandlingarna är ett viktigt smörjmedel. Att kombinera ambitiösa mål nationellt med att faktiskt också bidra till att klimatmarknaderna, eller vad man nu vill kalla dem, fungerar är helt rätt i ett perspektiv för 2020. Sverige är nämligen ganska ensamt. Det är egentligen bara EU-länder som är köpare på den marknaden. Vi kan på det sättet bidra till att få en bättre fungerande klimatmarknad.

Anf. 124 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! När det gäller miljömålen bedömer Naturvårdsverket att vi kommer att missa 14 av 20 mål för 2020 med den politik vi har i dag. Redan 2008 kom miljömålsrapporten som kallades *Nu är det bråttom*, och som just betydde att det var väldigt bråttom. Det såg allvarligt ut. Den innehöll också en lång rad förslag på hur man skulle kunna göra det bättre. De förslagen hamnade någonstans; det är oklart var, och man gjorde om strukturen. Då blev vi i oppositionen lite gnälliga och tyckte att det var en liten skenmanöver. Nu är vi där vi är, och vi försöker göra det bästa av situationen.

Frågan är hur Alliansen ser på Miljömålsberedningens roll. Jag sitter också där, och jag har alltid trott att vår roll var att försöka nå miljömålen. I vårt senaste uppdrag om skogspolitiken tittade man dock inte på vad som krävs för att nå målen, till exempel Levande skogar. Man tittade i stället på hur mycket pengar man hade i Anders Borgs budget och hur mycket skog det räckte till.

Är ingången hur mycket miljö vi kan få för Anders Borgs budget eller hur vi når miljömålen?

Anf. 125 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Jag vill rikta ett personligt tack till dig, Helena Leander, för ditt arbete i Miljömålsberedningen. Din företrädare, Per Bolund, hade som arbetssätt att friskriva och reservera sig oavsett beredningens förslag. Jag vet att utredningsordföranden var vansinnig på det arbetssättet, men du har jobbat konstruktivt i Miljömålsberedningen.

Miljömålsberedningen lade 2008 fram de förslag som var tillräckligt färdiga för att med en liten beredningsinsats läggas fram för regeringen. Det var det första betänkande vi antog. Nästa betänkande var kemikaliebetänkandet som antogs förra våren och som regeringen nu kommer med en klimatproposition om och redan har fattat beslut om etappmål för. Miljömålssystemet levererar alltså.

Jag förstår att ni tyckte att det var jobbigt att vi gjorde om strukturen, men det var ett stort genomförandegap mellan önskemål från myndigheterna och sedan ingen parlamentarisk förankring. Syftet med Miljömålsberedningen är att få en större genomförandekraft.

Anf. 126 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att det är bra. Om man i en beredning har lovat att man ska göra någonting med alla partier bakom blir det också lättare att få det gjort. Den delen är jag med på.

Då är dock frågan vad man ska lova tillsammans. När det gäller skogsbetänkandet eller hållbar markanvändning som vi hade uppe häromsistens försökte jag fundera utifrån att vi har ett ganska stort gap mellan det läge vi ser i skogen nu och hur vi ska vi nå målen. Ni tittade under tiden i Anders Borgs budget.

Hur ser du på Miljömålsberedningens uppdrag?

Anf. 127 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Miljömålsberedningens uppdrag är bland annat att jobba med strategier som är miljömålsövergripande. När det till exempel gäller skogen kan vi inte blunda för att fortsatt möjlighet att använda biobränsle

från skogen skulle minska möjligheten att nå klimatmålet. Vi kan inte optimera ett mål och förstöra möjligheten att nå ett annat.

Det förslag vi har lagt ökar möjligheten att nå målet Levande skogar.

Anf. 128 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! SOM-institutet går årligen ut med en stor undersökning till många medborgare då de bland annat frågar vad människor känner oro över. Fem av frågorna som toppar listan över vad människor känner oro över har flera år i rad, senast i år, gällt miljöproblem. Många beskriver det som klimatångest. Jag känner den också, och jag tror att fler i denna kammare ofta känner klimatångest.

Sett till bland annat uppföljningen av miljömålen måste vi ge dessa människor rätt. Det finns en befogad oro och ångest. 14 av 16 miljömål nås inte med dagens politik. Man skulle kunna föra en annan politik, men med dagens politik kommer vi att endast nå 2 av 16 miljömål. Man kan tycka att det skulle föranleda krafttag från regeringen, men några sådana ser vi inte.

Herr talman! Jag hinner inte tala om alla miljömålen här och nu. Jag vill därför rikta in mig på att tala om klimat. Det finns mycket att säga om klimatpolitiken. Man skulle kunna tala om hur regeringen fegar ur, om hur blockpolitiken skadar, om en mängd enskilda sakförslag, men jag vill som flera andra i dag tala om helheten – mål, styrning, styrmedel. Det är viktigt eftersom klimatpolitiken inte är ett enskilt spår utan omfattar många områden, hela samhällsutvecklingen. Då behövs en politik som håller det samman. Det har regeringen inte levererat.

Riksrevisionen har gjort flera granskningar och håller just nu på med en granskning av regeringens långsiktiga klimatpolitik. Granskningen ska vara färdig i december. Delar av rapporten har redan läckt ut. Där ger man regeringen hård kritik på grund av otydliga mål, den osäkerhet det skapar och bristen på samordning, precis det som vi har pekat på.

Det behövs ett ledarskap som klarar av att sätta ramar, inte bara fluffiga mål och visioner utan en politik som styr. Det behövs ett ramverk, en lag, budgetar – vad man nu väljer att kalla det. Det har i dag gjorts jämförelser mellan vårt förslag till ett klimatpolitiskt ramverk och det färdplansarbete som regeringen uppdrog åt Naturvårdsverket. Visst finns där viktiga inslag som behöver tas till vara, men det går inte att jämföra på det sätt som har gjorts. Vi vet ju inte ens vad regeringens långsiktiga mål är. Vad är det som ska räknas? Och ska åtgärderna vidtas hemma eller inte? Det finns inte heller beslut fattade av regeringen som går i linje med det som vi föreslår.

Vi föreslår ett långsiktigt absolut mål till 2050 och ett ramverk som verkar styrande, i sektorer och uppdelat på olika tidsspänn. Det är kärnan här. Sedan finns det en mängd enskilda styrmedel som det behöver fattas beslut om. Ett viktigt område är trafiken där vi ser stora problem med ökade utsläpp. Det är det område där vi kanske har de största problemen i den svenska klimatpolitiken. Där levererar inte regeringen, vilket bland annat beror på att det inte finns en tillräcklig styrning. Man baserar investeringsbesluten på felaktiga prognoser. Man fegar ur om styrmedel som man tidigare ställt sig bakom och som man nog innerst inne vet är nödvändiga för att komma åt problemen.

Vi har en långsiktig ansats. Vi har skarpa förslag både om mål och om medel även om vi socialdemokrater också har ett arbete kvar att göra.

Herr talman! Det här är på riktigt. Det behövs ett ledarskap på riktigt. Det behövs tydlighet och långsiktighet. Annars tappar vi fart. Vi tappar förtroende och trovärdighet internationellt, och vi riskerar att den oro som jag inledningsvis talade om förvandlas till frustration och apati, långt från alla de enskilda insatser som miljöministern tog upp i sitt anförande. Här har vi ett politiskt ansvar. Vi ska glädjas åt alla de initiativ som tas av enskilda personer och enskilda företag, men vi kan inte lämpa över ansvaret på dem.

(Applåder)

Anf. 129 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Jag vill i den här debatten lyfta upp en fråga som är viktig för både miljön och klimatet. Det är nödvändigheten av ett annat skogsbruk. Det är en diskussion som, glädjande nog, börjar ta fart ute i landet – bland skogsägare, på tidningarnas debattsidor och bland oss som bor på landsbygden och drabbas av dagens skogsbruk.

Jag tycker att det är hög tid att den frågan börjar diskuteras seriöst även i riksdagen och av landets miljöminister. Vi kommer aldrig att nå vårt klimatomål och våra miljömål om vi har kalhyggesbruket som den rådande normen för hur skogsbruk ska bedrivas. Det är hög tid att vi ställer oss frågan: Är kalhyggesbruket hållbart?

Vi kan börja med att konstatera att var tionde skogsart är hotad av utrotning. Är det hållbart? Kalhyggesbruket är enligt Skogsstyrelsen det skogsbruk som mer än alla andra påverkar biologisk mångfald i skogen. Sedan kan vi ställa oss frågan om kalhyggesbruket tryggar tillgången på skogens ekosystemtjänster för kommande generationer. Det räcker med att titta på en av tjänsterna – träden, lite förenklat – för att se att de senaste 40 årens intensiva avverkningar har lett till att det i dag är brist på vuxna, avverkningsmogna träd.

Visst har skogsindustrin rätt när den säger att vi har en hög tillväxt i skogen. Men det är trädbebisar som växer. Det kommer att ta minst en generation innan de träden är vuxna nog att kunna bli hus, papper, värme, biodrivmedel och andra nyttigheter. Det talar skogsbolagen inte lika högt om.

Vi måste ställa oss frågan: Är det hållbart med ett skogsbruk där bara varannan eller var tredje generation kan göra uttag av fullvuxna träd ur skogen?

Herr talman! Självklart måste vi leva upp till Nagoyaöverenskommelsen och skydda minst 17 procent av den produktiva skogen. Gammelskogar och skogar med höga naturvärden ska inte brukas alls. De ska skyddas. I dag är bara några procent skyddade. Att regeringen inte tillsätter tillräckligt med pengar för att uppnå Nagoyaavtalet är en skam och förtjänar en egen debatt. Det kan inte få vara så, som det ofta är i dag, att det bara finns två alternativ för ett skogsskifte. Antingen blir det naturreservat eller så kalhuggs det och förvandlas till en trädplantage.

Jag kommer från skogslänet Värmland. Där har vi de senaste åren drabbats av ett allt intensivare och vårdslösare kalhyggesbruk. Det har gått så långt att Skogsstyrelsen har reagerat skarpt på flera av avverkningarna. I mina hemtrakter hade vi till för några år sedan ett stort

skogsområde som flitigt användes av bofasta och besökande – för vandringar, hästturer, jakt, bär- och svampplockning, kort sagt allt det där som ger livet på landet livskvalitet och som skapar jobb.

Under några höstveckor förvandlades vår skog till ett sargat och sönderkört kraterområde. Skogsstyrelsens representant kom dit och slog fast att han aldrig hade sett värre vad gällde körskador, sönderkörda bäckar, skogsvägar och stigar, men inget fanns att göra.

Precis bredvid det stora kalhygget är nu ett litet naturreservat bildat – av samma sorts skog. Vi som lät våra skogsskiften ingå i naturreservatet har svårt att förstå att ägaren av skiftena på andra sidan gränsen med dagens lagstiftning kan tillåtas avverka skogen på det sätt han gjorde. Hade skogen i stället avverkats kontinuerligt, om ägaren till exempel tagit ut 20 procent av virkesvolymen vart tionde år, hade skogen varit kvar för oss alla, för människor, djur och växter. Då hade han tagit lika stor hänsyn till miljö som till produktion, som det så vackert står i skogsvårdslagen.

Det skogsbolag som utförde avverkningsen är FSC-märkt, liksom de flesta andra svenska skogsbolag. Det visar tydligt att den svenska FSC-märkningen är urvattnad. I andra länder betyder märket något. Den tyska FSC-märkningen utgår från att skogen ska brukas med en form av hyggesfritt skogsbruk som grundar sig på skogens naturliga sätt att växa och utvecklas, det vill säga en flerårig, flerskiktad skog med flera olika trädslag, en skog där träden avverkas kontinuerligt utan hyggen.

Herr talman! Vi behöver en sådan märkning också i Sverige. Vi behöver ett annat skogsbruk. Det är nödvändigt för miljön, för den biologiska mångfalden. Det är nödvändigt för klimatet. Ett kalhygge genererar flera gånger större utsläpp av växthusgaser än en skog som får förbli skogsbeklädd. Det är nödvändigt för en levande landsbygd. Levande skogar är viktiga för oss bofasta, för turisterna och för jobben.

Anf. 130 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Det gläder mig mycket att Stina Bergström lyfter fram skogspolitiken i debatten. Det är en fråga som jag brinner för. Jag delar uppfattningen att skogen är oerhört viktig för vårt land och att vi ska utveckla politiken.

Men jag har en klar uppfattning om att vi har en skogspolitik som ger den enskilda skogsägaren en stor valfrihet i brukandet. Det är inte alls på det sättet att det enda som är möjligt är kalhyggesbruk eller trakthyggesbruk, utan tack vare den politik som med bred förankring infördes 1994 skapades en stor valfrihet för den enskilda skogsägaren att forma sitt brukande utifrån sina intressen och sina mål. I Miljömålsberedningens senaste betänkande om en hållbar markanvändning i skogsbruket föreslås en lång rad förslag som jag tror ytterligare kommer att förbättra miljöhänsynen inom skogen. Därmed tas viktiga kliv framåt när det gäller att skydda mer skog och utveckla brukandet så att vi kan klara den gröna omställningen, som bygger på att det blir mer förnybar biomassa.

Anf. 131 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Enligt skogsvårdslagen kan den skogsägare som vill bruka sin skog hyggesfritt göra det. Där är jag och Johan Hultberg överens. Men jag vet hur det är att som skogsägare försöka få råd om hur man

använder andra former än kalhyggesbruket. Det är väldigt svårt. Hittills har man inte kunnat ringa upp Skogsstyrelsen och få råd och hjälp med det. Det behövs informationsinsatser om detta både på Skogsstyrelsen och i de enskilda skogsbolagen. Det behövs också ett uppdrag att hjälpa skogsägarna att bruka skogarna hyggesfritt.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

Anf. 132 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Skogsstyrelsen har antagit en ny policy för kontinuitets-skogsbruk och utvecklar i detta nu sin rådgivning så att den blir bättre. Jag kan delvis instämma i kritiken om att Skogsstyrelsen har varit tämligen ensidig i sin rådgivning gentemot skogsägarna. Vi behöver också, vilket jag har lyft fram tidigare här i kammaren, mer forskning om alternativa skogsbruksmetoder. Alla metoder har sina för- och nackdelar.

Vi ska utveckla politiken, men vi måste ändå komma ihåg att vi aldrig tidigare har haft så mycket skog i Sverige – och aldrig tidigare heller så mycket skyddad skog. Det är tack vare Alliansens satsningar.

Anf. 133 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Ja, vi behöver forska mer om hyggesfria skogsbruksmetoder, men vi behöver också forska och diskutera mer om vad kalhyggesbruket har för följder. Det är den diskussionen jag vill lyfta fram. Är kalhyggesbruket hållbart? För mig är svaret ett tydligt nej.

Anf. 134 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Stina Bergström för att hon lyfter fram frågan om skogsbruk. Jag har jobbat mycket med detta under det senaste året i Miljömålsberedningen, inte minst med frågan om kontinuitetsskogsbruk. Ett tag kändes det i beredningens arbete som att kontinuitetsskogsbruk var lösningen på alla frågor. Det var bra för biologisk mångfald, klimat och *you name it*. Vi hade sedan en vetenskaplig medling mellan olika kunskapare om klimatperspektivet i kontinuitetsskogsbruk. Man kom fram till att vi inte vet om kontinuitetsskogsbruk eller trakthyggesbruk är bäst ur klimatsynpunkt. Där tror jag att man får vara lite ödmjuk.

Som Johan Hultberg var inne på finns det i dagens skogsvårdslag inget som förhindrar en skogsägare att bruka skogen med kontinuitetsmetoder. Men som framhölls i det förra replikskiftet gäller det att utveckla rådgivningen, så att man kan få stöd och hjälp om man vill göra det valet.

Anf. 135 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Problemet är inte att det inte skulle gå att bedriva hyggesfritt skogsbruk med gällande skogsvårdslag. Problemet är att det går att bedriva ett sådant skogsbruk som jag beskrev i mitt anförande, det vill säga ett väldigt vårdslöst kalhyggesbruk, utan att drabbas av några som helst sanktioner eller något annat som bromsar detta. I dag har vi en skogsvårdslag som egentligen säger att miljö och produktion ska vara två likställda mål. Men i praktiken är det inte så. I praktiken kan ett skogsbolag eller en skogsägare avverka skogen på ett helt miljövidrigt sätt. Det är därför vi måste ändra skogsvårdslagen och tillämpandet av den.

Jag är inte övertygad vad gäller det här med klimatutsläppen och kontinuitetsskogsbruk kontra kalhyggesbruk. Det finns forskare som säger

att vad vi egentligen skulle göra för att främja klimatutvecklingen är att inte avverka någon skog alls.

Anf. 136 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Om man inte avverkar någon skog alls förstör man möjligheten att substituera bränsle, skapa en fossiloberoende fordonsflotta och uppnå hållbar kemi, Stina Bergström. Då optimerar man ett miljömål men motverkar på samma gång andra.

Jag tycker att det är lite fult av Stina Bergström att ha ett perspektiv 40 år tillbaka i tiden. Det är ungefär 20 år sedan vi fick en ny skogsvårdslag. Det är därifrån man ska mäta hållbarheten i skogsbruket.

Anf. 137 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Jag tittar på vad vi har gjort de senaste 40 åren i verkligheten. Vi har avverkat halva Sveriges skogsbestånd. Vi har avverkat mycket mer än vad som är hållbart att göra för en generation. Det var det problemet jag ville lyfta fram. Vi måste se långsiktigt på vårt skogsbruk. Vi måste se till att även våra barn och barnbarn ska kunna bruka de här skogarna. Det gäller inte bara träd, utan också alla andra ekosystemtjänster som skogen ger oss.

Anf. 138 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Det är en spännande debatt om miljö och klimat. Jag tänkte i mitt anförande mest beröra transportsektorn.

Sverige har satt upp målet att vi ska ha en fossiloberoende fordonsflotta till 2030. Jag tycker att det är ett ambitiöst mål som vi borde sträva mot. Tyvärr går tiden alldeles för snabbt, och vi har under de senaste åren inte sett mycket till handlingskraft.

I dag är 95 procent av alla nya bilar som säljs fossildrivna. Det är ett oerhört stort problem, om vi nu ska uppnå målet om en fossiloberoende fordonsflotta. Man räknar med att en bil har en medellivslängd på ungefär 17 år. Detta kanske kommer att snabbas upp lite grann, men många av de bilar som säljs i dag kommer framgent att vara fossildrivna.

Regeringens politik de senaste åren har snarare drivit fram att vi har fått fler fossildrivna bilar och färre miljöbilar, då man haft olika typer av styrmedel som gynnat fossila drivmedel, framför allt diesel. De här bilarna drar väsentligt mindre bränsle; det stämmer. Men det har blivit så att dieselbilen är Alliansens miljöbil. Försäljningen av dieselbilar har skjutit i höjden under de senaste åren.

Trots att dieselbilen drar mindre bränsle är den fortfarande ett hot mot klimatet, och förutom att den påverkar klimatet orsakar den även andra problem. Den släpper ut väldigt mycket partiklar, och partikelproblematiken i storstäderna ökar. Vi kunde senast läsa i dagens DN att partiklar och luftföroreningar påverkar fostrens utveckling och att det finns stor risk att barn föds med väldigt låg vikt om man vistas i miljöer med mycket partikelföroreningar.

Politik är att vilja. Den borgerliga regeringen skulle ha kunnat göra så oerhört mycket mer för att styra mot en mer miljövänlig och miljöanpassad fordonsflotta. Nu har regeringen lagt fram ett antal förslag. Först och främst föreslår man en kvotplikt. Jag tycker att det är spännande att en borgerlig regering föreslår kvoter i stället för att använda sig av ekono-

miska styrmedel, men man tager vad man haver. Det kanske fanns skäl till detta. Framför allt kanske man inte ville röra koldioxidskatten, även om effekten på kostnaden för drivmedlen kommer att bli densamma.

Jag gläds dock åt att regeringen på några punkter har satt ned foten. Man tydliggör att skattebefrielsen för höginblandad etanol och biogas ska permanentas. Det är oerhört positivt. Det kanske skulle ha skett för fem sex år sedan – då kanske vi inte hade sett den dip i produktionen av både etanol och biogas som vi ser i dag.

Jag ser ett annat problem. Kvotpliktsförslagen skulle ha kunnat vara mycket mer ambitiösa. I dag når detta bara en liten del. Vi hade kunnat dubbla eller ha mycket högre ambitioner i de förslag som har funnits.

Det som är det stora dilemma med hela den borgerliga drivmedelspolitiken är att det inte finns någon långsiktighet, och tyvärr är man inte teknikneutral och konsekvent. Man kan införa skattebefrielse för höginblandad etanol och biogas, men de nya bränslen som kommer nu, HVO:erna, det vill säga de biosyntetiska bränslena, ger man inga förmåner alls. De får fortsätta att arbeta i skymundan och får ännu större problem att klara sig när man delvis kommer att straffbeskatta dem.

När man genomför förslag har man inte gått igenom och kontrollerat vilka konsekvenserna kommer att bli. Vissa får kortsiktiga problem, och andra gör att industrin inte vågar satsa därför att man inte är tillräckligt långsiktig.

Det finns stora utmaningar på detta område – det är jag den förste att skriva under på. Men om regeringen hade varit lite mer konsekvent och byggt styrmedel som var långsiktiga, teknikneutrala och enkla tror jag att vi hade nått bra mycket längre än i dag, när 95 procent av de bilar som säljs drivs med fossila drivmedel. Sverige kan bättre både för att skapa fler arbetstillfällen och för att vi ska få en bättre jord att leva på.

(Applåder)

Anf. 139 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Tack, Johan Löfstrand, för ett engagerat anförande! Det är uppenbart att Johan är engagerad i dessa frågor och kring att ställa om hela transportsektorn. Jag och regeringen är det också.

Vi har satt upp ett mål om att vi ska ha en fossiloberoende fordonsflotta till 2030. Johan Löfstrand ser det som ett stort problem att många av de miljöbilar som säljs i dag är snåla dieslbilar. Jag kan upplysa Johan Löfstrand om att Diesel var en tysk som hette Rudolf i förnamn, och han uppfann en förbränningsmotor, dieselmotorn. Den kan vi köra med förnybara bränslen.

Inriktningen för den utredning som sitter och jobbar är för det första energieffektivitet, för det andra förnybara bränslen och för det tredje elektrifiering. Det är de tre spår som vi ser för att nå målet om en fossiloberoende fordonsflotta.

Anf. 140 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Jag vet att Roger Tiefensee också brinner för de här frågorna. Jag tror att Centerpartiet i många fall har en högre ambition, men man kanske inte får igenom sin politik.

Jag är fullt medveten om att förbränningsmotorn kommer att fortsätta att vara en drivkraft framgent. Vi kommer inte att komma undan det.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

Då är min fråga: Om regeringen nu ser att det finns andra sätt att nå detta, till exempel genom att använda biodrivmedel, varför straffbeskattas till exempel HVO:er? Om man använder höginblandad HVO eller någon annan typ av biosyntetisk diesel får man inte dessa skattelättnader. Varför ska det vara så?

Anf. 141 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Vi måste erkänna att hela energiskattesystemet har varit ett lapptäcke under lång tid, i många decennier. Jag hoppas nu att utredaren som tittar på målet om en fossiloberoende fordonsflotta beaktar dels hur det ska formuleras, dels vilka åtgärder vi behöver implementera. En sådan är, som jag ser det, bonus–malus-systemet, som jag vet att vi är överens om, där man får en premie om man köper en klimatsmart bil och en avgift om man köper en klimatdålig bil.

Anf. 142 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Det är skönt att höra att Centerpartiet har anammat det socialdemokratiska förslaget om ett bonus–malus-system, och jag hoppas att vi implementerar ett sådant så fort som möjligt.

Jag håller också med om att det är ett lapptäcke. Men varför kan man då inte gå fram med ett sammanhängande förslag? Här skapar man skattebefrielse för höginblandad etanol och biogas, men man gör det inte för de biosyntetiska drivmedlen. Varför gör man inte allting på en gång? Varför gör man det ena och väntar med det andra när vi ser att industrin slås ut på grund av att vi hela tiden skapar inkonsekvenser? Borde vi inte skapa ett tydligt system som är teknikneutralt och långsiktigt och som kan sjösättas?

Anf. 143 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Det var lite elakt av Johan Löfstrand att avsluta med ett frågebatteri till Roger Tiefensee, men debatten fortsätter väl i andra forum, Twitter och annat, måhända.

Vi måste ändå komma ihåg, Johan Löfstrand, att när Alliansen tillträdde 2006 ärvde vi Europas mest bränsletörstiga fordonspark. Nu har vi fått i gång omställningen, och vi är alla här inne överens om att omställningen går för långsamt och att transportpolitiken och omställningen av densamma är en av de absolut viktigaste och största utmaningarna inom klimatpolitiken, där Sverige har mest kvar att göra.

Jag kan delvis hålla med om att vi har misslyckats politiskt – och det tycker jag att vi ska ta på oss över blockgränserna – att nå långsiktigheten. Ska vi nå en långsiktighet tror jag att vi framför allt ska jobba på EU-nivå med det som vi var inne på tidigare, att ställa krav på tillverkarna att ta fram nya, bränslesnåla motorer.

Därför är det viktigt att Lena Ek orkar fortsätta att ta striden med tyska kolleger som vill gå i en annan riktning och att vi här på hemmaplan använder koldioxidskatten som det viktigaste styrmedlet.

Anf. 144 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Johan Hultberg lyfter fram att vi är överens på ett antal områden och att vi ska konstatera att det finns en del problem. Jag håller

med. Det är en oerhört komplex materia. Men den borgerliga regeringen kan inte vara speciellt stolt över att försäljningen av dieslbilar har skjutit i höjden, att antalet nya bilar som säljs i dag i stort sett uteslutande är bilar som drivs med fossila drivmedel.

Borde man inte under dessa år ha infört ett antal styrmedel som hade styrt mot att bilarna drivs med etanol eller andra förnybara bränslen? Då hade vi kunnat uppnå målet, som jag tycker är oerhört gott, om att ha en fossiloberoende fordonsflotta till 2030.

I stället har man skapat ytterligare ett lapptäcke med ett antal nya undantag där olika branscher och olika företag inte riktigt vet vad det är som gäller.

Anf. 145 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Genom den utredning som nu arbetar tar vi ett samlat grepp på politiken för att kunna skapa den långsiktighet som vi alla strävar efter. Jag hoppas att de förslag som kommer fram i utredningen kan få en bred uppbäckning här i Sveriges riksdag.

Vad vi har försökt göra är att få till en snabb utveckling. Vi kan ändå konstatera att nybilsförsäljningen i dag framför allt sker med allt bättre bilar och att det kommer in mer bränslesnåla bilar. Precis som Roger Tiefensee sade går det att driva dieslbilar med förnybar diesel, vilket nu är på väg fram på bred front. Det är farligt att säga att dieseln inte kan vara en energibärare.

Anf. 146 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Jag kan inte undgå att avsluta med en fråga igen. Vi får väl ta debatten vid ett annat tillfälle.

Om nu regeringen ser att det finns miljövänlig diesel som är på väg fram, varför straffbeskattar man den? Det kommer nog en interpellationsdebatt eller något annat tillfälle då vi kan diskutera detta. Men varför har man inte gett HVO:er och andra biodrivmedel detta undantag som man har gjort med etanol och biogas?

(Applåder)

Jämställdhetsfrågor

Anf. 147 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Herr talman! Kvinnor förlorar i genomsnitt 3,6 miljoner i inkomst under ett arbetsliv, och jämställdhetsarbetet kryper fram med små myr-steg. Kunskap och fakta har vi, men det behövs politiska beslut för att driva på jämställdhetsarbetet, för utvecklingen klarar inte av att göra det själv.

Vi vet att kvinnor diskrimineras i arbetslivet. Vi vet att kvinnor är mer beroende av en bra och fungerande välfärd för att kunna få möjlighet till egen försörjning. Vi vet att 100 000, de flesta kvinnor, lämnar arbetslivet eller går ned i tid för att ta hand om en nära anhörig eftersom de inte litar på att deras nära och kära får den vård och omsorg som de behöver. 100 000 är väldigt många människor – ungefär så många som bor i Borås stad, från den veckogamla babyn till den äldsta invånaren i Borås.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat och miljö

Jämställdhetsfrågor

De flesta av dessa kvinnor har också tidigare i sitt arbetsliv haft låg lön, ofrivillig deltid och inte kunnat arbeta när barnen var små på grund av att det inte fanns barnomsorg eller att det förväntades att de skulle vara hemma med barnen.

Att diskrimineras under ett långt arbetsliv kostar inte bara 3,6 miljoner i inkomstförlust, utan det ger dessutom en dålig pension. Ca 50 procent av de kvinnor som går i pension i dessa dagar kommer att tvingas leva på en garantipension trots att de har ett långt arbetsliv bakom sig.

Man kan lätt tro att, javisst, så ser det ut nu eftersom man hade de arbetsvillkoren förr. Men tyvärr ser utvecklingen inte så positiv ut. De otrygga anställningarna ökar, delade turer blir fler och ca 200 000, oftast kvinnor, tvingas fortfarande till ofrivilliga deltider.

Vi vet att kvinnor i dag utbildar sig mer än män, men det lönar sig inte för kvinnorna, varken i lönekuvertet eller i maktposition.

Vi vet att kvinnor fortfarande tar mer ansvar för barn och familj.

Politiken måste se till att göra skillnad så att inte dagens unga flickor eller kvinnor kommer att diskrimineras på samma sätt som tidigare generationers kvinnor. Men förslagen från regeringen lyser med sin frånvaro trots sju år vid makten.

Vi socialdemokrater vill och vågar ta politiska beslut för bättre arbetsvillkor som går att förena med ett socialt liv, för att dela föräldradighet mer lika, för att värdesätta kvinnors arbetsinsats och kompetens, för heltider även för kvinnor, för en arbetsmiljö som inte sliter ut kvinnor och inte heller män och för att minska visstidsanställningar och ta bort delade turer.

För att fler kvinnor ska få förutsättningar till sin egen försörjning behöver vi en bra, fungerande välfärd. Vi behöver barnomsorg på kvällar, nätter och helger och äldreomsorg av god kvalitet som man kan lita på.

Kvinnor måste få tillgång till maktens korridorer och rum. Med politikens hjälp kan vi se till att kvinnor får visa sin kompetens även i ledande positioner.

Vi måste få en nationell resurs för jämställdhetsarbetet. Det handlar om politisk vilja, och den har vi socialdemokrater. Vi accepterar inte att halva Sveriges befolkning diskrimineras på grund av kön.

Regeringen har inte aviserat att de har för avsikt att lägga några som helst förslag som driver på jämställdhetsarbetet under det här riksmötet. På propositionslistan som har lagts fram för riksdagen finns det inte en enda åtgärd.

Eftersom vi har jämställdhetsminister Maria Arnholm här undrar jag när det kommer några konkreta förslag som driver på arbetet för ett jämställt samhälle. Vi har kunskapen, men att våga förändra möter ofta motstånd; det vet vi. Så har det alltid varit.

Utan politiska beslut såsom särbeskattning, barnomsorg, föräldraförsäkring och pappamånader hade vi inte kommit dit vi har kommit i dag. Men det var inte alla som tyckte att det var positiva eller bra politiska beslut, trots att vi vet att de har gett mycket goda resultat.

Ett annat argument för att man inte vill göra något är att man tror att utvecklingen ändå går åt rätt håll. Men faktum är att lönegapet mellan kvinnor och män har minskat marginellt de senaste decennierna, och de två senaste åren har andelen kvinnor i börsbolags styrelser minskat.

Historiskt har utvecklingen mot ökad jämställdhet drivits av politiska förslag och reformer. Utvecklingen går inte åt rätt håll av sig själv. Politisk vilja och mod krävs för att få ett samhälle som är bra för alla. Vi socialdemokrater gör allt för att lägga sådana förslag.
(Applåder)

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Anf. 148 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Tack, Ann-Christin Ahlberg, för ditt inlägg i den livliga och stora debatt som ligger framför oss!

Jag kan konstatera att inför alla de historiska insatser, de viktiga steg som har tagits för att göra Sverige till ett av världens mest jämställda länder, har Folkpartiet alltid funnits med och röstat ja. Socialdemokraterna har också oftast gjort det, men det har funnits tillfällen när vi har varit ensamma och drivit hårdast, så jag känner mig ganska trygg bakåt.

Jag ska återkomma i mitt huvudanförande med de förslag som alliansregeringen har bidragit med för att föra utvecklingen framåt. Jag vill bara passa på att här säga att vid sidan av alla konkreta, enskilda jämställdhetsreformer finns det inget viktigare för kvinnor och barn än att ett land har sunda finanser och råd med en bra välfärd.

Sedan alliansregeringen tillträdde har skatteintäkterna ökat med 40 miljarder kronor, som har använts till en bättre välfärd till fromma för inte minst kvinnor.

Anf. 149 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! För oss socialdemokrater är det självklart att kvinnor och män ska ha samma skyldigheter men också samma rättigheter och möjligheter i vårt samhälle. Så är det inte i dag. Då måste vi lägga fram politiska beslut.

Nu hade inte jämställdhetsministern några konkreta förslag, som jag hade önskat och som jag hade i mitt anförande. Vad är det regeringen kommer att lägga fram under det här riksmötet? På propositionslistan står det ingenting som jag kan utläsa är ett förslag som vi vet skulle påskynda ett jämställt samhälle genom arbete för att driva på.

Jag vet att våra partier historiskt sett har varit bra på att driva på. Därför hade jag ganska stora förväntningar på att jämställdhetsministern skulle komma med stora, konkreta förslag, så att vi får ett mer jämställt samhälle än vi har i dag. Det är faktiskt morgondagens flickor och kvinnor det handlar om.

Anf. 150 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Absolut handlar det om framtiden, och jag har ju tio minuter på mig sedan att berätta mer om vad jag har för planer för framtiden.

Men vi kan konstatera att alliansregeringen till exempel har lagt 2,6 miljarder, en historiskt unik summa, på jämställdhetsintegrerande projekt i det svenska samhället.

Det är en typ av satsning som inte har förekommit tidigare och som jag med stolthet nämner som ett konkret exempel. Det arbetet fortsätter också under detta och kommande budgetår.

Anf. 151 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Jämställdhetsintegrering ska ju pågå på alla politikområden, och så har det varit under en mycket lång tid. Det finns redan politiska beslut om det. Jag hoppas att regeringen gjorde detta redan innan man fick de här pengarna, men jag är osäker. Man borde ju i så fall ha sett att den borgerliga regeringen har sett till att många män har fått mycket mer än vad kvinnor har fått.

Vi vet vad som driver jämställdhetsarbetet framåt. De konkreta förslagen är inte lagda i Sveriges riksdag ännu.

Anf. 152 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Ann-Christin Ahlberg glömde nämna att regeringen satade 1,6 miljarder under förra mandatperioden just på jämställdhetsarbete. Det är en tiodubbling i förhållande till vad tidigare regeringar har gjort. Det är ett arbete som även fortsätter nu.

Pågående arbete känner Ann-Christin Ahlberg till: JA-delegationen, utredningen om män och jämställdhet och de aktiva, förebyggande åtgärder som Arbetsmiljöverket har hand om.

Ann-Christin Ahlberg brukar fråga mig vem hon kan lita på i debatten. Därför tänkte jag fråga henne vem vi kan lita på. Det har varit lite dubbla budskap. I er motion står det att rätt till heltid bör lösas av parterna men att lagstiftning kan övervägas. Vi har hört lite olika bud från Magdalena Andersson, ansvarig för budgeten, Stefan Löfven och nu Ann-Christin Ahlberg. Min fråga är därför: Vem kan vi lita på?

Anf. 153 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Jag kan lova dig, Jenny Petersson, att du kan lita på oss alla tre. Vi vill att kvinnor också ska ha rätt till heltid. Det är 200 000, oftast kvinnor, som har ofrivillig deltid. Jenny Petersson vet lika väl som jag att många av dessa kvinnor är ganska lågavlönade i tillägg till att de tvingas till deltidstjänster.

Vi tycker att detta inte är bra. Vi måste få mer heltidstjänster. Sedan får vi hjälpas åt på många olika sätt, för det behövs både att parterna är med och att de offentliga arbetsgivarna är delaktiga.

Du kan lita på att vi kommer att jobba stenhårt för att det ska bli heltider även för kvinnor.

Anf. 154 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Det där svaret känns igen: Ni kan lita på oss alla tre.

Jag tycker verkligen att parterna ska ta sitt ansvar här, men är det lagstiftning som kommer att gälla eller inte? Det kommer olika bud om det, och därför frågade jag vilket bud som gäller.

Sedan har vi som sagt gjort historiska satsningar på jämställdhetsarbetet. Nu är min talartid slut.

Anf. 155 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Jenny Petersson är politiker precis som jag, och hon vet precis som jag att med politiska beslut kan man lägga fast regler i en kommun, ett landsting eller en region som skapar heltider. Så kommer vi att börja. Sedan kommer vi att se till att också försöka få parterna på den

andra sidan med. De kan vi inte styra så mycket över. Går det inte att få med dem får vi ta till lagstiftning.

Du får klara och tydliga besked från oss socialdemokrater när det gäller att kvinnor ska få heltider.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 156 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Jämställdhet handlar om att skapa ett samhälle där Zahra och Per har lika tillgång till makt och resurser. Det är ett samhälle där kvinnor har samma möjligheter som män att arbeta också heltid, ett samhälle där det inte automatiskt är en ekonomisk förlust att vara kvinna. Det är ett samhälle där barn har lika rätt till sina föräldrar – mamma och pappa. Men som de flesta av oss vet är det tyvärr inte så i dag.

För att ändra på detta krävs en progressiv politik. De jämställdhetspolitiska framsteg vi gjort historiskt är ett resultat av medvetet feministiskt arbete till exempel i kampen för barnomsorg och föräldraförsäkring. Det är framsteg som aldrig hade åstadkommits utan politisk vilja och ekonomisk kraft bakom orden, och framför allt är det framsteg som innebär att vi har prioriterat gemensam välfärd. Det har gynnat hela det svenska samhället, bland annat genom en hög andel kvinnor i förvärvsarbete.

Herr talman! Vänsterpartiets ekonomiska politik är grundstenen i vårt arbete för ett jämställt samhälle, och i detta är en gemensamt finansierad välfärd helt avgörande. När välfärden inte byggs ut i takt med ökande behov ökar i stället behovet av oavlönat omsorgsarbete, vilket i praktiken innebär minskat utrymme för främst kvinnor att arbeta.

Det är i dag kvinnorna som kompenserar för en fallerande välfärd. Det är kvinnorna som tar hand om gamla och tvingas till ofrivilligt deltidarbete på grund av bristande barnomsorg på obekväma arbetstider. Det får konsekvenser för kvinnors sjukskrivningar, lägre pensioner, ersättningar i socialförsäkringssystemet och så vidare.

Trots hög arbetslöshet präglas regeringens politik av brist på investeringar för att skapa jobb. I stället fortsätter skattesänkningar för dem som har turen att ha ett jobb och ökad utsatthet för arbetslösa och sjuka. Som del av ökade ekonomiska klyftor har även inkomstgapet mellan kvinnor och män ökat kraftigt. I kronor och ören har gapet ökat med drygt 1 500 kronor per månad mellan 2006 och 2013.

Herr talman! Vänsterpartiet föreslår ett antal viktiga reformer för att minska löne- och inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män och omfördela ansvaret för det obetalda hemarbetet. De viktigaste satsningarna gäller en förstärkt välfärdssektor, ökade resurser till ensamstående föräldrar och en jämställd föräldraförsäkring. Rätt till heltid, liksom högre löner i kvinnodominerade yrken, är såklart också prioriterat.

Våra satsningar innebär både höjd kvalitet och fler anställda i välfärden. Vi gör särskilda satsningar på äldreomsorg och på barnomsorg på obekväma arbetstid.

Herr talman! Fattiga barn har fattiga föräldrar. Barnfattigdom kan bekämpas endast om vi väljer att skapa ett jämlikt samhälle fritt från fattigdom.

De senaste årens nedmontering av gemensamt finansierade trygghetssystem som a-kassa och sjukförsäkring har försämrat den ekonomiska situationen för många vuxna. Föräldrarnas ekonomi avgör om barnen har råd att vara med på fotbollen, delta i skolutflykten eller få nya vinterskor.

Jämställdhetsfrågor

Vi vet att många av de barn som är fattiga bor med ensamstående föräldrar. Sämst ekonomi har ensamstående kvinnor med barn. Deras relativa ekonomiska standard har försämrats under de senaste fem åren. En förklaring är att arbetslösheten är hög bland ensamstående mödrar och att den har ökat, liksom även det faktum att många fler kvinnor än män tvingas till deltidsarbete. Det är dock inte hela förklaringen. En lika viktig orsak är att fördelningspolitiken har fått allt mindre betydelse för att utjämna ekonomiska skillnader i samhället.

Därför föreslår vi ett kraftigt höjt och indexerat underhållsstöd, ett kommunalt barnomsorgsstöd i hemmet för ensamstående när barnen är sjuka och gratis receptbelagd medicin för alla barn. Detta är förslag som skulle göra skillnad.

Herr talman! Vi vet att kvinnor diskrimineras på arbetsmarknaden och att den främsta anledningen är att de fortfarande anses bära huvudansvaret för barn, både vid föräldraledighet och vid vård av sjukt barn.

Vänsterpartiet anser att en individualisering av föräldraförsäkringen är nödvändig för att ge barn tillgång till båda sina föräldrar och för att bryta diskrimineringen av kvinnor. Reformen förändrar också fördelningen mellan betalt och obetalt arbete mellan kvinnor och män och kan bidra till att förändra föreställningen om vilket ansvar kvinnor respektive män har i förhållande till sina barn.

Det är ett politiskt ansvar att skapa förutsättningar för ett jämställt samhälle. Jobbskatteavdrag och bidrag till så kallade livspussel genom till exempel RUT individualiserar symtom och lösningar på det ojämställda samhället, men lösningen på ojämställd och ojämlik politik kan aldrig bara vara individuell.

Vänsterpartiet har en politik som tar ansvar för omfördelningen av makt och resurser för att skapa ett jämlikt och jämställt samhälle för oss alla, inte bara för de få. En sådan politik ger kvinnor makt över sitt liv och låter män och kvinnor vara föräldrar på lika villkor.

Anf. 157 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! Ärade riksdagsledamöter och åhörare! Det finns glastak, skulle man kunna säga, som är närmare himlen än andra. I dag är glastaket närmast himlen spräckt i Sverige. Jag tycker att vi gemensamt ska glädjas åt att Sverige har fått sin första kvinnliga ärkebiskop.

De första kvinnorna, Elisabeth Djurle, Ingrid Persson och Margit Sahlin, prästvigdes 1960. Sahlin blev kyrkoherde 1970. År 1990 blev Caroline Krook domprost. År 1997 fick vi vår första kvinnliga biskop i Christina Odenberg. Och i dag, 2013, har Antje Jackelén blivit Sveriges första kvinnliga ärkebiskop.

Det visar två saker. Förändring är möjlig. När man väl fattar ett radikalt beslut – det tycker vi inte att det är i dag, men det var det i slutet av 50-talet när man öppnade prästutbildningen för kvinnor – sker det någonting. Men det visar också att det tar oerhört lång tid. Jag tror att vi alla här är upptagna av hur vi ska avkoda och bryta ned de strukturer som finns. De finns där, och de tar väldigt lång tid att förändra.

Låt oss av dagens händelse ta med oss två saker till den här debatten, att det är möjligt att göra detta och att vi har kommit en bit på väg men att det tar lång tid och att vi har lång väg kvar.

Herr talman! Jämställdhet är inte en åsiktsfråga. Det är en kunskapsfråga. Det blir jag ständigt påmind om. I morse var jag och besökte SSAB, ett av tio stora svenska företag som har engagerat sig i ett jämställdhetsprojekt som de kallar för Battle of the numbers.

De här tio kvinnorna sade att det första de upptäckte när de började jobba med jämställdhet var: Bara för att vi är kvinnor vet vi inte allt om det här. Låt oss börja med att skaffa kunskap.

Jag tycker att det är viktigt att ständigt påminna sig om det.

Mitt arbete med jämställdhet bygger jag på mina kunskaper – flera av dem har Ann-Christin Ahlberg redan nämnt här. Det skiljer 3,6 miljoner i livsarbetsinkomst mellan män och kvinnor; sedan förstärks det med pensionsskillnaderna. Det handlar om kunskapen om att kvinnor trots de två decennier av debatt och öronmärkta månader som vi har bakom oss fortfarande tar ut en majoritet av föräldraledighetsdagarna. Det handlar om kunskapen om att de traditionellt kvinnliga yrkena präglas av lägre löner än de traditionellt manliga. Det handlar om kunskapen om att kvinnor är mer sjukskrivna än män. Det handlar om kunskapen om att kvinnor tar majoriteten av vabben. Det handlar om kunskapen om att kvinnor i större utsträckning jobbar deltid ofrivilligt. Och det handlar om den förskräckande kunskapen, som Ann-Christin Ahlberg också påpekade, om att över hälften av alla kvinnor som går i pension kommer att få leva på en pension på mellan 5 000 och 8 000 kronor efter skatt – i dag.

All den här kunskapen har gjort att jag sedan ungdomen kallar mig feminist. Att vara feminist är för mig att ha den kunskapen, att se att det finns strukturer som skapar dessa fakta och att vilja göra någonting åt det. Då är jag väldigt stolt över att få lov att arbeta för en alliansregering som under de två senaste mandatperioderna har satsat nästan 2,6 miljarder kronor på särskilda jämställdhetsinsatser.

Det är inget som har skett tidigare. 2,6 miljarder kronor är summor som tidigare aldrig någonsin har avsatts i någon budget av någon regering, borgerlig eller socialdemokratisk, för att specifikt arbeta med jämställdhetsfrågor.

Det finns en anledning att verkligen understryka detta. Vid sidan av att jobba med jämställdhet i ekonomi, i arbetsmarknadspolitik och i utbildningspolitik handlar det också om att avsätta rejält med resurser för att ge jämställdhetsarbetet händer och fötter runt om i hela Sverige.

Jag har valt att lyfta fram tre frågor som jag i alliansregeringen försöker jobba särskilt mycket med när det gäller jämställdhet. Det handlar om löneskillnaden mellan män och kvinnor. Det handlar om att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Och det handlar om pojkars kunskapsresultat i skolan.

När jag pratar om löneskillnaden får jag ofta höra att jag inte ska ägna mig så mycket åt det, för det är arbetsmarknadens parter och andra som ska ägna sig åt det, och det är inget som politiker kan göra något åt.

Jag tycker att det är fel. En så upprörande orättvisa som den ekonomiska ojämlikheten mellan kvinnor och män kan man inte lämna onämnd när man är politiker. Det finns dessutom jättemycket vi kan göra. Vi är arbetsgivare. Vi kan i kommuner, i landsting och i staten ta ansvar för lönebildning och andra arbetsmarknads- och arbetsmiljöfrågor.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Som opinionsbildare kan jag och andra prata om frågan och sporra arbetsmarknadens parter. Vi kan samla dem, som vi har gjort i Delegationen för jämställdhet i arbetslivet, och hålla trycket uppe på att de ska agera vettigt i den här frågan.

Inte minst kan jag och andra peppa våra lokalt engagerade partivänner att göra det som jag vet att i alla fall mina partivänner gör i Kungsbacka och i Nynäshamn, nämligen se till att kvinnor och män har rätt att jobba önskad arbetstid eller har rätt till heltid i den verksamhet som vi finansierar.

När det kommer till arbetet med mäns våld mot kvinnor har det tagits många initiativ och gjorts många satsningar under de senaste åren, inte minst tack vare det arbete som min företrädare, Nyamko Sabuni, lade ned på det området.

Sedan är det frågan om pojkars skolresultat. Det är en fråga som liksom alla jämställdhetsfrågor, eller de flesta, är väldigt komplex och sammanvävd av olika saker. Men jag möter runt om i Sverige, när jag är ute och reser, en gemensam oro för hur det ska gå när pojkar hela tiden, för varje år som går, trillar efter. Glädjande nog har vi i år för första gången kunnat se att den utvecklingen har stoppats, men jag vill vänta och se innan jag drar för stora växlar på det.

Det handlar om alltifrån pojkars och flickors olika mognadsutveckling till en icke-plugg-kultur. Men det handlar också om det faktum att många pojkar har ett större behov av ordning och reda och tydliga strukturer, inte minst under tidiga år i skolan. Jag är övertygad om att när den förändring av skolan som alliansregeringen har genomfört under de senaste åren får genomslag kommer den också att lämna ett viktigt bidrag till att pojkar kommer i kapp i skolan.

Jag kan nämna något mer om alla de pengar som har gått till jämställdhetsintegrering, och då hakar jag på skolan, som vi har pratat om. Det är ett exempel från Gnesta som jag vill lyfta fram som visar något i sin enkelhet. Det är inte mycket av de 2,6 miljarderna som har gått just till Gnesta. Men där har ett medvetet arbete i skolan lett till att pojkarna på två år har kommit i kapp flickorna. Man satsar på sex- och samlevnadsundervisning, närvarande vuxna, nej till mobbning och nej till bråk och stök. Det har lett till att de på två år har kommit i kapp.

Det visar att vi inte bara behöver vara uppgivna, utan med medvetet arbete kan man komma långt.

Gnesta är bara ett exempel. I Karlskoga har man minskat benbrodden genom att snöröja på ett bättre sätt. I Borlänge har man ökat kvinnors andel av starroperationerna. På punkt efter punkt har den här satsningen på jämställdhetsintegrering inneburit små steg åt rätt håll.

När representanter för Håj-kommunerna samlades i Stockholm i våras för att berätta för varandra vad de har åstadkommit deltog jag för första gången i mitt feministiska liv i ett möte om jämställdhet där majoriteten i församlingen om 100 människor var män. Det finns anledning att vid sidan av de heta ideologiska debatterna om viktiga principfrågor som kvotering och föräldraförsäkring också slå fast att 2,6 miljarder till jämställdhetsintegrering utgör en stor och viktig skillnad.

När vi jobbar med frågor om jämställdhet måste vi jobba långsiktigt och börja i förskolan. Jag hinner inte ta upp den frågan i mitt anförande, men vi måste också jobba kortsiktigt med de åtgärder som vi kan och

behöver vidta nu. Med politisk kunskap, vilja och handlingskraft har vi tagit många steg i alliansregeringen, och jag är beredd att ta många fler. (Applåder)

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 158 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Herr talman! När rätten till barnomsorg infördes innebar den enormt mycket för kvinnors självständighet och möjlighet att arbeta. Tyvärr finns fortfarande inte rätten till barnomsorg på obekväm arbetstid. Därför borde det finnas en lagstadgad rätt till detta på samma sätt som det finns lagstadgad rätt till barnomsorg på kontorstid. Många jobbar utanför kontorstid, inte minst kvinnor.

En undersökning inom LO visade att var fjärde småbarnsförälder tvingades gå ned i arbetstid eller tacka nej till jobb på grund av att det inte passade med förskolans öppettider. Även inom tjänstemannayrkena sker mycket arbete utanför kontorstid, inte minst i form av övertidsarbete.

Det här är en viktig jämställdhetsfråga. Är det inte dags att få lagstadgad rätt till barnomsorg på obekväm arbetstid?

Jämställdhetsfrågor

Anf. 159 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag och regeringen delar verkligen uppfattningen att det är angeläget att det finns barnomsorg på obekväm arbetstid. Därför har vi infört ett särskilt bidrag om totalt sett 100 miljoner för att stimulera kommunerna till en utbyggnad av omsorgen och även gynna de kommuner som redan har gjort det. Det är ett bra första steg att ta innan vi lagstiftar.

Anf. 160 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Herr talman! Det behövs både och. Det behövs både stimulans till kommunerna att bygga ut och lagstadgad rätt till barnomsorg. I många kommuner finns över huvud taget inte den möjligheten. Det blir orättvist för barnfamiljerna beroende på i vilken kommun de råkar bo i. Att visa att frågan inte är diskutabel är ett sätt att driva på kommunerna. Vi behöver både och.

Anf. 161 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Det är en ständig avvägning när man jobbar med politik på riksplanet hur mycket man ska lägga sig i och hur mycket man ska bestämma. I det här fallet tycker jag att det är ett rimligt steg att börja med ett stimulansbidrag och se hur långt det leder.

Anf. 162 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Tack, jämställdhetsministern, för den här viktiga debatten!

Jag vill hinna med att ställa två frågor. Innan sommaren började diskutera vi utredningen om barnäktenskap och tvångsäktenskap. Det har gått lång tid, och man har inte kommit någonvart. När kommer vi i riksdagen att få ta del av en proposition, och när kan vi fatta beslut om en lag mot barnäktenskap och tvångsäktenskap?

Det sker nedskärningar i kommunerna, och jämställdhetsfrågorna har sämst läge i alla kommunerna. Är det inte dags att för alla Sveriges kommuner och landsting att upprätta handlingsplaner i frågor om jämställdhet så att vi får bukt med den situation som alla är upprörda över?

Anf. 163 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! När det gäller utredningen och så småningom en proposition i frågan om barnäktenskap och tvångsäktenskap fortlöper arbetet enligt plan. Jag kan inte föra till protokollet en exakt tidpunkt när propositionen läggs fram för kammaren, men den är på gång. Jag kan inte datumet utantill, men jag kan inhämta fakta strax. Jag följer arbetet noga, och jag vet att till skillnad från en del annat fortgår det arbetet som det ska.

När det gäller kommunalt jämställdhetsarbete anser jag att det bidrag på en kvarts miljard som staten har lämnat i form av Håj-pengarna är precis den typen av stöd och uppmuntran vi ska ge till kommunerna för att jobba med frågorna. Kloka kommuner har handlingsplaner, men kommunerna ska själva ta fram dem.

Anf. 164 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Det är olyckligt att vi aldrig får något besked – trots utredningen. Vi vet att det finns olika idéer och tankar om hur vi ska få bukt med problemet. Det är dags. 70 000 svenska barn befaras vara utsatta för risken för tvångsäktenskap och barnäktenskap. Jag hoppas verkligen att vi snart får höra ett datum för när vi kan fatta beslut i kammaren.

Anf. 165 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Hedersrelaterat våld och förtryck är ett av de prioriterade områdena när det gäller allt jämställdhetsarbete, inte minst våldsfrågorna. Till det har avsatts mycket resurser. Det finns många förslag i utredningen. De bereds nu. Jag beklagar att jag inte kan datumet, men låt mig återkomma efter pausen.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

*Jämställdhetsfrågor**Allmänpolitisk debatt**Jämställdhetsfrågor*

Anf. 166 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Jämställdhetsministern har pratat mycket om de 3,6 miljoner som kvinnor förlorar under ett arbetsliv. Det är viktigt att fakta kommer fram. Det låter också som att ministern tycker att det inte är så bra att det ser ut så år 2013. Men trots allt kommer det inga förslag som vi från Socialdemokraterna kan se eller utläsa vare sig i budgetpropositionen eller i något annat. Vi vet att det finns åtgärder som gör att man kan komma till rätta med detta – bland annat lönekartläggningar och jämställdhetsplaner mer regelbundet än tidigare. Vi vet också att 200 000, oftast kvinnor, jobbar deltid, ofrivillig deltid.

Det finns många saker som man kan göra rent politiskt, men ändå ser vi inga förslag till beslut eller politisk vilja att lägga fram förslag. Jag undrar varför. Är ministern nöjd med den här skillnaden på 3,6 miljoner eftersom ingenting görs åt det?

Anf. 167 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag ser tre huvudorsaker till de stora löneskillnaderna. Det handlar om föräldraskap, lönediskriminering och en könsuppdelad arbetsmarknad.

När det gäller föräldraskap var Folkpartiet det parti som mot allas vilja drev igenom en pappamånad i början av 90-talet. Jag är relativt ny som statsråd. Jag räknar med att få med mig mitt parti på att införa en tredje reserverad pappamånad. Det tycker jag är handling.

När det gäller lönekartläggning har vi gett vår utredare tilläggsdirektiv att titta på om det var så klokt att gå ned till vart tredje år. Det är en fråga som jag räknar med att vi kommer att få återkomma till.

Anf. 168 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Om man vill förändra gäller det att gå från ord till handling, och det måste göras ganska snabbt. Även om jämställdhetsministern får med sig sitt parti är det inte regeringen, och det är ändå regeringen som jämställdhetsministern ska se till lägger fram förslag i rätt riktning. Det är där vi ser brister. Även om ert parti tar ställning räcker det inte för att lägga fram förslag. Det måste vara hela regeringen som lägger fram förslag i rätt riktning.

Anf. 169 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Den borgerliga regeringen 91–94, ledd av Carl Bildt, med Folkpartiet i, är den enda regering som har gjort något riktigt modigt i föräldraförsäkringen. Man införde den första reserverade pappamånaden och tog från befintlig försäkring. Sedan var det toppen att en socialdemokratisk regering lade till en trettonde månad och gav den till pappan, inte lika modigt men väldigt bra. Jag känner att Folkpartiets record när det gäller att fatta sådana här modiga beslut kan man tryggt lita på.

Anf. 170 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Jag tänkte ta fasta på det som Maria Arnholm pratade om i sitt inledningsanförande när det gäller förskola. Jag tänkte koppla det vidare till förskola, fritidshem och över huvud taget skola och en bra välfärd.

Både män och kvinnor är i behov av att ha en bra välfärd. Nu har välfärden, med den borgerliga regeringens goda minne, urgröppts. Maria Arnholm påstod i sitt inledningsanförande att ni hade satsat på välfärden. Men om man räknar med inflation och att befolkningen har ökat, räknar med löneutvecklingen och att befolkningen har blivit äldre är det de facto en minskning i välfärden. Det kan nog väldigt många skriva under på när man ser att färre jobbar i den skattefinansierade välfärden nu för tiden.

Det hänger inte ihop för mig när Maria Arnholm påstår att hon satsar. Människor ute i kommunerna märker ingenting av den satsningen.

Anf. 171 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Det stämmer inte, Monica Green. 40 miljarder har tillförts av skattemedel. Antalet läkare har ökat sedan 2006, antalet sjuksköterskor liksom antalet vårdcentraler har ökat, liksom antalet apotek, liksom antalet anställda i kommuner, liksom resurser till förskolan, liksom resurser till gymnasieskolan, liksom resurser till högskolan och vuxenutbildningen. Det är klart att 40 miljarder räcker till en hel del. Det finns massor av problem i vår välfärd, men låt oss diskutera verkligheten och inte en felaktig bild av minskade resurser.

Anf. 172 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Gärna en korrekt bild, och jag är ganska säker på att de människor som står i kö till sjukvården i Skåne, de människor som inte får en äldreomsorgsplats och de barn som har en fritidshemsplats med över 75 barn per grupp inte delar den verklighetsbild som Maria Arnholm teoretiskt målar upp. Det går att påstå att man har satsat, men i själva verket har välfärden urgröppts. Ni satsar på skattesänkningar i stället för på välfärden.

Anf. 173 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Köerna till sjukvården har minskat drastiskt. Vi har byggt ut 150 000 nya förskoleplatser. Det går att le åt det, för det är en fantastisk nyhet – från 330 000 till 480 000 förskoleplatser. Vi har problem när det gäller fritis. Där har grupperna blivit för stora. Det måste vi titta på. Jag säger inte att allt är toppen, men jag tror att det är bättre att utveckla ett land utifrån en sann bild än utifrån en vrång bild.

Anf. 174 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Regeringen har anslagit extra medel i sin budget till organisationer som jobbar med våldsutsatta kvinnor, vilket är väldigt, väldigt bra. De här organisationerna, ofta de olika kvinnojourerna ute i landet, behöver en mer trygg och stabil basfinansiering för att kunna utföra sitt viktiga arbete.

Jag undrar hur de här medlen kommer att fördelas.

Regeringen har glömt en viktig organisation, och det är landets brottsofferjourer som går på knäna rent ekonomiskt. Jag undrar: Kommer de att kunna ta del av de här pengarna?

Jag har ytterligare en fråga. Statsrådet sade att mäns våld mot kvinnor är en för statsrådet prioriterad fråga. Jag tänker då lite på kontaktförbudet när en person hotar eller förföljer en. Man kan överträda kontaktförbudet gång på gång utan att det händer någonting, så det är ett väldigt dåligt skydd. Hur ser statsrådet på det? Har ni några åtgärder?

Anf. 175 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Kvinnojoursrörelsen har varit helt avgörande – såsom det civila samhället ibland kan vara i ett land – för att de här frågorna ska komma högst på dagordningen. Nu har de gjort det. Det är en av de politiskt prioriterade frågorna. Vi försöker att se till att kommunerna tar det ansvar de måste ta.

Men systemet fungerar verkligen inte tillräckligt väl. Det är grundfakta. Det är därför Carin Götblad är regeringens samordnare för att försöka hitta ett system för att fördela resurserna så att det blir mer av långsiktighet och en större trygghet. När hon kommer med sina förslag i juni räknar jag med att komma hit och berätta hur vi ska göra. I väntan på det har vi fördubblat det permanenta verksamhetsstödet från 20 till drygt 40 miljoner per år. De kommer att fördelas av Socialstyrelsen. Brottsofferjourerna kommer också att kunna söka av de pengarna.

Anf. 176 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Tack för det svaret! Jag tycker att det är bra, även om det inte är tillräckligt. Det skulle behövas en större pott pengar. Vi socialdemokrater satsar extra pengar på landets brottsofferjourer så att man slipper konkurrera om resurserna.

Men jag undrar hur finansieringen kommer att se ut. Blir det en basfinansiering eller måste man söka projektmedel och utvecklingspengar? Man kan ju inte utvecklas hur mycket som helst.

Anf. 177 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Det har Anna Wallén helt rätt i.

Det finns hundra miljoner utöver det som är utvecklingsmedel. Problemet är att det har funnits för lite verksamhetsstöd. Det här är inte projektstöd utan verksamhetsstöd.

Man skulle kunna säga att utvecklingsmedlen i viss utsträckning har finansierat kommunal verksamhet som kommunerna borde betala i stället. Jag hoppas verkligen att vi ska se en sådan utveckling under åren framöver.

Låt mig tillägga, när det gäller kontaktförbudet, att Folkpartiet tycker att man borde pröva att i stället ha ett vistelseförbud för att ta detta lite längre och se om man kan få det att fungera. Då kan en förövare förbjudas att vistas i kvinnans och barnens hemkommun.

Anf. 178 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Herr talman! Jag vill prata om föräldraförsäkringen, som även statsrådet var inne på.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Jag tycker att det är glädjande att höra att Folkpartiet vill se en tredelad försäkring, men jag vill ha garantier för att det är en ambition som även regeringen har.

Föräldraförsäkringen är en fantastisk social reform. Men framför allt – om man inte bara ser till jämställdheten – handlar det om barnen och deras möjligheter att kunna ha en nära relation till båda sina föräldrar. Jag har både träffat och sett många som säger: Det är så skönt att dela föräldraledigheten med min man eller min fru därför att vi lär känna våra barn mycket bättre, vi lägger en grund för att kunna ta ut föräldrapenning när de är sjuka och så vidare. Man lär känna sina barn och ökar möjligheterna till en tryggare relation, helt enkelt.

Därför vill jag ställa frågan: Vilka garantier kan du lämna för att regeringen tar frågan om delad föräldraförsäkring på allvar?

Anf. 179 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Låt mig ge frågan tillbaka till Roza Güclü Hedin: Vilka garantier kan hon ställa för vad Socialdemokraterna, vid ett regerings-skifte, skulle göra under nästa mandatperiod?

Vi följer den politiska debatten, och jag har läst de handlingar som emanerar från er kongress. Där står ungefär som jag hoppas att det kommer att göra efter Folkpartiets landsmöte, men inte lika fast skrivet, nämligen att det skulle kunna vara ett steg.

Låt oss vara ärliga med att detta är en fråga där vi tövar lite och känner respekt för att vi inte har en stor majoritet av befolkningen med oss. Jag tror att det är det som gör att många partier har tvekat. Min record är att Bengt Westerberg genomförde detta när både Moderaternas och Socialdemokraternas representant, som då hette Birgitta Dahl, hånskrattade åt förslaget i riksdagen.

Anf. 180 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret!

När det gäller att lämna garantier kan vi först och främst konstatera att ni har styrt det här landet i sju år. Man kan se en marginell förändring av uttaget av föräldradagar när det gäller pappor.

Vi kan i alla fall gå ut med att säga att taken är en viktig fråga. Vi kan och vill höja taken i föräldraförsäkringen för att möjliggöra för fler att ta ut dagar. Vad är ni beredda att göra på den fronten?

Sedan talade du om strukturer. Vad mer är du beredd att göra? Vilka idéer har du, förutom jämställdhetsbonus som inte har visat sig ha den goda effekt vi båda vill?

Anf. 181 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag tror att det mest verkningsfulla medlet är ytterligare reserverade månader i föräldraförsäkringen.

Jag är övertygad om att om vi hade byggt upp den försäkringen i dag hade vi gjort som man gör i Norge och på Island, nämligen individualiserat eller delat den mer. Nu har vi en fin gammal försäkring som vi håller på att reformera stegvis.

Jämställdhetsbonusen var ett försök att se om det gick att arbeta på ett annat sätt. Hittills verkar det inte ha gått tillräckligt bra.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Anf. 182 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns tydliga samband mellan hur utbyggd den offentliga äldre vården är i ett land och hur många medelålders kvinnor som förvärvsarbetar.

I Sverige fortsätter anhängsomsorgen att öka enligt SCB. Kommunal har räknat på det och kommit fram till att det är hundra tusen personer – flest kvinnor – som anger vård av anhörig som skäl till för man tvingas gå ned i arbetstid eller sluta arbetet.

Jag undrar vad Maria Arnholm har för reflexioner och vad man gör åt detta, eftersom det påverkar hela livssituationen direkt och också den kommande pensionen för dessa kvinnor. Det är inte enbart föräldrar, utan också ofta svärföräldrar. Jag undrar hur Maria Arnholm ser på det.

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Anf. 183 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Mina reflexioner kring välfärdsfrågorna och inte minst äldreomsorgen handlar om behovet av att ha en sund offentlig ekonomi och att ha en växande ekonomi där många arbetar och startar företag så att vi får goda skatteintäkter.

För mig hänger feminism och god ekonomi ihop. Det är nästan omöjligt att klara ett jämställt familjeliv och att ha individuella, starka kvinnor och män som kan förverkliga sig också utanför familjen om man inte har en stark välfärd.

Jag känner att jag jobbar för en regering som har sett till att Sverige har klarat den djupaste och längsta lågkonjunkturen i Europa sedan 1930-talet på ett sätt som gör att vi har kunnat fortsätta att investera i välfärden.

Anf. 184 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Det var en reflexion, men den leder inte till någonting. För de kvinnor som är i den situationen var detta ett icke-svar.

Man måste gå mer direkt in på varför det ser ut som det gör. Kan det handla om att kvaliteten på äldreomsorgen måste säkras? Behöver man nationella riktlinjer för att verkligen känna en trygghet med den äldreomsorg som finns i den egna kommunen? Jag skulle önska att ni gick mer in på det i stället för att ha det generella svaret att den här regeringen är den bästa i världen. Det räcker inte för de kvinnor som finns och arbetar inom välfärden och som får gå hem för att ta hand om andra.

(Applåder)

Anf. 185 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Det räcker inte att äldreomsorgen inte är tillräckligt bra. Vi står inför stora utmaningar där vi behöver rekrytera massor av människor. Jag är helt medveten om det, men jag tycker att det är lite hånfullt att säga att det för kvinnor som i dag *får* hjälp av äldreomsorgen av kvinnor som jobbar inom äldreomsorgen inte spelar någon roll att vi har goda finanser i Sverige. Det är klart att det spelar roll.

På en plus en halv minut tyckte jag att detta var viktigt, eftersom vår diskussion böljar mellan regering och opposition.

Anf. 186 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Statsrådet var inne på kompetensbrist. Jag vill därför ställa några konkreta frågor om det.

Hur får vi fler män i sjukvården? Hur får vi fler män i förskolan? Hur får vi fler kvinnor som vill köra truck och lastbil och jobba i verkstaden när regeringen har fått gymnasieskolan att haverera? Yrkesprogrammen sjunker. 29 procent sökte till hösten för att gå yrkesförberedande program. Ungdomarna tror inte längre på de yrkesförberedande programmen. Folkpartiet har gått i spetsen för gymnasieskolans haveri.

Hur ska Maria Arnholm få fler män i sjukvården?

Anf. 187 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! För att få fler att göra icke-traditionella val tror jag att det handlar om både kort- och långsiktiga åtgärder. De långsiktiga är nästan svaret på alla frågor när det handlar om jämställdhet och att bryta könsmönster. Det handlar om förskolan, att den förskola som möter 92 procent av alla barn jobbar med genus- och jämställdhetsfrågor på ett medvetet och bra sätt.

Sedan måste man också jobba kortsiktigt. Oavsett hur många som går i olika gymnasieprogram finns det goda exempel. I till exempel Skövde har man jobbat med ett vård- och omsorgsprogram där 30 procent av studenterna är pojkar. Ett medvetet jämställdhetsarbete inte minst lokalt tror jag är viktigt steg.

Anf. 188 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tydligt krävs det en ny långsiktighet, eftersom vi nu ser framför oss att de som har valt ett yrkesförberedande program kanske borde ha valt att vidareutbilda sig till sjuksköterska eller att några kvinnor som borde ha valt att utbilda sig inom transportsektorn inte gör det. Det innebär att de branscherna om tre år kommer att ha en ännu mer skriande kompetensbrist.

Anf. 189 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Det håller jag verkligen med om. Inom ramen för en jämställdhetsdiskussion kan nästan var och en debattera sin egen käpphäst.

Men om vi försöker hålla oss till genusfrågan, oavsett om det är en bra eller dålig gymnasieskola, oavsett om det är en bra eller dålig högskola: Könsmaktsordningen ligger alltid som en matta, och den måste vi alltid bearbeta, oavsett om vi är överens om hur gymnasieskolan ska se ut eller inte.

Anf. 190 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Jag funderar på det statsrådet sade tidigare i sitt anförande om satsningen på 2,6 miljarder kronor, som är jättebra.

Statsrådet sade att det var en unik satsning i historien på jämställdhet. Men visst har väl till exempel utbyggnaden av barnomsorgen inneburit väldigt många miljarder i satsningar, och visst var det en mycket bra jämställdhetsatsning. Lite nyansering kanske det behövs.

När jag läser utvärderingar av olika projekt som de 2,6 miljarderna har gått till ser jag att alla projekt inte har fortsatt, utan det har varit projekt, och sedan har det inte hänt något. Hur är statsrådets uppfattning? Har det lett till förändrade attityder och till förändrade arbetssätt eller är det projekt som sedan avslutas?

Anf. 191 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Särbeskattning, barnomsorg av hög kvalitet till låg kostnad och föräldraförsäkring tror jag är de tre viktigaste och mest kostsamma reformerna som har bidragit till jämställdhet i Sverige – jag vill inte vara otydlig på den punkten.

Men 2,6 miljarder kronor för jämställdhetssatsningar som bara handlar om jämställdhetsintegrering eller att titta på saker med ett jämställdhetsperspektiv, det är unikt.

När man tittar på alla tiotusentals projekt är det klart att man ser projekt som har varit mer eller mindre lyckade. Men till exempel beträffande de miljarder som har gått till satsningar på våld mot kvinnor är det väldigt många av projekten som är mycket lyckade. Jag nämnde Gnesta och Borlänge – det finns många konkreta exempel som är bra. Men självklart finns det också sådant som har varit mindre bra.

Vi har gjort utvärderingar som vi har lämnat till riksdagen där vi tycker att vi sammantaget, även om det här är svårt, ser att vi har nått goda resultat.

Anf. 192 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Jämställdhet är en kunskapsfråga, sade statsrådet också. Det håller jag också med om. För att man ska kunna ge den jämställda service som vi säger att vi vill ha i verksamheterna, både kommunala och landstingskommunala och när det gäller statliga myndigheter, krävs det att man vet hur det ser ut.

Då är min fråga: När kommer regeringens krav på myndigheter att faktiskt redovisa sin statistik könsuppdelat?

Anf. 193 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! De kraven har vi redan. Men som med all förändring tar det ett tag. Vi har det kravet på vår egen regeringsmyndighet, men vi är inte framme där än, även om det för varje budgetproposition som vi gör går bättre.

Nu satsar vi ett antal miljoner på 18 myndigheter i ett pilotprojekt under nästa år för att de ska jobba med jämställdhetsintegrering. Steg för steg jobbar vi oss framåt.

Jag kan också kort säga att vi nu i EU inför en indikator som handlar om könsuppdelad statistik.

Anf. 194 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, statsrådet, för den exposé som statsrådet gjorde när det gäller kommande förslag och förväntningar på jämställdhetsområdet!

Jag saknade en del i redovisningen. Det handlar om de otrygga anställningarna, som är en otroligt viktig fråga utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Vi har pratat mycket om den offentliga sektorn här i dag. 420 000 brukar man beräkna behöver rekryteras de kommande sju åren inom offentlig sektor – någonstans i det härade är det. I dag är det en stor andel som jobbar på otrygga anställningar i form av timanställningar, visstidsanställningar och annat.

Vi socialdemokrater har i vår budgetmotion motionerat om att vi vill införa begränsningsregler för hur länge man kan rulla visstidsanställningar, och TCO har nyligen krävt hos EU-kommissionen en regeländring i den delen.

Min korta fråga till ministern är: När kommer regeringens förslag?

Anf. 195 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Som Johan Andersson säkert vet planeras inget sådant förslag. Från de erfarenheter som jag har så här långt: Vi besöker kommuner som jobbar aktivt med att införa rätt till heltid och rätt till önskad arbetstid och också se över att visstidsanställningarna försvinner. Det är något som jag vill uppmuntra.

Anf. 196 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! 600 000 var år 2010 visstidsanställda i Sverige, och då pratar vi om både privat och offentlig sektor. Det vi kan konstatera är att antalet visstidsanställningar dess värre har ökat under de senaste åren.

Jag vill poängtera att vi socialdemokrater inte på något sätt är emot det. Men vi tycker att den tingens ordning som gäller i dag, när anställningar i princip kan rulla hur länge som helst innan de blir tillsvidareanställningar, känns otidsenlig. Inte minst undergräver det den unges möjlighet att få en anställning.

Jag ställer ånyo frågan: Är regeringen beredd att hörsamma det eventuella utfall som kan komma när detta behandlas i EU-kommissionen framgent?

Anf. 197 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! När det gäller visstidsanställningar och hur det regelverket ser ut är jag inte beredd att uttala mig på något annat sätt än andra regeringsföreträdare.

Anf. 198 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Statsrådet har pratat om Folkpartiets landsmöte men också om politiken mellan 1991 och 1994. Jag tänkte koncentrera mig på att ställa frågor kring den här mandatperioden och den politik som regeringen genomför nu, med hänvisning till att statsrådet nämnde pensionsfrågan.

Vi har ett mål här i Sverige om att vi ska ha ekonomisk jämställdhet livet ut. Vi vet nu att närmare 70 000 personer har blivit utförsäkrade från sjukförsäkringen. Många av dem är kvinnor, och många av dem har ingen egen inkomst utan tvingas leva på sina män.

Min fråga till statsrådet är: Vad tänker statsrådet göra med sjukförsäkringen? Är statsrådet nöjd med att vi får många nya fattiga pensionärer som är kvinnor? Hur gagnar det jämställdheten att ha den här typen av sjukförsäkring, som gör sjuka fattiga men inte ger dem ett arbete eller gör dem friska?

Anf. 199 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Beträffande den förändring av sjukförsäkringssystemet som alliansregeringen har genomfört: Jag är ledsn att jag kommer till historien, men det är så man får göra, för vi hade en sjukförsäkringsgrad och en andel förtidspensionärer i Sverige som vi var tvungna att göra något åt, inte minst för individernas skull.

Nu har vi genomfört en förändring i den som har lett till att betydligt färre är långtidssjukskrivna och att man inte längre blir förtidspensionerad på samma sätt. Det var ett mål och ett syfte som den här regeringen hade och som jag är övertygad om också gynnar många kvinnor.

Anf. 200 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Statsrådet svarar inte på min fråga.

Det förra statsrådet Cristina Husmark Pehrsson var tydlig med att förändringen av sjukförsäkringen var en förändring därför att man skulle genomföra skattesänkningar. Dessa skattesänkningar har i huvudsak gynnat rika män. Vi ser nu att kvinnor blir fattiga pensionärer.

Återigen ställer jag frågan till statsrådet: Är statsrådet nöjd med att den ekonomiska ojämställdheten ökar i Sverige tack vare regeringens politik?

Anf. 201 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag är mycket nöjd med att denna regering för en politik där det lönar sig att arbeta. Det är en arbetslinje som också har lett till att fler människor är i arbete. Det är en förutsättning för att vi ska få ihop till den välfärd som vi sedan vill fördela och använda till ett mer jämställt och feministiskt samhälle.

Anf. 202 KERSTIN HAGLÖ (S) replik:

Herr talman! Statsrådet nämnde att det finns glastak. Jag vet att det finns ett mycket tjockt glastak. Det gäller representationen av kvinnor som ledamöter och ordförande i börsnoterade bolags styrelser. Jag tänker därför tala om kvotering.

På bordet i Bryssel ligger ett förslag till EU-lagstiftning om en sådan kvotering. Det är rätt skarpa mål där man säger att det underrepresenterade könet 2020 ska utgöra 40 procent av styrelseledamöterna i de största börsbolagen. Detta vill man ska antas så snart som möjligt.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

I rådet och i EU-parlamentet har Sveriges moderatledda regering försökt stoppa och urvattna kommissionens förslag. Man har varit nejsägare.

Min fråga till statsrådet är: Varför bromsar och blockerar den moderatledda regeringen denna fråga?

Anf. 203 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Först och främst anser Sveriges riksdag att detta förslag strider mot subsidiaritetsprincipen. Sedan är jag den första att hålla med om att det är en otillfredsställande jämställdhet i börsbolagens styrelser.

Jag är stolt över att vi på den politiska sidan i det offentligägda Företagssverige, i alla fall när det kommer till staten, numera har 50 procent kvinnor både i styrelserna och bland vd:arna.

Jag har principiella invändningar mot att män och kvinnor som startar bolag inte själva ska få bestämma hur de ska styras och ledas. Därför delar jag regeringens skeptiska syn på EU:s direktiv.

Anf. 204 KERSTIN HAGLÖ (S) replik:

Herr talman! Om denna process i EU kör fast eller ger ett svagt resultat kommer vi i alla fall att fortsätta driva den på nationell nivå därför att det för oss inte är acceptabelt att vi ska behöva vänta i decennier på att diskriminering av kvinnors kompetens så sakteliga nöts bort. Glastaket kan tas bort och krossas genom kvotering – mot diskriminering och för jämställdhet.

Anf. 205 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Som jag nämnde tidigare har jag varit på SSAB, och jag följer rätt många svenska bolag som jobbar med att krossa detta glastak med rätt stor kraft underifrån. Jag har stor respekt för det och hejar på det. Jag tycker att det går alldeles för långsamt när det gäller börsbolagens styrelser. Men jag har mina principiella invändningar. Jag förväntar mig dock att utvecklingen ska gå åt ett mer positivt håll. Annars kan jag nog tänka mig att ”joina” ett förslag om kvotering så småningom. Men först vill jag se om näringslivet menar allvar.

Anf. 206 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Herr talman! Jag måste inleda med att säga att Maria Arnholm är en sympatisk person, och hon håller sympatiska tal. Men ibland blir det fel. Det händer för lite. Ibland uppträder hon här som en företrädare för regeringen och för Alliansen, vilket hon är. Ibland säger hon sig tala som folkpartist. Låt mig därför vända mig till Folkpartiet.

Kvinnors arbetsmiljö har inte riktigt berörts i denna debatt. Jag tänkte därför att jag skulle ta upp det i mitt anförande.

Vi vet att 40 procent av kvinnorna i tillverkningsindustrin löper stor risk att få belastningsskador. Vi har talat om de kvinnor som lever i fattigdom och som har tvingats lämna arbetslivet i förtid.

Min enkla fråga blir: Varför skär Folkpartiet ned på det viktigaste verktyg som vi har för att bekämpa dålig arbetsmiljö? Varför skär ni ned på Arbetsmiljöverket?

Anf. 207 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Det som jag känner till är att vi nyligen har gett extra pengar till Arbetsmiljöverket för att man ska se över kvinnors arbetsmiljö. Det tycker jag är ett bra steg.

Anf. 208 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Herr talman! Först skar ni ned med över 30 procent. Nu har ni tillfört pengar för kunskapsinhämtning när det gäller kvinnors arbetsmiljö. Det är bra. Men dessa pengar tar slut.

Nu måste Arbetsmiljöverket säga upp tio personer per år för att kunna hålla balans i budgeten. Det är kris på den fronten.

Det är helt riktigt att säga att fler ska arbeta. Men varför ska det vara färre som jobbar med arbetsmiljön?

Anf. 209 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag får be om ursäkt för att jag inte känner till hur stödet till Arbetsmiljöverket ser ut eller inte ser ut. Jag känner till att vi har satsat pengar för att titta extra på kvinnors arbetsmiljö. Jag tycker att det är toppen.

Anf. 210 ADNAN DIBRANI (S) replik:

Herr talman! Det är gott med en hallänning som talman.

Statsrådet Maria Arnholm lyfter fram att löneskillnaderna är en av de viktigaste delarna i hennes arbete framöver och att hon absolut kommer att göra mycket kring detta.

Då tänkte jag ställa en fråga om ett femte jämställdhetsreformssteg som är på väg, nämligen jobbskatteavdraget. De fyra första har visat sig gå käpprätt åt skogen när det gäller just löneskillnader.

Min fråga till statsrådet är: Hur kommer det femte jobbskatteavdraget göra att skillnaden mellan mäns och kvinnors löner blir mindre? Från 2006 till 2012 har skillnaderna ökat med 17 000 kronor per år. Det är ganska mycket. Om man då kallar jobbskatteavdraget för en jämställdhetsreform tycker jag att det är konstigt. Men det kan vara så att jag inte förstår. Därför får ministern gärna förklara för mig på vilket sätt hon tycker att detta är en bra jämställdhetsreform.

Anf. 211 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Det kan hända att Adnan Dibrani och jag förstår verkligheten på lite olika sätt. Jag tror absolut att ledamoten förstår. Men jag kan förklara hur jag ser på detta.

Jag tycker att det ska löna sig att arbeta, att utbilda sig och att anstränga sig. Jag tycker också att det är mycket viktigt att människor med vanliga och lägre inkomster får skattesänkningar.

De fem jobbskatteavdragen har relativt sett gett mest till dem som tjänar minst. Det är mycket svårt att tänka sig en skattesänkning som inte ger mest till dem som tjänar mest.

Det grundläggande problemet för mig handlar inte om skatter utan om att tjäna pengar. Jag vill att kvinnor ska jobba heltid, jag vill att kvinnor ska jobba i yrken där man har höga löner, och jag vill att kvinnor ska

få hjälp av män att ta hand om det obetalda arbetet. Det är så vi skapar jämställdhet, inte genom att beskatta.

Anf. 212 ADNAN DIBRANI (S) replik:

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Men det var, som sagt, löneskillnaderna som var viktiga för dig, Maria Arnholm. Då har det visat sig vara helt fel.

Jag ska gå in på pensionerna. Jobbskatteavdraget är riktat till dem som arbetar. Många av våra pensionärer är kvinnor. I mångt och mycket är de också fattiga kvinnor. När man tittar på resultatet av jobbskatteavdragen visar det sig – yes, kan man ropa – att Bulgarien och Cypern är de två länder som har störst andel fattiga kvinnliga pensionärer. Efter dem kommer Sverige. Till och med Grekland är bättre.

Då är frågan: Är du verkligen nöjd med detta, och kommer ni att köra igenom ett femte jobbskatteavdrag som drabbar kvinnor både före och efter pensionen?

Anf. 213 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag måste få återkomma till den uppfattning som Adnan Dibrani verkar ha, nämligen att man kan skapa jämställda löner genom att ta in allt i skatt. Det skulle vara det perfekta i så fall om den väg som man ska gå är att bestämma att alla får behålla 20 000 kronor och att man sedan tar resten i skatt. Då har man ordnat jämställda löner på det sättet.

Det är inte min syn på feminism och jämställdhet. I stället handlar det om att alla individer ska ha möjlighet att tjäna pengar, och sedan ska vi gemensamt betala skatt.

Anf. 214 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Ann-Christin Ahlberg tog i sitt anförande upp att allt fler kvinnor endast kommer att få garantipension. Det gäller så mycket som 50 procent, alltså varannan kvinna. Statsrådet bekräftade detta i sitt anförande, och därför undrar jag vad statsrådet avser att göra för att kvinnor inte ska gå in i en ny fattigdomsfälla och bli beroende av garantipension i framtiden.

Anf. 215 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag tror att detta är en av våra riktigt stora framtidsutmaningar. Jag tror också att vi måste lösa den tillsammans, på samma sätt som vi har gjort med andra pensionssystemfrågor i det här landet. En av de riktigt starka delarna i det svenska pensionssystemet är att det är robust och stabilt och att vi har gjort det tillsammans.

Vi har gjort ett misstag, skulle man kunna säga: Vi har byggt ett pensionssystem för ett jämställt samhälle som inte finns. Hur vi ska hantera det – hur vi ska hitta lösningen för de fortsatt ojämställda pensionerna – tror jag att vi behöver fundera på lite till mans. Jag ser ett antal olika lösningar jag håller på att fundera över, men jag tror att vi får återkomma till detta tillsammans. Det är ingenting jag kan lansera själv från riksdagens talarstol.

Anf. 216 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! En sådan reform skulle kunna vara att titta över hela pensionssystemet. Jag undrar dock: Har statsrådet någon uppfattning om hur många fler generationer kvinnor som kommer att gå mot en garanti-pension innan det kan hända någonting drastiskt?

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Anf. 217 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag blir lite hånad i kammaren för att jag talar om lönefrågan, både för att jag inte kan göra något åt den och för att jag inte har något att komma med. Jag anser

1. att jag har något att komma med
2. att det är helt nödvändigt att göra någonting åt den.

Då pratar vi om allt ifrån ett jämställt föräldraskap till mindre diskriminering och att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Hur lång tid det tar vet inte jag och inte heller någon annan, men jag är fast besluten att fortsätta det arbetet.

Anf. 218 KERSTIN NILSSON (S) replik:

Herr talman! När det gäller kvinnor som vårdar barn, ungdomar eller anhöriga i hemmet ser vi tyvärr att effekterna av regeringens politik är att regler och försäkringar har stramats upp. Ett antal barn, unga och anhöriga har nu fått sina timmar med personlig assistans kraftigt eller till och med helt nedskurna. Effekten är att allt fler kvinnor blir oavlönade vårdare och personliga assistenter. För att klara vårdandet är det kanske nödvändigt för dem att minska sin arbetstid och därmed sin inkomst och framtida pension.

Jag undrar: Hur ser statsrådet på denna ganska negativa trend för kvinnorna?

Anf. 219 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag känner mig lite osäker på frågan – handlar det om LSS-lagstiftningen? Jag kan svara, men jag förstod inte riktigt frågan.

(KERSTIN NILSSON (S): Timmar för personlig assistans, både genom Försäkringskassan och genom kommunen, har minskat för att man har tuffare regler. Det innebär att barn får färre timmar personlig assistans, och då är det ju föräldrarollen som träder in även på arbetstid.)

Jag tackar för det. LSS-lagstiftningen – nu är jag tillbaka i historien igen – fick jag också förmånen att vara med om att införa tillsammans med Bengt Westerberg. Den har varit en fantastisk befrielse för väldigt många familjer. När vi sedan ska få pengarna att räcka till allt har det säkert ibland blivit så att man har dragit ned. Jag känner inte till exakt hur det ser ut. Jag kan inte säga mycket annat än att behovet av goda offentliga intäkter fortsatt finns. Ska vi ha råd med detta och mycket annat behöver vi fortsätta ha en ekonomi som växer.

Anf. 220 KERSTIN NILSSON (S) replik:

Herr talman! Då skulle jag vilja ge ett förslag, och det är att se till att kommunerna inte dräneras på anslag samtidigt som de får allt fler ofinansierade uppgifter och åtaganden. Sedan är det också jobbskapande åtgärder i sig att ha personliga assistenter.

(Applåder)

Anf. 221 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Kommunerna dräneras inte på anslag. Vi kan diskutera hur anslagen ska användas, men anslagen växer. Kommunerna har mer pengar nu än de har haft tidigare. Frågan är hur de ska prioritera sina uppgifter; det är det vi måste ha synpunkter på och hjälpa till med.

Anf. 222 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! I dagens jämställdhetspolitiska debatt tänkte jag göra ett något nyanserat inlägg. Jämställdhetsarbetet kräver nämligen fortsatt intresse och engagemang för att få varje människa att växa utifrån varje möjlighet och av egen kraft. Först tänkte jag dock använda backspegeln lite, innan jag talar om nuet och framtiden.

Jämställdhetspolitik formades som ett politikområde under 1970-talet och hade då sin främsta utgångspunkt i arbetsmarknadspolitiken. Sedan dess har jämställdhetspolitiken breddats – den har fått nya inriktningar, och strategier har mejslats fram av både borgerliga och socialdemokratiska regeringar. Det har resulterat i både propositioner och skrivelser.

Under tidens gång blev maktbegreppet centralt för jämställdheten och det arbetet. I dag arbetar regeringen utifrån målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Målet för jämställdhetspolitiken beslutades i riksdagen under föregående mandatperiod, och det var flera partier som stod bakom det. Jag tycker att det är väl valt att nämna detta i denna debatt i dag.

Jämställdhetsministern nämnde jämställdhetsintegrering och hur viktigt det är för att uppnå målen. Vi har även fyra delmål för att nå jämställdhetspolitikens mål, nämligen

- jämn fördelning av makt och inflytande
- ekonomisk jämställdhet
- jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
- att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Jag har kolleger i Alliansen som kommer att tala mer om dessa frågor.

Målet att kvinnor och män ska ha samma möjlighet att forma samhället och sina egna liv låter som en självklarhet. Trots detta spelar kön en stor roll i dag, 2013. Sverige lyfts fram som en förebild när det kommer till jämställdhet, särskilt i förhållande till andra länder, men det innebär inte att jag som moderat är nöjd. Det finns som sagt mer att göra.

Jag tänkte tala lite om arbetsmarknaden och hur den är könsuppdelad och ojämställd. Det är något jag inte finner så bekvämt, utan här har vi mer att göra. Män och kvinnor deltar på arbetsmarknaden i nästan samma

utsträckning men i olika yrken och inom olika sektorer. Kvinnors sysselsättningsgrad är lägre än mäns. Kvinnor deltidssarbetar mer än män, både frivilligt och ofrivilligt. SCB:s lathund om jämställdhet visar att en tredjedel av de sysselsatta kvinnorna och var tionde sysselsatt man arbetar deltid. Detta påverkar inte bara individen här och nu utan även pensionen, vilket tidigare talare har varit inne på.

Därför tycker jag att vi ska ta ansvar i de politiska församlingar där vi har ett arbetsgivaransvar. Det har vi i kommuner, landsting och staten. Där ska vi också se till att det finns olika karriärmöjligheter.

Det finns osakliga eller oskäligen löneskillnader. Det är diskriminering och inte tillåtet.

Jag nämnde att Sverige är en förebild, och det får alltid någon att reagera och hoppa till. Vi har som sagt mer arbete kvar att göra, men när det gäller arbetskraftsdeltagandet för både män och kvinnor jämfört med EU-27 ligger vi högre.

I ett modernt samhälle är det viktigt att arbetslinjen gäller lika för alla. Regeringen har tillsatt JA-delegationen som ska se över och sammanställa kunskap om kvinnors och mäns olika villkor. Vi har en utredning om män och jämställdhet som ska ta fram ett kunskapsunderlag.

Trots att vi har gått igenom en del kriser har vi tillfört resurser till den offentliga sektorn för att hindra nedskärningar, något som inte lyfts fram i debatten och som annars hade drabbat främst kvinnor.

En annan sak som regeringen har gjort är att förhindra att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem. Därför har Arbetsmiljöverket fått i uppdrag att synliggöra och förbättra kvinnors hälsa i arbetslivet. Det är ett viktigt arbete. Det syns i flera utredningar. Också socialförsäkringen är kopplad till detta viktiga arbete för att kvinnor ska kunna vara kvar i arbetslivet.

Detta är några konkreta exempel på pågående arbeten som Alliansen har sjösat.

Jag vill också nämna andra saker som har gett mer frihet till individen och fått livspusslet att gå ihop. Några kommer att se rött i kammaren, men dessa är värda att nämna. Vi har jobbskatteavdraget, som gör det mer lönsamt för både män och kvinnor att arbeta, skattelättnader för hushållsarbeten, RUT-avdraget, jämställdhetsbonusen och så vidare.

Attityder är något som vi inte kan lagstifta om. Däremot har vi alla ett ansvar. Jämställdhet är ett område som är och kommer att vara centralt för Sveriges fortsatta utveckling och tillväxt.

(Applåder)

Anf. 223 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Jag tackar för anförandet. Det är ju fint att Jenny Petersson vill göra någonting åt det ojämställda samhälle som vi lever i, men jag hörde inte precis några konkreta förslag. Visserligen säger Jenny Petersson att arbetslinjen ska gälla lika för alla. Ja, men arbetslinjen fungerar ju inte. Arbetslösheten är över 8 procent, och kvinnor går ned i arbetstid för att hinna ta hand om sina äldre anhöriga därför att välfärden är urgröpt.

Vi hörde här också att det görs satsningar på välfärden. Jag tror inte att de stora klasserna i skolan, de stora fritidshemsgrupperna och långa köerna i äldreomsorgen stämmer med det påståendet. Jag till och med vet

det eftersom antalet anställda inom den kommunfinansierade sektorn har minskat med över 4 procent under den här tiden. Det håller inte!

Anf. 224 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag uppfattade inte någon fråga från Monica Green. Men jag kan säga, precis som jag inledde med, att vi har mål för jämställdhetspolitiken, att vi sätter till resurser med dessa inriktningar. Mäns våld mot kvinnor är ett prioriterat område, ekonomisk jämställdhet och jämn fördelning av makt och inflytande är andra prioriterade områden. Vi har gjort flera saker i statens regi för att öka andelen kvinnor på ledande positioner. Även till SKL har det tillförts pengar för att jobba med jämställdhetsarbetet. Det är några av de konkreta exempel som Monica Green uppenbarligen efterfrågade.

När det gäller jobbskatteavdraget, också ekonomisk jämställdhet, ser det till att det lönar sig för både män och kvinnor att arbeta. Hur det är utformat ser jag att inte har tid att svara på nu, men i alla fall har de som tjänar minst fått mer pengar i plånboken procentuellt. Det är ett arbete med jämställdhet som regeringen fortsätter.

Anf. 225 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Jag efterfrågade de konkreta åtgärderna, inte målen och inte vad som hände på 70-talet, även om riksdagen antog den första jämställdhetslagen då.

Inflationen, befolkningsökningen, löneutvecklingen, fler äldre i kommunerna och dessutom ökade socialbidrag har gjort att era så kallade satsningar faktiskt blivit minussatsningar. Välfärden gröps ur på grund av en borgerlig regering. Det minskar kvinnors frihet och kvinnors möjligheter till arbete.

Anf. 226 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Det finns som sagt flera olika reformer. När det gäller kvinnor och jämställdhet har det i den offentliga sektorn ofta funnits bara en arbetsgivare. Här har vi öppnat för fler aktörer så att kvinnor får fler arbetsgivare att välja mellan och ännu fler karriärvägar, vilket jag tycker är bra och är någonting som vi vill fortsätta att värna om.

Arbetslöshetssiffrorna är en helt annan debatt.

Anf. 227 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Vi försöker nu diskutera alla politikområden ur ett jämställdhetsperspektiv. När vi diskuterar arbetslöshet, pension, skola, utbildning, rättsväsen gör vi det med jämställdhetsglasögon på. Problemet är att våra politiska motståndare, herr talman, inte riktigt har förstått det.

Vi vet att människor i arbetslivet i dag skadas. Vi vet också att människor blir sjuka. Vem som helst kan bli sjuk. Vi har nu en sjukförsäkring som gör att människor utförsäkras på grund av tidsgränser, inte för att de har blivit friska. Vi kan också konstatera att väldigt många av dem som drabbas och blir utförsäkrade är kvinnor som inte får någon ersättning, som tvingas leva på en man, om de har tur att leva ihop med någon.

Då är min fråga till Jenny Petersson: Vad tänker ni göra åt det faktum att andelen fattiga kvinnor och andelen rika män ökar i Sverige? Vad drar ni för slutsatser av er politik?

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 228 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Den verklighetsbeskrivning som Eva-Lena Jansson gör är någonting som jag inte ställer mig bakom. Alliansens politik syftar till att både män och kvinnor ska få arbeta efter sin egen förmåga och efter sin vilja.

Låt mig nämna ett exempel på hur man kan jobba i kommuner. I Varbergs kommun i Halland tar kommunen ansvar för många kvinnor som jobbar i kommunen. Där har man erbjudit den sysselsättningsgrad som önskas. Det är inget politiskt beslut som vi har fattat här i riksdagen. Jag menar att vi i alla olika politiska församlingar har ett ansvar att erbjuda den sysselsättningsgrad som önskas, oavsett om man är man eller kvinna.

Det är 334 dagar kvar till valet, och som moderat och tillhörande Alliansen kommer jag att göra ännu mer för att det ska löna sig att arbeta för både män och kvinnor.

Anf. 229 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror inte att Jenny Petersson hörde mina frågor. Jag talade om sjukförsäkringen och pensionssystemet, och Jenny Petersson talade om Varberg. Jag vet inte riktigt hur hon fick ihop det med frågorna.

För mig är det viktigt att när människor blir sjuka ska de ha en rimlig ersättning. Problemet är att om man satsar alla pengar på jobbskatteavdraget, finansierar det genom att sänka ersättningen och göra de sjuka fattigare ökar också andelen fattiga. Det är faktiskt regeringens egen utredning som visar att rika män tjänar och fattiga kvinnor förlorar på politiken. Jag undrar: Är Jenny Petersson nöjd med det?

(Applåder)

Anf. 230 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! När det gäller sjukförsäkringen vet både Eva-Lena Jansson och jag att det pågår ett arbete i Sjukförsäkringsutredningen som ska leda till en bred överenskommelse.

Sjukförsäkringen för personer som förtidspensionerades var något som Alliansen tog tag i vid maktskiftet 2006.

Vi accepterade inte att man förtidspensionerade människor, utan vi ser till att de kommer tillbaka i arbete. Den vägen är inte enkel. Den kan vara lång och krokig. Men det är vårt mål att människor ska kunna arbeta efter den förmåga de har.

(Applåder)

Anf. 231 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater tar jämställdhetsarbetet på största allvar och engagerar oss i att alla politikområden ska jämtegreras, vilket syns väldigt tydligt i den här debatten. Vi är inte nöjda med de myrsteg som regeringen tar i jämställdhetsarbetet.

Jämställdhetsfrågor

Jenny Petersson säger i debatten här i kammaren att hon inte är nöjd. Men vad vill Moderaterna göra? Propositionslistan är tom på förslag. Det finns inget förslag på jämställdhetsområdet. Vad är det ni vill göra, eftersom Jenny Petersson säger att hon inte är nöjd?

Anf. 232 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Ann-Christin Ahlberg säger att jämställdhet är någonting som Socialdemokraterna prioriterar. Jag kan bara se att ordet jämställdhet förekommer en gång i er budgetmotion och då i namnet på utgiftsområdet. Men det kanske är så integrerat i hela budgeten att det har försvunnit.

Propositionslistan är någonting som regeringen skickar över till riksdagen. Jag vill särskilt arbeta med de osakliga och oskäligen löneskillnaderna som finns. Det finns lagstiftning på området om att de inte får finnas och att de är diskriminerande. Vi bör däremot ta till oss och se på sanktionerna när de förekommer. Det är rätt viktigt.

Anf. 233 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Jenny Petersson ska gärna få låna mina böcker om hur många gånger vi har skrivit om jämställdhet. Man måste veta vad jämtegrering är. Då ser man i våra motioner att vi jämtegrerar alla politikområden. Vi har jämt de glasögonen på oss.

Jenny Petersson har fortfarande inte svarat på vad det är man har för avsikt att göra. Propositionslistan är tom. Det finns heller ingenting annat som är aviserat. Ministern har här innan inte kunnat säga något som är aviserat.

Anf. 234 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag nämnde oskäligen och osakliga löneskillnader. Det är jätteviktigt att titta vidare på det.

Det gäller också sjukförsäkringar. Hur kan vi få människor tillbaka till arbete? Det tycker jag att vi ska se över. Det vet jag att vi gör. Hur får vi fler vägar in i arbetslivet och inte färre som Socialdemokraterna föreslår? Hur kan vi få fler vägar till arbetet?

Det är förslag som vi arbetar med.

Anf. 235 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Herr talman! Låt oss nu bli väldigt konkreta. Det är två butiker om dagen som rånas i Sverige, Jenny Petersson. Parterna är helt överens om att vi måste göra någonting åt det.

I dessa butiker sitter det väldigt många kvinnor. Butikerna är deras arbetsmiljö. De råkar ut för hemska saker. Det handlar om våld, hot, rädsla för att mista livet och traumatiska händelser.

Riksdagen har gjort ett tillkännagivande om att regeringen och parterna ska komma tillbaka med ett förslag om slutan kontanthantering. Det beslutet finns här i riksdagen.

Partnerna tycker fortfarande att det är jätteviktigt och att vi måste få fram det. Ni gör ingenting, Jenny Petersson. Varför offrar ni kvinnors hälsa på detta sätt?

Anf. 236 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Raimo Pärssinen! Jag vet precis som Raimo att detta tillkännagivande gjorts i riksdagen. Sist jag kontrollerade sitter jag i riksdagen. Jag ska inte skylla på regeringen. Jag litar fullständigt på regeringen arbetar med denna fråga och återkommer när man har arbetat färdigt med den. Det är den arbetsordning som finns.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Anf. 237 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Herr talman! Här kommer bepansrade bilar för att hämta kontanter. Det är jätteviktigt att se till att det finns en säkerhet runt hantering av kontanter.

Ändå gör ni ingenting. Bankerna har pressat ut kontanterna, och de samlas ute i små butiker. Det sker två rån om dagen i Sverige. Ni säger att ni väntar på besked.

Vad vill Jenny Petersson göra? Ställer hon upp på tillkännagivandet?

Anf. 238 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Tack för beskrivningen, Raimo Pärssinen, om hur det går till! Du vet precis som jag, Raimo Pärssinen, att vi inte står bakom tillkännagivandet. Det var en majoritet i Sveriges riksdag som beslutade om kontanthanteringen.

Regeringen arbetar i denna fråga. Det är den ordning som finns. Jag är inte något ansvarigt statsråd och kan och ska inte uttrycka mig i frågan om när vi får tillbaka frågan till bordet.

Anf. 239 ADNAN DIBRANI (S) replik:

Herr talman! Nu är vi tre hallänningar här. Det händer inte speciellt ofta. Det är lite lokalpatriotiskt i denna debatt. Jenny var inne på Varberg och hur bra det går dem där. Det instämmer jag i. Det är en viktig bit i arbetet som pågår därhemma.

Även om inte vi här uppfifrån har sagt något har Socialdemokraterna därhemma varit väldigt pådrivande mot den borgerliga majoriteten och därav fått en väldigt bra uppslutning. Det är klockrent att man lyssnar på Socialdemokraterna där hemma. Det borde man göra också här uppe lite oftare.

Det är jättebra att Jenny och många andra är glada över att kvinnorna har fått många fler kronor i plånboken. Det säger jag ingenting annat än att de har. Lönerna har gått upp generellt sett.

Jag ska ta ett exempel, bara för att man ska förstå själva idén i det hela. När kvinnor får 10 kronor får en man 20 kronor. Då ökar löneglappet. Det är vad som oroar mig. Är detta ekonomisk jämställdhet, Jenny Petersson?

Anf. 240 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Innan jag svarar på Adnan Dibranis fråga vill jag bara säga till alla tittare som inte ser på fotboll just nu att Halland är väldigt blått både i regionen och i kommunen. Det är en allians som styr på de olika planen.

Jobbskatteavdraget är någonting som Alliansen har fört fram sedan maktskiftet. Det ska löna sig att jobba för både män och kvinnor. Mig veterligen har Socialdemokraterna varit för de fyra första jobbskatteavdragen. Nu är de emot det femte fram till årsskiftet för att sedan vara för det femte jobbskatteavdraget.

Apropå att lyssna på varandra är det väldigt glädjande att även Socialdemokraterna är för att vi sänker skatten för låg- och medelinkomsttagare i Sverige.

(Applåder)

Anf. 241 ADNAN DIBRANI (S) replik:

Herr talman! Det är helt rätt, Halland är väldigt borgerligt. Men det ser väldigt ljust ut framöver. Vi får hoppas på det bästa. Mer än så tänker jag inte säga om Halland, även om vi båda håller det är väldigt kärt.

Jag ställde en fråga om ekonomisk jämställdhet, och jag fortsätter med det. När statsrådet var här var jag inne på att Bulgarien och Cypern har en högre andel fattiga kvinnliga pensionärer än vad Sverige har. Till och med Grekland är bättre.

De allra flesta EU-länder har haft en bättre utveckling sedan 2006. Är det rimligt i dagens Sverige?

Anf. 242 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag var förut inne på att vi måste arbeta mer med löneskillnader och särskilt de osakliga som är diskriminerande. Där har vi ett arbete att göra.

Vi arbetar i kommuner, landsting och stat med olika karriärvägar. Det är ett sätt att gynna både män och kvinnor.

När det gäller fattiga pensionärer har vi ökat bostadsbidraget för pensionärer och även grundavdraget till ogifta pensionärer och så vidare. Vi gör även saker här och nu för de pensionärer som finns i dag.

Samtidigt handlar det om att bygga vägar och broar till dem som ska in på arbetsmarknaden och är på arbetsmarknaden i dag.

Anf. 243 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Man kan läsa i regeringens handlingar, i budgetens särskilda bilaga om jämställdhet, att det slås fast att löneskillnaderna mellan kvinnor och män bidrar till att upprätthålla en arbetsfördelning med traditionella könsmonster där kvinnor arbetar mer i hemmet och män mer på den betalda arbetsmarknaden.

Detta hänger alltså ihop med löneskillnader och med vilken arbetsmarknad man befinner sig på. Jenny Petersson säger att RUT, ROT och jobbskatteavdrag är bra förslag. Jag undrar: På vilket sätt förändrar detta könsmonstren? Det som jag har sett, i alla fall när det handlar om RUT och ROT, är att detta i allra högsta grad är att cementera könsmonster. Jag tycker att det verkar långsökt att bilden verkligen skulle förändras beroende på var man har sin anställning. Jag skulle vilja ha en förklaring till det.

Anf. 244 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Det handlar egentligen om två frågor. Den första handlar om traditionella könsroller och mönster, och här har vi ett arbete att göra som måste börja tidigt i skolan. Både unga tjejer och unga killar ska kunna nå sina drömmar och mål. Här har vi satsat på utbildningar i skolan med personalen, just för att de ska tänka på att man inte stöps i de könsstereotypa formerna.

Den andra frågan är RUT-avdraget. Det är ett sätt att göra svarta jobb vita. Många kvinnor jobbar inom denna bransch. Jag tycker att även män ska göra det, men det handlar mer om att göra svarta jobb vita så att kvinnor och män som jobbar inom denna bransch kommer in i våra trygghetssystem och får lön och därmed också pension, vilket vi har talat om. Det lönar sig inte att jobba svart den dag man går i pension.

Detta är alltså två olika frågor, men RUT handlar om att göra svarta jobb vita. Det är som sagt något som vi är för i Alliansen.

Anf. 245 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Det var det jag misstänkte; detta är inte någon stor jämställdhetsreform. Det har då inte jag heller sett att det är, vare sig när det handlar om RUT eller ROT.

Jag återger vad regeringen har sagt så att det ska verka trovärdigt för Jenny Petersson och inte vara något som vi socialdemokrater har sagt. Regeringen säger att den främsta anledningen till att kvinnor är frånvarande från arbetsmarknaden är föräldraledighet och ohälsa. Det är det som har en negativ effekt på lönen. Samtidigt kan man läsa att detta inte har förändrats under dessa sju år. Det är snarare fler kvinnor som är sjuk-skrivna nu.

Jag undrar vad det finns för konkreta åtgärder för att verkligen verka för att löneskillnaderna ska minska.

Anf. 246 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Först vill jag bara nämna RUT-avdraget. I den mån man har kvar det har man gjort svarta jobb vita. Men om man tar bort det blir det många kvinnor som får jobba svart igen. Det är ingen jämställdhetsfråga, men det blir så att man är för vissa typer av jobb men inte för andra typer. Det tycker jag är helt fel, för vi gillar alla jobb.

Det som gäller föräldraledighet och ohälsa är ett arbete som regeringen håller på med. Jag vet att Ulf Kristersson arbetar jättemycket med detta. Det ligger i ett helt annat utskott. Jag sitter i arbetsmarknadsutskottet och har inte koll på exakt när förslagen kommer, men jag vet att det arbetas med detta.

Anf. 247 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! En jämställdhetspolitisk debatt handlar för mig och Centerpartiet om yrkeslivet i allra högsta grad – yrkeslivet ur många synvinklar, skulle jag vilja säga. Jag tänker ta tillfället i akt att peka på några som är viktiga för mig och Centerpartiet.

Det första är familjepolitiken. Där har vi centerkvinnor – jag är aktiv centerkvinna – gått i bräsch och tagit fram ett familjepolitiskt program som för det första inte heter familjepolitiskt program utan barn- och för-

äldraförsäkring. Vi vill på så sätt visa att det är viktigt att det är barnen som ska vara i centrum i sammanhanget.

För att inte ta fram alla de exempel som man brukar nämna i sammanhanget ska jag lyfta fram två av några udda saker som är viktiga.

Det första är att vi nu har beslutat om att vi ska ha öppna barndagar. Med det menar vi att dessa föräldradagar inte ska vara viktiga bara för pappan eller mamman. Det ska vara möjligt också för två andra personer att ta ut föräldraförsäkring. Det är viktigt, inte minst för kvinnor som ofta är de som får vara hemma när det gäller föräldraförsäkringen. Då är det viktigt att man har möjligheten att ge detta också till andra närstående.

Det andra är garantidagar – de garantidagar och lägstanivåddagar som för det första har olika ersättningar och för det andra måste tas ut på olika sätt. Det missgynnar i allra högsta grad föräldrarna när de vill ta ut föräldraförsäkringen på jämlika villkor. De här dagarna måste heta samma sak, och de måste ha samma nivå och tas ut när man vill.

Innan jag går vidare med exemplen måste jag sträcka på mig lite och fråga: Vet ni vilket parti den första jämställdhetsministern kom ifrån? Ni kan naturligtvis ana det. Det var i mitten på 70-talet. Hon heter Karin Andersson. Hon införde dessutom Jämo, mot Socialdemokraternas vilja.

Vi går vidare med detta som är viktigt ur jämställdhetssynpunkt. Det gäller bolagsstyrelser. Alla vill ha kvotering till bolagsstyrelserna, men det vill inte vi i Centerpartiet. Vi vill i stället ha en jämställdhetsgranskning. Tänk er själva att man granskar de börsnoterade företagen och att det visar sig hur ojämlika de är ur könssynpunkt. Vilken negativ uppmärksamhet det blir för ett bolag! Det påverkar också börsen för bolaget. Det är ett bättre sätt att visa att man kan och måste ändra företagsstrukturerna.

Företagsstrukturerna, mina vänner, handlar om att också kvinnor måste få starta företag. Men det vill inte den rödgröna sidan gå med på. Vi i Centerpartiet tycker att man ska ha LOV i alla kommuner. Man ska få ha vinst i välfärden. Det är väl inte bara företag som leds av män – snickare och sådant – som ska få göra vinster? Det ska väl kvinnor också få göra? Annars är det inte jämställt, eller hur? Det är viktigt att man har trygghetssystemen i alla former av bolag så att också kvinnor, som inte alltid startar aktiebolag, får tillgång till trygghetssystemen.

Vilka är det för övrigt som är löneledande när vi håller på och förhandlar våra löner en gång om året? Inte är det tjänstesektorn. Därför menar vi från Centerpartiet att tjänstesektorn ska vara löneledande. Nu är jag ute på hal is, men det har flera varit här redan, herr talman. De har talat om vad kommuner och landsting och de politiskt styrda organisationerna har för skyldigheter i sammanhanget, så jag behöver inte orda mer om det, eller hur?

Jag vill nämna att vi har genomfört en hel del i regeringen och riksdagen hittills när det gäller jämställdhet under dessa sju år. Nu tycker vi från Centerpartiet att det är dags att ta fram en Sternrapport – ni vet en sådan som en engelsman gjorde för att räkna ut hur det står till med miljöfrågan, tror jag att det var. Man ska göra en genomgripande rapport som visar vad man har tjänat på de förslag som vi hittills har genomfört ur jämställdhetssynpunkt.

Ojämställdheten kostar pengar, för det är fel personer på fel ställen. Samhället förlorar på att man inte har jämställdhet. Då är det viktigt att man tar fram en tydlig ekonomisk rapport som visar vad det kostar samhället, vad det kostar den enskilda personen och vad det kostar över huvud taget för näringslivet och för staten, givetvis. Det är en viktig rapport för att vi ska kunna gå vidare i rätt riktning när det gäller att vidta åtgärder för jämställdheten.

Vi har redan talat om de fyra mål som det handlar om och som regeringen har satt upp ur jämställdhetssynpunkt. Det är viktigt att vi går vidare med dem.

Makten har jag pratat om. Det är makt att kunna vara med där makten finns, att kunna driva företag, att vara företagsledare och att vara med i bolagsstyrelser. Det är oerhört viktigt.

Herr talman! Något som också är viktigt – och det har vi pratat väldigt lite om i den här debatten – är mäns våld mot kvinnor. Det måste i allra högsta grad stoppas.

Anf. 248 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Solveig Zander drar några slutsatser och kommer med några kommentarer om vad som är viktigt att göra utifrån att vi har ett ojämställt samhälle. Samtidigt föreslår hon att vi ska konservera könsrollerna och säger att kvinnor kan välja att starta företag inom vårdsektorn, för där jobbar de ju ändå, de små liven, medan männen kan hålla sig till byggsektorn.

Jag vet att kvinnor startar företag i alla sektorer. Skulle det vara så som Solveig Zander säger, att bara för att en kvinna startar ett företag blir inte branschen ojämställd kan jag bara säga: Titta på handeln! Där ser vi problem.

Sveriges Kvinnolobby har granskat regeringens politik, och det är ingen bra rapport. Jag tycker absolut att vi ska göra en Sternrapport, men börja med att titta på regeringens egen budgetgranskning ur ett jämställdhetsperspektiv!

Mina frågor till Solveig Zander är: Har Solveig Zander läst den? Har Solveig Zander förstått vad det står i den? Vilka slutsatser drar Solveig Zander av regeringens egen jämställdhetsgranskning?

Anf. 249 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Man måste gräva där man står, Eva-Lena Jansson. Det är oerhört viktigt. Eftersom kvinnor jobbar inom de branscher där jag nu föreslog att man skulle kunna starta eget, det vill säga inom vård och omsorg, är det väl inte fel. Måste en kvinna byta yrke för att starta eget? Nej, så är det faktiskt inte. Gräv där du står och börja där. Någon måste gå före, och visar man att det är en bra bransch som är långsiktigt hållbar kommer det, sanna mina ord, att bli jämställt även där.

Ja, jag har läst rapporten, men inte ord för ord ska jag erkänna. Det är av det skälet som jag säger att det är viktigt att man tar fram en Sternrapport eftersom den är mer genomgripande än den som regeringen har gjort, och det är mycket viktigt.

Anf. 250 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med om att regeringens granskning är ganska ytlig, och vi skulle tjäna på att man gjorde en ordentlig granskning. Men det man kan se av regeringens granskning är att regeringens politik leder till ökade klyftor mellan kvinnor och män. Jag kan inte förstå att Solveig Zander här står här och säger att man är nöjd med regeringens politik när den leder till ökad ojämställdhet. Hur kan Solveig Zander vara nöjd med det?

Anf. 251 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Den politik som alliansregeringen har fört har inte inneburit att ojämställdheten har ökat. Jag menar att Socialdemokraternas tidigare politik inte på något sätt har drivit på för att minska ojämställdheten. Vi har inte tagit bort något av den politik som Socialdemokraterna förde tidigare. Jag håller inte med om att det vi har gjort är negativt.

Anf. 252 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Jag reagerade när Solveig Zander sade att LOV är en jämställdhetssatsning för att kvinnor också ska få starta företag inom vård, skola och omsorg. Vi vet ju genom fakta att det inte i huvudsak är kvinnor som startar företag inom vård, skola och omsorg. Det är börsnoterade företag som kanske inte ens ägs av en svensk som gör det. Där sitter männen och fattar besluten. Är det verkligen rimligt att använda det som ett jämställdhetsargument, Solveig Zander?

Sedan undrar jag en annan sak också. Vad händer när man har jämställdhetsgranskat styrelserna och ser att det inte finns så många kvinnor där? Vad blir det av det? Vad ska Centerpartiet göra då?

Anf. 253 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! När det gäller LOV och vilka som startar de företagen vill jag säga att det är flest kvinnor som startar de bolagen på landsbygden. Det är en mycket viktig reform ur jämställdhetssynpunkt. De flesta som förlorar jobben på landsbygden utanför storstäderna är kvinnor. Har de då möjlighet att starta ett företag och driva det gynnar det i allra högsta grad jämställdheten.

Jag glömde bort nästa fråga. Jag tar den i nästa replik.

Anf. 254 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Jag ska upprepa den fråga som Solveig Zander missade. Det gäller jämställdhetsgranskningen av bolagsstyrelser. Vad händer när man har granskat och sett att det inte finns kvinnor där?

Kvinnor förlorar på alla de krascher som har varit i skola, vård och omsorg. Det har också försvunnit skattemedel från vår gemensamma välfärd, och där är kvinnorna väldigt stora förlorare. De börsnoterade företagen, som får stora vinster av den offentliga sektorns medel, är inte till gagn för Sveriges kvinnor, utan de tär på kvinnorna på både det ena och det andra sättet.

Anf. 255 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Nu blandar Ann-Christin Ahlberg ihop äpplen och päron. Låt mig börja med detta att vi vill ha en jämställdhetsgranskning i stället för kvotering. Det är viktigt för att påtala för allmänheten och för dem som jobbar på börsen att de här bolagen inte är jämställda. Det kommer att vara negativt för de här bolagen när det gäller tillväxten på börsen. Det är mycket viktigt, för alla bolag vill väl jobba och gå framåt. Det är inte alls något negativt. Det är i allra högsta grad viktigt.

Anf. 256 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Centerpartiet har i alla år kört med mantrat att alla ska vara företagare, och det finns inga löntagare. Jag kan förstå Alliansens politik som är så fientlig mot alla löntagare.

Min fråga är: När ska ditt parti ta ställning för dem som inte är vinstdrivande, för kvinnor i vård och omsorg, de deltidsarbetande och de invandrade kvinnorna, Solveig? Det är på deras bekostnad som det sker privatiseringar inom vård och omsorg med börsnoterade bolag där den ekonomiska mannen sitter. Vilken politik har du för de kvinnor som inte tar del av de vinster som kommer från våra skattepengar? Vilken politik har du för dem? I sju år har vi hört att alla ska vara företagare, och ni har lurat de här människorna med det.

Anf. 257 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Om vi hade lurat alla kvinnor att bli företagare i det här landet hade vi lyckats ganska bra på sju år. Men dess värre är vi fortfarande ett av de länder i Europa som har det minsta antalet kvinnliga företagare. Det innebär att vi måste se det utifrån vår egen verklighet och fråga oss: Varför är det så?

Det handlar inte om börsnoterade företag. Det handlar om företag över huvud taget. Ska vi ha en arbetsmarknad där vi har möjlighet att förhandla upp våra löner, vilket är viktigt för den offentliga sektorn, för vården och omsorgen, för de invandrade kvinnorna och för alla kvinnor över huvud taget, måste det finnas flera olika arbetsgivare. I och med att vi får företag inom den offentliga sektorn har vi också möjlighet att förhandla upp löner på ett annat sätt. Löneförhandlingarna sköter vi som är arbetsgivare, och det är många av oss, inom den offentliga sektorn.

Anf. 258 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Tack, Solveig! Men jag tycker inte att det var ett svar på frågan. Det är att lura sig själv om man tror att är kvinnan jämställd med mannen om hon startar ett företag. Så är det inte. Det vet vi också. Det är den ekonomiska mannen i ditt parti och i samhället som har makt. Man ska inte lura sig och tro att alla ska vara företagare för att vi ska få jämställdhet. Ni måste också tänka på de kvinnor som inte kan ta del av de vinster som uppstår på bekostnad av de fattiga kvinnorna. Jag menar att det är dem man ska ta ställning för.

Anf. 259 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Amineh Kakabaveh säger att jag inte svarade på frågan. Jag förstår att hon inte tycker att jag gjorde det, för hon håller inte med

mig i mitt svar. Men jag svarade på frågan i allra högsta grad. Det är viktigt för mig att kvinnor också får högre löner. Hur gör vi så att det blir så? Ja, inte genom att ha det som i dag att det finns en enda arbetsgivare, nämligen den offentliga sektorn. Nej, vi måste ha fler företag inom vård och omsorg så att kvinnor kan byta arbetsgivare och därmed få upp sina löner.

Anf. 260 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Solveig Zander pratar gärna om företagande. Jag tänkte att jag också skulle göra det. I Centerpartiets spår skyr kvinnor som skulle kunna starta företag landsbygden. I Centerpartiets Sverige har man nedmonterat regionalpolitiken. I Centerpartiets Sverige nobbar tjejer de yrkesförberedande programmen.

Hur rimmar det med traditionell centerpolitik? Inte speciellt bra. Det här är ett faktum som vi har att ta ställning till. Kvinnor som vill starta företag har extra svårt att göra det, eftersom kapitalet inte tycker att det är lönsamt. Det finns för lite mjukt kapital för kvinnor, och det har blivit mindre oavsett om du bor i stan eller på landsbygden. Men i Centerpartiets Sverige är det inte lättare att starta företag på landsbygden.

Anf. 261 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Centerpartiet vill väldigt gärna att vi ska få tillväxt i hela vårt land, och vi driver den frågan. Där handlar det om att vi måste möjliggöra att bankerna lånar ut mer och att Almi, som faktiskt är bra på det här, också lånar ut mer. Det handlar om den struktur som vi har i vårt samhälle att det inte finns samma möjligheter för kvinnor att starta företag i dag, och det är en ojämlikhet utan dess like. Den är någonting som det är viktigt att vi på alla fronter medverkar till att bli av med. Det jobbar Centern oerhört mycket med, vilket Isak From självklart känner till.

När det gäller företagandet på landsbygden handlar det inte bara om att jobba inom bonderörelsen, vilket jag fick en känsla av att Isak From menade. Var det så?

Anf. 262 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Centerpartiet kan stå här och föra plakatpolitik, men det går inte så bra att vara centerpartist i en moderatstyrd regering. Det är faktiskt så att kvinnorna i dag flyr landsbygden. Det är faktiskt så att kvinnorna har extra svårt att starta företag. Kapitalet anser att det är större risker med att låna ut till kvinnor och att det är mindre vinster att hämta hem.

Det här är en följd av den moderatstyrda politiken. Det är klart att Solveig kan stå här och slå sig för bröstet och säga: Visst vill vi satsa på företagen. Men det faktiska resultatet syns väldigt tydligt. Det är inte möjligt.

Anf. 263 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Därför är det viktigt att jag pekar på att detta med företag inom vården i allra högsta grad gynnar dem som bor på landsbygden, också kvinnor. Det är ett sätt att visa och gå före. När det gäller att komplettera bonderörelsen är vi också framme där med våra Leaderprojekt

och de pengar som finns. Det är tack vare Centern som det finns. Att vi driver på i den här riktningen i alliansregeringen är väl ingen hemlighet.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Anf. 264 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Det finns en period i livet då man har ont om tid men mycket att göra. Vi kämpar för att få ihop det och för att räcka till när det gäller arbete och vardagsståhej med barn, familj, vänner och fritidsintressen och skjutsande hit och dit.

Kristdemokraterna har, som inget annat parti i det här landet, familjen i fokus och jobbar för att det ska bli enklare att kombinera familjeliv och arbetsliv. Vi vill skapa ett familjevänligare samhällsklimat och strävar efter att göra Sverige till världens bästa land att växa upp i. Dessutom vill vi att Sverige ska vara ett land där båda föräldrarna räknas.

I denna långa debatt som vi har haft i flera timmar nu har jag knappt hört ett ord om att papporna räknas och att båda föräldrarna behöver vara jämställda i det här samhället. Jag tycker att det är upprörande. Är det så att vi pratar om jämställdhet och feminism, och så ska det bara handla om kvinnors rättigheter och eventuella skyldigheter? Det handlar om att ha ett jämställt samhälle där både kvinnor och män räknas. Eller är det när det passar oss och våra egna syften som jämställdheten ska komma fram som ett argument?

Som kristdemokrat hävdar jag att jämställdhetsfrågor inte ska komma som en överraskning i något sammanhang. Det bör naturligtvis vara en genomgripande princip som följer oss livet igenom.

Moderna människor som varit ute i arbetslivet ett tag och sedan blir föräldrar, vilket de ofta blir senare i dag än tidigare, vill båda ta ansvar för sina barn. Men man gör det på lite olika sätt. En klockren fråga är detta med uttag av föräldradagar i jämförelse med VAB-dagar. VAB-dagarna fördelas 40–60, i jämförelse med uttaget av föräldrapenning som görs av 24 procent av männen.

Enligt uppgift kommer det att dröja till år 2040 innan uttaget av föräldradagar är fullständigt jämställt med dagens ökningstakt. Men frågan som måste lyftas är om det egentligen är det som gör familje- och arbetslivet jämställt.

Herr talman! De senaste 20 åren har kvinnor ökat sin förvärvsarbets-tid med ungefär en halvtimme per dygn medan männen minskat sin med motsvarande tid, enligt tidsanvändningsundersökningen från 2011. Småbarnsmammorna har minskat sitt hemarbete med 90 minuter per dygn, och 55 minuter av dem har ersatts av förvärvsarbete. Okej, då återstår 35 minuter. De kanske går till egen tid, jag vet inte. Småbarnspapporna har ökat sitt hemarbete med 40 minuter, så eventuellt går tiden ihop.

Vad jag vill säga med det här att vi kan mäta upp och ned och inifrån och ut, men till sist är det föräldrarna själva som vill bestämma hur deras vardag ska se ut. Det är klart att vi som lagstiftare ska hjälpa dem på traven och underlätta genom ett bra socialförsäkringssystem, men vi ska inte i detalj reglera hur mycket varje förälder ska vara ledig för att ta hand om sina egna barn.

Att det fortfarande går relativt sakta med att papporna tar ut sina rättmätiga dagar när barnet är litet har sin historia. Vi har ju pratat en del historia här i dag. Allt i det här landet är utformat efter det kollektiva bästa, och jag blir faktiskt lite full i skratt när oppositionen står här och

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

säger att vi faktiskt har regerat i sju år nu, samtidigt som vi har ett 90-årigt socialdemokratiskt styre bakom oss som alltså har präglat landet ganska länge. Man har utformat allt efter det kollektiva bästa i stället för det gemensamma bästa, vilket är vad kristdemokratin, som ser både gruppen och individen, står för.

Det började med att mödrapenningen ersattes av en föräldraförsäkring. Det var jättebra, men samtidigt byggdes daghemmen ut, så papporna behövde inte ta ansvaret direkt för sina barn på hemmaplan. De behövde aldrig se och förstå att arbetet hemma med att ta hand om barn också är ett arbete och samtidigt en förmån.

Den här strukturen lever tyvärr kvar än i dag. Jämställdhetsbonusen har kanske inte varit någon succé, för allt går inte att styra med pengar. Hade kvinnor däremot varit mer måna om sin egen ekonomi hade de krävt större uttag av föräldradagarna hos männen för att inte gå miste om framtida pensionspengar och karriärer.

Herr talman! Sverige har högst sysselsättningsgrad i hela EU. Den så kallade kvinnostadgan som har två principer, lika ekonomiskt oberoende och lika lön för lika arbete, anknyter naturligtvis till möjligheten att kunna svara för sin egen försörjning.

Om jämställdheten hemma och frågan om vård av barn är nära förknippade med löner mellan kvinnor och män måste den frågan hanteras på ett mycket bättre sätt genom att utveckla metoder för validering mellan yrkesgrupper. Jag har talat om det förut. Det är märkligt att nästan lika lång högskoleutbildning med nästan likadana ämnen leder till olika yrken där vissa är mer kvinnodominerade och andra är mer mansdominerade. Där skiljer sig lönesättningen åt markant.

Det är klart att vi måste jobba med att minska löneskillnaderna i landet. Jag tror att vi också måste ändra attityder i än högre grad. Se bara på oss själva! Alla partier bör ta åt sig och se hur det ser ut i den här debatten i dag. Fem män är med i debatten och ett tjugotal kvinnor. Vi får gå till våra egna partier och ta tag i det här också.

(Applåder)

I detta anförande instämde Magnus Sjö Dahl (KD).

Anf. 265 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Penilla Gunther har varit här i kammaren hela tiden eller om hon har lyssnat på något helt annat. Vi socialdemokrater har pratat om att vi måste dela mer lika på föräldraförsäkringen och att vi måste dela på ansvaret för barnen mellan mammor och pappor. Vi, om någon, har faktiskt pratat om att båda är föräldrar. Nu finns det många gånger barn som kanske har fler föräldrar än två.

Hur skulle barnomsorgen ha varit ett hinder för männen att ta ansvar hemma? Barnomsorgen byggdes ut för att kvinnorna skulle få möjlighet att kunna försörja sig själva. Det var en jättestor jämställdhetsreform, men därmed inte sagt att männen inte skulle hjälpa till hemma med familj och barn. Hur kan Penilla Gunther fundera över att vi inte har pratat om pappornas roll? Var Penilla Gunther kanske inte här då?

Anf. 266 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Vad jag hör av Socialdemokraterna är helt enkelt att man har en syn på jämställdheten mellan föräldrar som ensidigt ska gynna kvinnor, men i det här fallet handlar det just om att det ska finnas både mammor och pappor – i den mån det finns det i ett förhållande. Vad man nu har för slags familj struntar jag egentligen i.

Så länge vi har en jämställdhetsdebatt och det handlar om mammor, pappor och föräldrar tror jag att man måste prata mycket mer om att det handlar om såväl att dela lika på hemarbetet som att i så fall öka förvärvsfrekvensen hos kvinnor, i den mån man vill det. Det är det jag menar med detta historiska exempel. Männen behövde aldrig ta ansvaret hemma. De slapp det i denna förvandling medan kvinnorna fick möjlighet att gå ut och jobba. Ja, det var absolut jättebra, men männen slapp en del av hemarbetet och sedan har det liksom aldrig hämtats upp.

Anf. 267 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Ja, vad ska man säga. Kristdemokraterna är väl det enda partiet som tycker att vårdnadsbidraget är någonting att ha. De, om något parti, har låst fast kvinnor i hemmet för att ensamta ta ansvar för barnen. Det är väldigt få män som utnyttjar vårdnadsbidraget, för de kan inte det och vill det säkert inte heller utifrån hur det är utformat.

Det låser också fast våra invandrarkvinnor i hemmet, och barnen får kanske inte tillgång till lekkamrater som är på en förskola, öppen förskola eller något annat.

Jag förstår inte hur Penilla Gunther kan säga att männen slapp städa eller ta ansvar för hemmet när barnomsorgen kom. Det var en frigörelse för kvinnorna. Det ska vi inte blanda ihop. Hur kan man säga att vårdnadsbidraget bidrar till att papporna tar mer ansvar för barnen?

Anf. 268 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Ann-Christin Ahlberg har helt enkelt en inskränkt syn när det handlar om att ta hand om barn. Det handlar mycket om att se även att vara hemma med barn som ett arbete, och man kan se det på det viset. Om jag minns rätt har väl Ahlberg egen erfarenhet av att jobba inom barnomsorgen, eller?

De flesta föräldrar tycker nog att det är ganska skönt att kunna komma till jobbet och få avlastningen från barnomsorgen. Man mister dock inte hemarbetet för det, utan man ska kunna dela på det gemensamt, eller hur?

Anf. 269 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Penilla Gunther lyssnade på sin egen minister som pratade om pappamånader. Vi andra har pratat om en jämställd föräldraförsäkring just av den viktiga anledningen att barnen ska ha tillgång till båda sina föräldrar. Vi vet att i en del familjer är det två pappor, i en del familjer är det två mammor, och i en del familjer är det en mamma och en pappa. Det ser lite olika ut.

Kristdemokraterna har valt att fokusera på vårdnadsbidrag samtidigt som ni nu står och säger att det är viktigt att vi har en jämställd föräldraförsäkring. Jag får inte riktigt ihop det. Ni har ju trumfat igenom det här i regeringen. Vi vet att både moderater och folktoparter är emot vårdnads-

bidrag. Min fråga är: Hur blir samhället mer jämställt genom att ni inför ett vårdnadsbidrag?

Anf. 270 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Vi kristdemokrater tror på människors förmåga att ta egna beslut som gynnar den egna familjen på det bästa sättet. Vi tror inte på pekpinor och förmyndarfasoner där människor helt enkelt ska tvingas in i en mall, utan man ska ha möjlighet att välja det sätt som passar familjen bäst. Man kan vara hemma och ta hand om sitt barn. Man kan ha det på förskola eller välja mellan en mängd olika barnomsorgsformer just därför att familjerna ser olika ut. De är inte stöpta i samma form. Alla som har haft egna barn vet att de, med samma föräldrar, kan se helt olika ut och ha helt olika behov.

Vi menar att varje förälder måste kunna ta sina egna beslut och ha en rad av alternativ att välja mellan. Vårdnadsbidraget är ett, men det finns många fler. Vi ska dock kunna ge möjligheten till dem som vill vara hemma med sina barn. Det kanske inte är så många, men möjligheten ska för den skull finnas.

Anf. 271 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Penilla Gunther svarade inte på min fråga om hur vårdnadsbidraget bidrog till att öka jämställdheten i samhället. Jag förstår det, eftersom det inte går att få ihop den ekvationen.

Dessutom har hon stått och skuldbelagt kvinnorna genom att hon säger att de väljer att vara hemma, och samtidigt genomför man en förändring som innebär att de som har lägst inkomst stannar hemma och att de som står långt bort från arbetsmarknaden stannar hemma. Ni skapar fattiga kvinnliga pensionärer och påstår att ni är för jämställdhet. Det är med andra ord trams, herr talman.

Anf. 272 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Det största tramset står Jansson för. Det är upp till att barnet fyller tre år som vårdnadsbidraget gäller. Om ett och ett halvt år av ett helt liv som man satsar på att vara hemma med sitt barn helt plötsligt gör att man både är fastlåst vid hemmet och att man får minskad pension, och jag vet inte allt vad Jansson räknade upp, tycker jag snarare att det är synd om den uppfattningen i stället för familjerna.

Anf. 273 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Jag är stolt över att vara socialdemokrat. Jag är stolt över att ha varit en del i att leda detta land. Vi har under många årtionden, tillsammans med goda vänner från Vänsterpartiet och senare med Miljöpartiet men alltid med Folkpartiet, ofta med Centerpartiet och också ofta med Moderaterna, tagit fram väldigt många bra reformer i det här landet för att göra det möjligt att arbeta och ha barn.

Vem har ställt sig utanför alla de reformer som man i dag ser sig för-anlåten att försvara från talarstolen? Jo, ett parti, Kristdemokraterna. Det var när de insåg att de inte kunde ha den politik de hade, för då skulle de inte komma in i riksdagen. Det är sanningen bakom det hela.

Jag vill påstå att allt det som Penilla Gunther har sagt för att framhäva att det skulle vara mer jämställt bara handlar om en enda sak, och det är att få tillbaka kvinnorna till spisen.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 274 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Ja, Börje Vestlund, jag är en av de kristdemokratiska kvinnor som varit med längst i partiet, och jag har aldrig känt mig särskilt bunden vid spisen, måste jag säga. Jag har haft barn på dagis och hos dagmamma. Jag känner att jag haft ett bra yrkesliv, ett bra förvärvsarbetsliv. Jag har aldrig någonsin känt mig tvingad till någonting av partiet. Men den uppfattningen får Börje Vestlund gärna ha.

Om det är så fritt att vara socialdemokrat och så oerhört bra att ha varit med och lett landet kan man undra varför jämställdheten i så fall inte kommit längre när ni, Börje Vestlund, haft så otroligt lång tid på er att styra det här landet. Hur kommer det sig, Börje Vestlund? 90 år, räckte inte det? Eller behöver ni 90 år till för att alla krav som dina kompisar fört fram under debatten ska uppfyllas? Är det så?

Anf. 275 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att Penilla Gunther först och främst ska gå hem och lära sig att räkna. Vi har inte styrt det här landet i 90 år. Jag tror att det var fråga om 32 år. Det är bara att räkna bakåt. Sedan har vi varit i majoritet några gånger, men det får väl Penilla Gunther reda ut.

Sammanfattningsvis vill jag säga att jag är stolt över vad vi har uppnått. Vi har inte nått ända fram, men vi har nått väldigt långt, längre än de flesta europeiska länder, längre än de flesta andra länder i världen, när det gäller jämställdheten mellan män och kvinnor. Det finns mer att göra, men vi har nått väldigt långt. Jag är stolt över att vi gjort det brett tillsammans i riksdagen. Kristdemokraterna har stått utanför. Det är sanningen.

(Applåder)

Anf. 276 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Jag kunde ha sagt 90 år eller tusen år, i vilket fall som helst hade jag överdrivit enligt Börje Vestlund. Det är bara att konstatera att jag är stolt över att tillhöra ett parti som de senaste sju åren varit en del av en alliansregering, en regering som till exempel ger ut ett särtryck ur budgetpropositionen som handlar om jämställdhet. Hur många länder gör det? Det är en del av allt arbete som görs för jämställdheten, och jag kan inte se att Kristdemokraterna varit negativa till något av det. Kristdemokratin har som ideologi jämställdheten som en genomgripande princip. Jag är ledsen om det inte har kommit fram tidigare.

Anf. 277 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Jag måste säga att det är en förmån att få diskutera arbetsmiljö, och speciellt kvinnors arbetsmiljö, med jämställdhetsministern närvarande. Det gläder mig. Då kan jag också hoppas att vi kan få lite hjälp från henne att tipsa arbetsmarknadsministern om bra saker som vi kan göra just när det gäller kvinnors arbetsmiljö.

För närvarande håller Arbetsmiljöverket på att göra faktainsamlingen om kvinnors arbetsmiljö, men vi vet mycket redan nu. Vi vet till exempel att ungefär 30 procent av de kvinnor som står i produktionen varje dag får ont på grund av påfrestande arbetsställning. Vi vet att 40 procent har hög risk för arbetsskador. När Arbetsmiljöverket tog fram rapporten *Ergonomi i kvinnors arbetsmiljö* inspekterade man 700 företag. Sju av tio företag fick anmärkningar för att belastningsergonomin var dålig för kvinnorna.

En undersökning om psykosocial arbetsmiljö gjord av LO, *Arbetsmiljö 2012 – klass och kön*, visar att 70 procent av kvinnorna i arbetaryrken, både privata och offentliga, har små möjligheter att ta något så enkelt som en kort paus. Samtidigt har kraven ökat medan det egna inflytandet har minskat. Kvinnliga arbetare har fått den största försämringen, följt av kvinnliga lägre tjänstemän. Därefter kommer manliga arbetare.

Som jag nämnde tidigare – tyvärr var statsrådet inte närvarande då – rånas varje dag minst två butiker i detta land. De är ofta bemannade av ensamma kvinnor, och nu har de dessutom ofta mycket mer kontanter eftersom bankerna tagit bort kontanthantering. De som arbetar i butik råkar ofta ut för dessa hemska händelser. Här har vi dock ett tillkännagivande från riksdagen, och jag hoppas att jämställdhetsministern även ur den aspekten hjälper till så att det ger resultat.

Det finns andra saker som dyker upp när arbetslivet förändras. Det är sådant som alltid har hänt men som nu uppmärksammas lite mer. Det kallas kränkande särbehandling eller trakasserier på arbetsplatserna. Här ser vi utifrån befintlig statistik och rådande kunskap att kvinnor är mycket mer drabbade än män. Forskningen säger att mellan 5 och 10 procent av hela arbetskraften känner sig medvetet kränkt på sin arbetsplats. Här måste vi göra någonting.

Från Socialdemokraterna föreslår vi att vi ska sätta oss tillsammans och genomföra en ordentlig djupdykning i och utredning av detta för att utifrån det sedan kunna formulera krav och förslag, ändringar i lagstiftningen och annat. Låt oss sätta i gång med det arbetet nu. Vi lägger fram förslaget i höst, och jag hoppas att Maria Arnholm kan vara med i den behandlingen.

Jag besökte Handelsanställdas kontor i Gävle och blev där visad de anställningslistor som de har. Jag blev mycket förvånad när jag såg att det var fråga om många kvinnor, också unga kvinnor, som är anställda på noll procent. Jag vet inte om Maria Arnholm har stött på det tidigare; det betyder att man jobbar mer än noll procent men man är kontrakterad och kommer när arbetsgivaren ringer. Männen hade 80 procent, men inte kvinnorna. Tjejen som blev föräldraledig hade ett jättebra jobb i en butik. Hon jobbade 30 timmar i veckan. Hon blev ersatt av fyra andra kvinnor – två på tio timmar, två på fem timmar.

Det är många som lever i den verkligheten. Egentligen skulle man kunna använda uttrycket *working poor*, vilket drabbar just kvinnorna som måste plocka ihop sitt liv genom ett jobb här och ett jobb där. Det måste vi göra någonting åt. Anställningsformen är en oerhört viktig del i själva arbetsmiljön. Att kunna känna trygghet i sin anställning är mycket viktigt.

Kvinnors sjukpenningtal ökar – det har vi talat om tidigare. Det är tio dagar nu, och det är i ökande. Männen har 5,7 dagar per år. Det är också ojämställdhet. Det är en ojämställdhet som ökar i arbetslivet och som belastar kvinnorna. Psykisk ohälsa är den största diagnosgruppen för kvinnor som har en anställning.

Dessutom har vi alla de vittnesmål som kommer från tjänstemannasidan om hur pressat och stressande det är då man inte får en riktig ram för sitt arbete utan hela tiden ska försöka ta reda på vad man ska göra och om man gör tillräckligt. Och vi har alla de som inte känner att de kunnat göra tillräckligt på jobbet och sedan kommer hem och har lite grann av psykisk stress och ångest med sig. Här måste vi också fundera framåt.

Dessutom har vi det som har nämnts många gånger, nämligen alla de kvinnor som är tvingade att lämna arbetslivet i förtid. Det är inte kvinnor med höga löner. Det är kvinnor med dålig arbetsmiljö, dåliga arbetsställningar, lite inflytande och liten lön. De får gå i förtid till en pension som ekonomiskt inte innebär det glada livet. Därför måste vi bygga upp en infrastruktur i arbetsmiljön med ett starkt arbetsmiljöverk som är ett verktyg för att hantera dessa frågor, ett arbetsmiljöverk med fler inspektörer med bättre och högre kunskap.

Vi måste samla forskningen. Men Maria Arnholm, Folkpartiet var med om att radera detta. Tyvärr var det så, och vi beklagar det djupt. Låt oss nu gemensamt försöka bygga upp det igen – för kvinnors skull och för jämställdhetens skull.

(Applåder)

Anf. 278 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Vad gjorde kvinnor på landsbygden under S-regeringen? Det var en fråga jag fick, och den kom också upp tidigare under debatten. Små företag växer upp och blomstrar. Ofta handlar det om Matlandet Sverige. Där hittar vi nu produkter av olika slag som man förädlar, och man kan tjäna det tiodubbla på det man gör. Man gör marmelad, sylt och andra saker som man känner att man kan göra mer av när man har ett lantbruk.

På lantbruk bor också familjer, och ofta är kvinnorna inte skyddade om någonting skulle hända. Det har inte med lagstiftning utan med juridik att göra. Ofta är det så att man glömmer bort att skriva papper på vem som ska ärva och hur man ska dela upp pengar och tillgångar. Då handlar det om ett eget förfarande och om att ta ansvar för det egna.

Anf. 279 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Herr talman! Jag uppfattade ingen riktig fråga, men det verkade handla om vad vi gör för kvinnor på landsbygden. Det finns ett jordbruk inom min familj. Jag ser hur det har präglats av tidigare generationers ojämställdhet. Men självklart ska kvinnor och män ha lika villkor. Vad ni gör från borgarsidan, från Moderaternas sida, är att ni försöker räkna detta i pengar. Hela tiden handlar det om pengar. Vi vill i stället införa bättre kontroller av arbetsmiljöer. Vi vill ha bättre föräldraförsäkringar. Vi ser helheten. Det är klart att det berör landsbygden såväl som alla andra delar av landet.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Min fråga till Ann-Charlotte Hammar Johnsson är: Hur länge ska ni acceptera att kvinnor är i strykklasse? Hur länge ska ni acceptera att kvinnor som är utslitna efter arbetslivet får en pension som inte räcker till?

Anf. 280 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! Vad görs för kvinnorna på landsbygden? Vi räknar allt i pengar, säger Raimo Pärssinen. Detta har vi precis pratat om. Det blir lägre pension om man inte får några inkomster. Det kan vara så att man utför oavlönat arbete hemma på gården, inte för att någon vill ha någon uppdelning av människor, utan därför att det bara har blivit så. Kanske tar man ett deltidsarbete som man är nöjd med utanför gården. Men skulle någonting hända den person som står som ägare har man inga möjligheter. Då blir man av med allting. Det är framtidens fattigpensionärer.

Anf. 281 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag förstår Ann-Charlotte Hammar Johnsson rätt, men när man äger någonting äger man väl det gemensamt också. Man äger förmögenheten tillsammans om man är gifta, man har förmögenhetsdelning om man bor isär, eller så ärver man varandra. Jag förstår inte riktigt frågan.

Däremot förstår jag att Ann-Charlotte Hammar Johnsson undviker min fråga om de kvinnor som går mot en ganska dyster framtid. Detta är något som bara växer här i landet.

Anf. 282 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Jag tackar för denna jätteviktiga debatt. Jag vill använda min tid till att belysa några punkter gällande jämställdhet och tänker fokusera på unga flickor och invandrade kvinnor. Jämställdhet mellan män och kvinnor är grundstenen i varje demokrati.

Vänner! Det pratas i dag mycket om jämställdhetsarbetet som om det handlade om enstaka projekt. Så är det inte. Det handlar om förändringsarbete och värderingar. Det handlar om makt, överordning och underordning. Det handlar också om ekonomisk politik. Det är därför viktigt att poängtera att den ekonomiska politikens syfte ska vara att omfördela makt och resurser så att kvinnor och män ges samma möjligheter till egen försörjning, till att förfoga över sin egen tid i sitt dagliga arbete och till delaktighet i beslut rörande samhället och det privata livet. Att förändra arbetslivets villkor och fördelningen av avlönat och oavlönat arbete är nyckelfaktorer för att uppnå jämställdhet i arbetslivet och i livet i övrigt. Ekonomisk jämställdhet har också positiva effekter på den mer övergripande samhällsekonomiska utvecklingen.

Dess värre har vi, trots att Sverige är världens mest jämställda land, fortfarande väldiga problem när det gäller lönerna, mäns våld mot kvinnor och arbetsmarknaden, som är totalt könsblind. Genom beslut om skattepolitiken som fattats de senaste åren har högerregeringen dessutom återskapat en uråldrig könsuppdelad sysselsättning i Sverige. RUT-avdraget har gynnat rika män och kvinnor på bekostnad av jämställdheten. Det drabbar fattiga kvinnor, särskilt invandrade kvinnor. Vårdnadsbidraget och RUT-avdraget, som har införts av den här regeringen, har inneburit en väldig backlash för jämställdheten. För fattiga kvinnor är

den enda vägen att gå och städa och vara pigor hos de rika, särskilt hos män.

Man säger att de svarta jobben har blivit vita. Som om de jobb som görs i dag skulle vara helt vita! Jag känner jättemånga invandrade kvinnor från Sydostasien. Deras enda väg till att få lite försörjning är att städa hos andra. Men det förekommer mycket fusk. De här jobben är inte så himla vita som man tror.

I regeringens politik är unga kvinnor totalt osynliggjorda. Vi hör varje dag hur illa de kan må psykiskt och fysiskt. Unga tjejer presterar så himla mycket inom alla områden, men ändå är det de som är förlorare, för de syns inte i debatten. Det är unga män som syns. Hela skattesatsningen inom regeringens politik gäller unga killar. Unga flickor är totalt bortglömda. Varje dag hör vi hur det ser ut, till exempel på ungdomsgårdarna. Det är inte lika villkor. På universiteten är majoriteten tjejer. Men när de kommer ut på arbetsmarknaden tjänar de mindre än männen.

Det är kvinnor som bidrar mest till välfärden, och det är många invandrade kvinnor som arbetar inom vård och omsorg. Kvinnor deltidsarbetar och tar hand om barn och äldre. Den offentliga sektorn och den vård och omsorg som skulle funka fungerar inte, för alla skatter går ned i andras fickor på jämställdhetens och samhällets bekostnad.

Både jag och jämställdhetsministern har varit engagerade i 15.52-rörelsen och vet att kvinnornas löner räcker till kl. 15.52 varje dag. Resten av dagen är vi oavlönade. Det är en väldigt viktig jämställdhetsfråga. Vi vet också att 33 procent av de sysselsatta kvinnorna deltidsarbetar, medan motsvarande siffra för männen bara är 12 procent. Det säger så himla mycket om hur ojämställt vårt samhälle är. Det behövs en kraftfull politik som tar de här sakerna på allvar.

Jag hoppas att det kommer konkreta förslag när vi debatterar framöver. Det räcker inte att satsa pengar. Det satsas jättemycket pengar på att motverka mäns våld mot kvinnor, men fortfarande handlar det om vem som ska utreda vad. Det finns ingen konkret handlingskraft. När det gäller lönerna är det samma sak. Man lämnar det åt parterna. Men vilka är parterna? I många kommunala sektorer är det vi som är arbetsgivare. Varför ska då inte vi se till att detta åtgärdas? Vi kan inte lägga det på en annan part när vi själva är en del av det. Det handlar helt enkelt om att inte lämna ifrån sig ansvaret utan ta tag i frågan och se till att det blir jämställdhet på riktigt.

(Applåder)

Anf. 283 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Är det någonting fult att utföra RUT-tjänster? Är det ingenting man ska kunna göra? Jag tycker att det är ett märkligt sätt att se på det här. Sedan 2007, då den här reformen infördes, har 10 000 nya jobb skapats. Två av tre som utfört svartarbete har fått vitt arbete. 40 procent av medarbetarna är utrikesfödda, och 80 procent är kvinnor. Det är en reform som har minskat utanförskapet för de grupper som behöver det allra mest. Det är ett steg in på arbetsmarknaden, ett steg i rätt riktning. Det kanske inte är där man ska stanna; man kan gå vidare. Det är också ett sätt för ungdomar att arbeta.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Jag har följt den här verksamheten. De som jobbar där är väldigt stolta. Jag tyckte att det var hemskt roligt att få vara med och göra detta arbete. Det är ingenting jag ser ned på.

Vi hade en kampanj i våras där vi sade: Är det något fult att ha det här arbetet? Jag tycker att det är förnedrande att tala om att det finns arbeten som inte är okej. Alla arbeten är viktiga.

Anf. 284 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Nej, Ann-Charlotte, jag tycker inte att det är fult, men det fula i det är att ni inte vill att män ska sysselsättas med städning. Ni vill inte att männen ska ta ansvar lika mycket som kvinnorna. Ni tycker att de fattiga invandrarkvinnor som städar som pigor hos någon gör något väldigt fint; det är jämställt och integrerat. Så är det inte. Ser du vilka löner de får? Det är ju uruselt! Titta på alla de deltidsarbetande kvinnor som har ont i axlarna. De pengar de tjänar går till medicin. Hur illa mår man? Inte ens maskinerna är anpassade till kvinnors arbete utan till mäns arbete eftersom det är en patriarkal struktur i alla delar av samhället. Det är det som är fult, inte att jobba.

Anf. 285 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Jag skulle aldrig få för mig att kalla ett arbete som detta för att vara piga. Jag tycker inte att det är okej.

Det finns ett ställe i Malmö som heter Yalla Trappan och som arbetar med kvinnor som står väldigt långt från arbetsmarknaden. Det är kvinnor som kom hit från ett annat land och blev sittande hemma med barn. De har aldrig fått någon hjälp. Det var före 2006.

Den här verksamheten har nu blomstrat upp. De tjejer som jobbar där arbetar som lokalvårdare, och de är jättestolta. De har slutat med mediciner. De har kommit över sina lägenheter. De har tre sjukdagar per år. De gör andra fina grejer som att de levererar mat och jobbar på Ikea. De gör ett fantastiskt arbete. De har Socialdemokraterna inte tagit vara på.

Anf. 286 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Det är väl klart att någon måste jobba med det, och det är oftast kvinnorna. Det är inte konstigt. Ingen säger att det är ett fult jobb. Det är ett lågavlönat, smutsigt arbete för kvinnor som gör att pensionen blir sämre, hälsan är sämre, och de kvinnorna är inte integrerade. Språkmässigt är det faktiskt inte så att de kan tala svenska.

Sätt in mer resurser på de områden där kvinnor och män kan dela på arbetet. Det är det som är viktigast.

Anf. 287 JESSIKA VILHELMSSON (M):

Herr talman! Det är en härlig, lång och intensiv debatt vi haft hittills, och det är en stund kvar. I Sverige är det naturligt att män drar barnvagn, att kvinnor debatterar här i riksdagen – vi är fler kvinnor än män i dag – och att båda vill göra karriär. Vi kan lämna barnen på förskolan och anlita städhjälp hemma, något som absolut inte är en självklarhet i andra länder.

Sverige är ett föregångsland när det gäller jämställdhet. Vi har kommit långt, och många länder i vår omvärld använder Sverige som exempel på ett framgångsland. Sveriges bidrag till det globala jämställdhetsarbetet är av stort värde. Trots detta har vi mycket kvar att göra, och det är viktigt att vi inte stannar upp och slår oss själva för bröstet. Det har varit en resa att komma hit där vi är, och det är också en lång resa kvar.

När kvinnor och män delar makt och inflytande i alla delar av samhällslivet får vi ett mer rättvist och demokratiskt samhälle. Jämställdhet bidrar också till ekonomisk tillväxt genom att alla människors kompetens och skaparkraft tas till vara och främjas.

Trots att arbetet med jämställdhet pågått under många decennier präglas arbetsmarknaden och näringslivet alltjämt av brist på jämställdhet. Det visar sig till exempel genom löneskillnader, ojämlika karriärmöjligheter, könsskillnader i sjukskrivningar, ojämna fördelning av föräldraförsäkring och underrepresentation av kvinnor i företagets ledningar. Alla de här sakerna har berörts här i dag. Det finns också stora brister i jämställdheten när det gäller kvinnors och mäns möjligheter att komma in på arbetsmarknaden, att stanna kvar och utvecklas i arbetslivet liksom att kunna kombinera arbete och familjeliv.

Herr talman! Att inte vara ekonomiskt självständig är inte bara olyckligt för ens framtida försörjning och ekonomi, utan också för ens egen person, självkänsla och frihet. Detta begränsar människor att bryta mönster som man inte mår bra av. Många kvinnor vittnar om att de inte kan lämna olyckliga och destruktiva förhållanden för att de helt enkelt inte har råd. Det är förstås förödande för den psykiska hälsan och individens frihet.

För att stärka jämställdheten i vårt land måste fler kvinnor arbeta och vara mer ekonomiskt jämställda. Arbete är bra, inte bara för pengar utan också för känslan av att vara behövd. För många kvinnor är detta tyvärr fortfarande ingen självklarhet.

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete. Ja, det låter som en självklarhet, men det är inget kvitto på att det är så i dag. Vi vet att kvinnor utför hushållsarbete i större utsträckning än män, och kvinnor arbetar deltid i större utsträckning. De tar ut föräldraförsäkring i större utsträckning än män.

Jag har inte nämnt några siffror, men flera har varit uppe och tagit upp dem. Enligt Försäkringskassan fördelades föräldrapenningen för 2012 på så vis att 75,6 procent betalades ut till kvinnor och endast 24,4 procent till män. Det är naturligtvis inte bra. Vi vet att detta får förödande konsekvenser för resten av livet för kvinnor. Kvinnor kommer efter i lönekarriären. Man får lägre ersättningar i socialförsäkringssystemen och också en lägre pension. Samtidigt vill jag säga att det ändå har gått framåt, även om det går alltför långsamt.

Så har vi jämställdhetsbonus som regeringen har infört och som är bra. Under 2012 har vi sett en stor ökning. 151 000 fler föräldrar fick jämställdhetsbonus. Skälet till det är förmodligen att det blivit en regel-förenkling från januari 2012 innebärande att föräldrar inte längre behöver ansöka om jämställdhetsbonus. Nästa år kommer Försäkringskassan att analysera och visa varför föräldrarna gör sina val när de bestämmer sig för jämställdhetsbonus och föräldrapenning. Det är bra och viktigt att vi

får mer kunskap om det här så att vi kan se vad vi kan göra för att förbättra.

Herr talman! Det är viktigt att redan som ung förstå valen man gör och förstå att de påverkar ens framtid. Det är viktigt att unga tjejer förstår att ett delat ansvar leder till en mer hållbar ekonomisk framtid. Det är viktigt att veta att det är lätt att hamna i en kvinnofälla. Här tror jag att undervisning i privatekonomi i skolan skulle kunna ha en stor inverkan. Det är viktigt att skapa attityder som signalerar att samhället vill ha mer jämställdhet.

Jämfört med män består kvinnors totala arbete i större utsträckning av obetalt hemarbete, till exempel att laga mat, städa och så vidare. Vi har lyckats skapa reformer som ändrat det snedvridna. Jag har varit inne på det, och RUT-avdraget är en bra reform, tycker jag. Bland annat har Statistiska centralbyråns uppgifter visat att kvinnors obetalda arbete i hemmet har minskat och att männens andel har ökat. Det är en bra sak, förutom de andra bra saker som tagits upp i debatten redan.

Det finns mycket kvar att göra. Vi politiker kan inte lösa allt. Det finns många goda exempel på företag som gör mycket bra saker. Bland annat har statsrådet varit inne på ett av dem, Battle of the Numbers. De företag som har gått i bräschén säger att det handlar om attityder. Det är inte sådant som vi kan lagstifta om, men vi kan lyfta frågan så ofta som möjligt, som vi gör här i dag. På så vis tror jag att kan vi åstadkomma riktiga förändringar.

Regeringens jämställdhetspolitik syftar till att motverka och förändra de system vi har. För att nå ett jämställt samhälle måste det här appliceras på alla områden. All verksamhet ska bedrivas med utgångspunkt från kunskap om kvinnors och mäns lika villkor. Jag är stolt över att tillhöra denna tid, men jag har en stor förhoppning om framtiden där vi kommer att ha lika villkor för kvinnor och män på dygnet alla timmar.

(Applåder)

Anf. 288 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Jessika Vilhelmsson för ett väl genomfört anförande och mycket kloka ord. Det är inte alltid jag säger det till moderater. Jag måste säga att just frågan om löner är intressant. Det man har gjort i Sveriges riksdag genom regeringens förslag är att ta bort den årliga lönekartläggningen. Det får effekter.

Min första fråga till Jessika Vilhelmsson är: Är det någonting som ni är beredda att förändra och återinföra?

Min andra fråga gäller ekonomisk jämställdhet livet ut. Vi vet att det i dag är huvudsakligen kvinnor som tar ut vårdnadsbidrag, vilket naturligtvis får effekter på deras ekonomi också som pensionärer. Är ni beredda att göra någonting i den frågan?

Anf. 289 JESSIKA VILHELMSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tänkte på det när jag satt och lyssnade på debatten tidigare. Det här är min första jämställdhetsdebatt i riksdagen. Jag tror säkert att vi har samma mål, eller hoppas att vi har det, och att vi kan vara överens om att det här är ett arbete som skett under en lång tid. Socialdemokraterna och andra partier har naturligtvis en stor del i det. Det har Börje Vestlund verkligen bra talat om.

Jag ser problemen med löner. Jag blir upprörd när jag ser att det går så långsamt och att det fortfarande är så stora löneskillnader. Särskilt som mamma till två döttrar blir jag jätteupprörd.

Jag kan inte svara på om regeringen kommer att införa lönekartläggning eller inte, tyvärr. Jag har också glömt den andra frågan.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Anf. 290 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Då ska jag ge Jessica Vilhelmsson möjlighet att svara.

Den första frågan handlade om lönekartläggning. Jag tycker att det är synd att man har tagit bort ett instrument som gör det möjligt att få svart på vitt och kunna redovisa att så här ser det ut i företaget och det ger effekter, alltså att kvinnor får sämre löneutveckling än män.

Den andra frågan handlade om vårdnadsbidrag. Vi vet att huvuddelen av dem som får vårdnadsbidrag är kvinnor, och det får en stor, negativ effekt på deras pension. Min fråga till Jessica Vilhelmsson är: Vill Jessica Vilhelmsson fortsatt ha ett vårdnadsbidrag?

Anf. 291 JESSIKA VILHELMSSON (M) replik:

Herr talman! Ja, regeringen har infört vårdnadsbidrag, och jag känner inte till att vi ska göra någon ändring i det.

Det som regeringen arbetar långsiktigt för är arbete. Som jag sade är det bästa sättet att åstadkomma större jämlikhet i samhället.

Anf. 292 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan instämma i det som Eva-Lena Jansson sade och ställer mig också bakom mycket av det Jessica Vilhelmsson tar upp om analysen om ojämställdheten. Vi måste definitivt ta fler steg för jämställdhet.

En grupp kvinnor som definitivt inte har fått det bättre är kvinnor som är utsatta för våld. De är i mycket högre grad sjukskrivna och arbetslösa. Redan i regeringsförklaringen 2006 sade statsministern att den ekonomiska tryggheten för just den gruppen kvinnor skulle säkras. Det har tyvärr inte skett, och då undrar jag: Hur länge ska de kvinnorna vänta?

Anf. 293 JESSIKA VILHELMSSON (M) replik:

Herr talman! Som statsrådet just var inne på har det skett stora satsningar på kvinnor som är utsatta för våld, och här finns mycket kvar att göra. Det vet både jag och Carina Ohlsson.

Jag kan inte svara på när de kommer att få en ekonomisk trygghet. Däremot ska vi gemensamt jobba med de stora samhällsproblem det handlar om när det gäller våldsutsatta kvinnor. Det tror jag att vi kan vara överens om.

Anf. 294 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns en stor majoritet för att vi ska satsa på detta och jobba för att alla ska ges möjlighet till stöd och hjälp. Men en grundförutsättning för jämställdhet är att man ska kunna försörja sig och få en egen bostad. Det är en stor del i gruppen utsatta för våld som inte har den möjligheten eftersom det är de som har fått det sämre med den borgerliga politiken.

Om svaret inte finns tycker jag att Jessica Vilhelmsson tar med sig det.

Anf. 295 JESSIKA VILHELMSSON (M) replik:

Herr talman! Det ska jag naturligtvis ta med mig, men jag delar inte Carina Ohlssons bild av att det har blivit så mycket sämre för människor i Sverige. Jag tycker att det har blivit mycket bättre under den här tiden. Vi har fått satsa mer pengar på välfärdens kärna, och fler människor har möjlighet till jobb. Dessutom har vi höjt bidragen, till exempel bostadsbidraget. Jag delar alltså inte uppfattningen eller samhällsbilden på den punkten.

Anf. 296 NINA LARSSON (FP):

Herr talman! Liberal feminism handlar om kvinnors och mäns lika rätt till frihet, ansvar och makt. Det liberala uppdraget går ut på att frigöra individen från de begränsningar som bristande jämställdhet innebär och bekämpa de attityder och föreställningar som ligger bakom.

Vi får ofta höra – också här i dag – att Sverige är ett av världens mest jämställda länder. På många områden stämmer det. På andra har vi långt kvar. Ett sådant exempel är skolan där var fjärde 15-årig pojke i dag inte klarar av att uppnå basnivån för läsförståelse.

Pojkar hamnar efter i alla skolämnen utom idrott. Bland dem som blev underkända i svenska vårterminen 2012 var pojkarna dubbelt så många som flickorna. Den bristande jämställdheten är en fråga för såväl kvinnor som män. Därför måste jämställdhetsarbetet tydligt involvera pojkar och män.

Under minst 20 år har flickor haft högre betyg än pojkar. Tittar vi bara på de senaste 15 åren har flickor i genomsnitt haft 10 procent högre meritvärdespoäng än pojkar. Först i år kunde vi se en ljusning på nationell nivå – pojkarnas meritvärde ökade mer än flickornas. Det är första gången sedan 1998.

Många har sökt en förklaring på vad det är som gör att skillnaden består. Det kan bero på orsaker som att flickors hjärnor utvecklas tidigare och att de därmed får ett försprång under de första skolåren.

Den antipluggkultur som finns bland många killar kan också vara en av orsakerna. Det anses helt enkelt inte tillräckligt häftigt att plugga. Eller så beror det på att undervisning med betoning på ett grupp- och projektorienterat arbete gynnar flickor. Pojkar presterar bättre när de får lärarledd undervisning och tydligare struktur. Förmodligen ligger förklaringen i en kombination av flera olika faktorer.

Vi är alla överens om att skillnaderna i resultat mellan pojkar och flickor är en trend som måste vi bryta.

Folkpartiet och Alliansen har sedan koalitionsregeringen kom till makten stått för den största omläggningen av svensk skola sedan 1800-talet. I alla reformer finns en grundläggande övertygelse om att vi måste låta de riktigt duktiga eleverna utvecklas, samtidigt som de elever som har det svårare med skolan ska få stöd och hjälp i tid. Skolan ska erbjuda både extra utmaningar och extra stöd – resultatet i skolan är inget nollsummespel.

För att tidigt upptäcka hur elever presterar har vi introducerat betyg från årskurs sex och tydliga kunskapsmål från årskurs tre. Vi har gjort om betygssystemet så att det utgör ett tydligt underlag när pedagogerna ska bedöma vilken typ av insatser som varje individ behöver för att utvecklas.

Samtidigt som vi har ökat fokus på individen i skolan, vilket främjar likvärdiga förutsättningar för både pojkar och flickor, har vi också gjort större satsningar på direkta jämställdhetsinsatser. Ett exempel är de nya examensbeskrivningarna för lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna där det framgår att studenter ska kunna ”visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten”.

Det är glädjande att statsrådet Arnholm har som ett av sina prioriterade områden att bryta trenden med pojkars resultat i skolan. Regeringen arbetar med flera olika insatser för att vända den negativa trenden. En är att införa fler och tidigare kunskapskontroller för att fånga upp de individer som hamnar efter. En annan är ökat fokus på jämställdhet i skolan för att arbeta med att bryta de normer som finns kring den antipluggkultur som har vuxit fram bland pojkar.

Skolverket har också fått i uppdrag att genomföra en samlad insats för att förbättra arbetet med jämställdhet, språk och kommunikation. Insatsen består i att förskollärare och lärare ska få möjlighet att utveckla sin undervisning tillsammans med förskolechefer, rektorer och fritidspedagoger, för att kunna ge ökad kunskap om den betydelse som kön har.

Sverige har inte råd att misslyckas på det här området. Utan läsförståelse och läsning tappar människan sitt språk. Och utan språk och utbildning riskerar pojkar och män att drabbas av ett dubbelt utanförskap där de misslyckas i skolan, har svårt att hitta ett jobb och får svårt att hitta en partner att bilda en familj med. Detta kan naturligtvis också rendera i ytterligare allvarliga och vidare konsekvenser.

Barn och ungdomar har rätt till en uppväxt där de fritt kan utveckla sin personlighet utan att begränsas av könsbundna krav och förväntningar på livs-, studie- och yrkesval. Därför ska förskolan och skolan arbeta aktivt med jämställdhets- och genusfrågor såväl i undervisningen som i skolmiljön.

Det är inte vårt kön utan våra drömmar, tankar och idéer som definierar de personer vi blir. Men för varje år som pojkarna fortsätter att halka efter flickorna i skolan stärks de stereotyper som tvingar in människor i könsroller. Det är en utveckling som vi måste motverka.

Herr talman! I dag är det inte bara FN:s internationella dag för landsbygdens kvinnor. Vi har också fått vår första kvinnliga ärkebiskop. I år kan vi även konstatera att andelen kvinnor som söker sig till Försvarsmakten – ett yrke där majoriteten normalt sett utgörs av män – ökar, och det är mycket glädjande.

Men jämställdhet är inget som kommer av sig självt. Jämställdhet kommer för att vi alla drar våra strån till stacken och för att några modiga driver på och går före. Jag är glad att Folkpartiet liberalerna tillhör denna modiga skara.

(Applåder)

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Anf. 297 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Jag är väldigt glad att Nina väljer att lyfta upp skolan, för den är ju jätteviktig. Däremot är jag mindre glad över det som har hänt de senaste åren i skolan, där resultaten hela tiden bara sjunker, och ni har ändå styrt i sju år.

Under er regeringstid har ni tillsatt mycket bra delegationer, till exempel år 2008 Delegationen för jämställdhet i skolorna, som kom med sitt slutresultat 2010. Det var väldigt många bra rekommendationer i den som skulle kunna leda till en ökning av jämställdheten.

Men vad har ni gjort av den delegationen? Har vi sett några förslag över huvud taget från den?

Anf. 298 NINA LARSSON (FP) replik:

Herr talman! Jag delar Gunilla Svantorps oro över de sjunkande resultaten brett och i synnerhet, som jag belyste i mitt anförande, pojkars nedåtgående resultat i skolan. Det är mycket allvarligt, och det måste brytas.

Gunilla Svantorp får det att låta som om detta är något som har skett efter 2006, men så är inte fallet. Den här trenden har pågått under mycket längre tid, och det är ett mycket större och mycket mer omfattande problem än vad Gunilla Svantorp vill få det att låta som.

Folkpartiet och alliansregeringen har genomfört den största omläggningen sedan 1800-talet, men vi har bara börjat. Vi måste fortsätta reformera skolan med fokus på kunskap och fokus på tidiga och tydliga utvärderingsverktyg, där varje elev i god tid får det stöd och den hjälp som den behöver. Det var en utveckling som den socialdemokratiska tidigare regeringen inte måktade med.

Anf. 299 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Det är spännande att höra Alliansens företrädare, som hela tiden backar tillbaka 20–30 år i tiden och inte vill ta ansvar för den tid som de själva har styrt. Det är jättemärkligt.

Nina Larsson var i sitt anförande inne på ökade kunskapskontroller och ökat fokus på jämställdhet. Det är jättebra. Men var är pengarna till det? I er budget lägger ni 20 gånger mindre än oss på skolan. Ni prioriterar andra saker än skolan. Det går bra att stå och prata om det. Men man måste också lägga lite pengar på det man faktiskt tycker är viktigt, och det gör ni inte.

Anf. 300 NINA LARSSON (FP) replik:

Herr talman! Det är anmärkningsvärt vilka siffror som Gunilla Svantorp slänger sig med. Det är över 7 miljarder mer till utbildningsväsendet nu än när vi tog över. Det är lätt att stå här i opposition och hävda att man ska satsa på skolan och undra var pengarna finns. Men ska sanningen fram handlar det om att vara bäst när det gäller. Det är det alliansregeringen har visat. Vi kan faktiskt leverera resurserna i regeringsställning.

Anf. 301 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jag blir lite rädd när Nina Larsson säger: Vi har bara börjat. Alla politiker och alla forskare är tämligen överens om att det tar fyra fem år att vända en trend i skolan. Folkpartiet har lyckats förvärra en trend i skolan. Hur ska det då gå om Folkpartiet bara har börjat?

I sitt anförande i början var hon inne på att man i större utsträckning måste fokusera på pojkars resultat och att skolan inte har fokuserat på det. Det är nog helt rätt. Ska vi få en framtida jämställdhet tror jag att vi måste börja där också. Då är det klart att vi också måste se till att få fler män i förskolan.

Men hur ska Nina Larsson lyckas få fler män i förskolan när färre väljer att söka de utbildningarna?

Anf. 302 NINA LARSSON (FP) replik:

Herr talman! Först och främst handlar det i stor utsträckning om att vi måste uppvärdera läraryrket och höja läraryrkets status. Där har Folkpartiet och alliansregeringen gått före genom att på olika sätt försöka driva upp lärarnas löner, exempelvis med förstelärare och de delarna.

Skolverket har också fått i uppdrag att ta fram exempel på arbetet med att öka mäns intresse för förskolläraryrket och arbetet som förskollärare och för den delen också barnskötare. Dessutom ska verket under 2013 och 2014 anordna konferenser för att dra lärdom av de erfarenheter som man har fått genom att öka antalet män som pluggar till förskolläraryrket och arbetar som förskollärare.

Det finns många saker som vi kan göra. Jag är fullt förvissad om att detta är ett prioriterat område för statsrådet Arnholm, så jag är övertygad om att vi kommer att få se mer av denna vara.

Anf. 303 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Medan Folkpartiet fortsätter att utreda står vi inför en kommande kompetensbrist. Vi har kompetensbrist inom många områden redan nu, inte minst för lärarna. Medan Folkpartiet fortsätter att utreda detta blir det inte fler lärare, inte fler förskollärare. Vi måste få fler killar att vara intresserade av att söka till barn- och fritidsprogrammet. Det har vi inte lyckats med. Vi har inte fått fler att söka lärarutbildningen. Det har inte Folkpartiet lyckats med heller.

Anf. 304 NINA LARSSON (FP) replik:

Herr talman! Precis som jag sade tidigare handlar det om att vi måste uppvärdera läraryrkets status och se till att lärarlönerna höjs. Det har vi arbetat stenhårt med. Vi driver på i de församlingar där man förhandlar löner. Vi driver på genom att vi tillsätter extra resurser som gör att vi får förstelärare och ökar andelen karriärtjänster, vilket gör att alla strån drar åt det hållet att vi får ökade lärarlöner. Då kommer vi också att se till att fler söker sig till läraryrket.

Vid sidan av detta pågår det informationskampanjer, och Skolverket ska också öka insatserna.

Anf. 305 CARINA OHLSSON (S):

Herr talman! En jämställd värld är möjlig. Det känns som om man behöver säga det, efter att ha debatterat under så lång tid. Ibland känner man sig tveksam, när man hör ambitionerna från Sveriges regering och regeringsföreträdare. Det måste sättas mycket högre ambitioner för att vi ska nå jämställdhet.

En grundförutsättning för jämlikhet och frihet är jämställdhet. Det är att kunna försörja sig, att det finns en god och väl utbyggd välfärd, en kombination mellan kollektiv och individ.

I budgetpropositionen, som presenterades för några veckor sedan, analyseras jämställdheten mellan kvinnor och män traditionsenligt i en egen bilaga. Det är bra. Regeringen beskriver i vackra ordalag de politiska målen, där ”ekonomisk jämställdhet” och ”jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet” är två av fyra delmål.

Men resultaten är nedslående läsning. Statistiken visar att ojämställdheten består. Lönegapet mellan kvinnor och män ligger fortsatt på 14 procent.

Sveriges Kvinnolobby har under några år drivit en kampanj. Mellan förra året och i år får kvinnor betalt för en minut mer, men det är fortfarande 68 minuter varje dag som är obetalt arbete i jämförelse med mäns löner. Vi har alltså väldigt lång väg kvar.

Vi vet också att jobbskatteavdraget gynnar män i större utsträckning än kvinnor, beroende på att män har högre lön och att kvinnor i större utsträckning jobbar deltid.

Regeringen slår fast att löneskillnaderna mellan kvinnor och män ”bidrar till att upprätthålla en arbetsfördelning med traditionella könsmonster”. De skriver också att de främsta anledningarna till att kvinnor är frånvarande från arbetsmarknaden är föräldraledighet och ohälsa.

Vi har också kunnat läsa i rapporten att ohälsan för kvinnor ökar och att regeringen tänker följa det. Det står inte något om att man tänker göra något åt det, men man tänker följa det. Det som känns så oroande är att det inte finns några konkreta förslag på vad man ska göra åt till exempel ohälsan, som att sätta in någon form av åtgärder – inte bara att man ska följa det, för då ökar ju ojämställdheten, inte jämställdheten.

När det handlar om föräldraledighet har jag som S-kvinna under lång tid drivit en individualiserad föräldraförsäkring, eftersom vi vet att det stärker kvinnors ställning på arbetsmarknaden och mäns ställning hemma.

Alliansen är uppenbarligen av samma åsikt, för man kan i bilagan också läsa: ”Sedan 1990-talet har en rad reformer genomförts för att främja ett mer jämställt uttag av föräldrapenningen mellan män och kvinnor. De reformer som har haft störst effekt på ett jämnare uttag är de reserverade månaderna, de s.k. pappamånaderna.”

I detta sammanhang konstateras också att jämställdhetsbonusen inte har ökat pappors uttag av föräldrapenning. Det är alltså en reform som inte har gett någon effekt på jämställdheten.

Med anledning av det har jag tidigare ställt en fråga till jämställdhetsministern. Det var en öppen fråga i medierna, på hemsidor och i sociala medier. Men jag kan ställa denna fråga nu här i kammaren också. Hur tänker Maria Arnholm jobba vidare när hon har vetskapen om att det

är framför allt föräldraförsäkring och ohälsa som påverkar lönerna för kvinnor?

Vill man någonting med jämställdhet måste man komma med konkreta förslag och inte säga: Vi följer frågan.

Kvinnors pensioner har också diskuterats mycket. När lönegapet är så stort som det är mellan kvinnor och män vet vi att de kvinnor som har de lägre lönerna får mycket låga pensioner. Vi har hört att runt 50 procent av kvinnorna har garantipension. Det är inte försvarbart att det ser ut på det sättet. Då har det talats mycket om jobbskatteavdrag. Men det är inkomster efter lön. Det handlar inte om lön. Det har därför inte någon påverkan på pensionen. Det är ett sätt att luras, precis som om det skulle vara bra för kvinnor i framtiden. Det har ingenting med det att göra. Talar vi om lön ska vi tala om lön och inte om inkomster efter lön om man talar om pensioner.

Jag blir lite förundrad när jag läser detta och försöker hitta något positivt. Det står: ”Jobbskatteavdragets fokusering på låg- och medelinkomsttagare har inneburit att drivkrafterna till arbete har stärkts mer för kvinnor än för män.”

På vilket sätt har det gjort det? Är det att kvinnor inte har en drivkraft att arbeta och försörja sig, eller vad menas? Menar man att det finns en större drivkraft att ta de arbeten som Raimo Pärssinen har beskrivit och som innebär att man får jobba tio timmar? Eller vilka drivkrafter är det som har förstärkts?

Man kan inte få ut mycket positivt ur denna jämställdhetsbilaga. Jag tycker att vi har mer att fordra för en jämställdhet, naturligtvis både för män och för kvinnor. Det är det som vi socialdemokrater står bakom, alltså att jämställdhet naturligtvis handlar om jämställdhet både för män och för kvinnor.

(Applåder)

Anf. 306 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Herr talman! Nyckeln till jämställdhet är att ha ett arbete och en lön att leva på. Regeringens reformer som RUT-reformen och lagen om valfrihet, LOV, har betytt oerhört mycket för kvinnor och kvinnors företagande. 80 procent av 120 000 medarbetare inom LOV-företagen är kvinnor. 80 procent av de 15 000 medarbetarna inom RUT-företag är kvinnor. Ändå är ni socialdemokrater kritiska till reformerna. Låt mig också påminna om att 93 procent av dessa företagare har färre än 20 anställda.

Min fråga till Carina Ohlsson blir då: Vad säger ni till dessa kvinnor som nu känner stor oro över den politik som ni för och som faktiskt förhindrar deras företagande och deras utveckling?

Anf. 307 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag inledde med att tala om både jämlikhet och jämställdhet. Det är mycket viktigt. Många av de arbeten som Saila Quicklund talade om finns i låglönebranscher. Vi vill satsa mer på utbildning men också på företagande och innovationer och inte låsa fast de mönster som vi redan har på arbetsmarknaden. Men om man har ett jobb är det klart bättre än om man är arbetslös.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Vi har talat om lönekartläggningar och så vidare så att man ser dessa skillnader eftersom det ofta finns inläsningseffekter i detta sammanhang.

Vi vet att många arbeten i kommunerna har försvunnit, till exempel inom äldreomsorgen. Där skulle vi vilja ha mer satsningar så att det finns möjlighet att få jobb i den branschen framöver också.

Anf. 308 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Herr talman! Min fråga var vad ni säger till de 150 000 kvinnor som finns i denna bransch. Ett halverat RUT-avdrag och ett avskaffande av LOV kommer att slå direkt mot dessa medarbetare och kvinnliga företagare.

Min fråga blir då: Hur förbättrar det jämställdheten?

Anf. 309 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan inte se att det har blivit någon ökad jämställdhet. Det går inte heller att utläsa av denna rapport. Jag har inte hittat ett enda tecken på att jämställdheten har ökat under dessa sju år. Men Saila Quicklund får gärna orientera mig om detta eftersom jag inte har sett det.

Det är mycket viktigt att man satsar både på utbildning och på jobb. Jag möter många kvinnor som jobbar inom äldreomsorgen där det är dålig kvalitet på en del håll. Därför tycker jag att vi ska sätta upp nationella krav för kvalitet.

Anf. 310 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det är mycket intressant att lyssna på Carina Ohlsson, speciellt när hon talar om hur oerhört viktigt och betydelsefullt det faktiskt är med högre löner, inte bara när man arbetar och får sin lön utan också när man får sin pension. Även när man blir sjuk spelar lönen en oerhört viktig roll.

Jag hörde inte att Carina Ohlsson med ett enda ord talade om hur hon tänker medverka till att lönerna blir högre. Jag försökte urskilja det vid flera tillfällen, men jag fick ingen hint om eller något förslag på hur lönerna skulle höjas för de kvinnor som har så låga löner.

Min fråga till Carina Ohlsson är: Hur hade ni tänkt er att lönerna till kvinnor ska höjas?

Anf. 311 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Man behöver se hur det ser ut. Därför är det viktigt att ha instrument och redskap för det. Det var någonting som ni i Centerpartiet tog bort för företag med mindre än 25 anställda. Det är mycket viktigt att ha en öppen redovisning av hur lönerna ser ut och att ha lönekartläggningar.

Många kvinnor jobbar inom offentlig sektor. Men när man satsar på stora skattesänkningar i stället för att satsa på välfärden drabbar det dubbelt. Kvinnor är mycket beroende av att det finns en bra välfärd för att de ska kunna vara ute på arbetsmarknaden. Som jag har sagt tidigare har 100 000 kvinnor gått ned i arbetstid på grund av att äldreomsorgen i Sverige är för dålig. När man satsar på skattesänkningar i stället för på välfärd är det ett medvetet val att det blir färre anställda, och då mesta-

dels kvinnor eftersom de finns i dessa sektorer, och färre lönekartläggningar.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Anf. 312 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Om jag har förstått det hela rätt ska man alltså satsa mer på den offentliga sektorn och vårddyrkena. Men nu talade Carina Ohlsson om vad vi har gjort och som inte har varit bra och att det har försvunnit jobb från den offentliga välfärden som har gått över till privata företag. Men det finns ju lika många som jobbar med detta.

Men Carina Ohlsson, du har inte med ett enda ord sagt hur du har tänkt dig att lönerna ska höjas. Vill ni lagstifta om högre löner?

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Anf. 313 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag sade inte att de som har funnits i offentlig sektor har gått över till privat sektor. Arbetslösheten har nämligen ökat i Sverige från 2006 och fram till nu. Det är alltså fler som är arbetslösa, och det gäller även kvinnor.

Vi har fått beskrivet här att en mycket stor andel kvinnor inte har heltid. Det driver inte på lönerna uppåt, utan det driver på lönerna nedåt.

De sänkningar som ni har genomfört framför allt inom a-kassan och sjukförsäkringssystemet driver på lönerna nedåt.

Anf. 314 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! När det gäller ohälsotalen och den ökade andelen kvinnor bland de ökade sjukskrivningstalen är detta det ena som sticker ut. Det andra är att de psykiska diagnoserna blir allt fler.

Socialförsäkringsminister Ulf Kristersson har gett fyra olika uppdrag för att följa frågan. Det är ett uppdrag till Försäkringskassan att titta på kvinnors sjukskrivning, ett uppdrag till Karolinska Institutet, ett uppdrag till en enskild forskare och ett uppdrag till Institutet för social forskning att titta på de psykiska diagnoserna. Det tycker jag känns väldigt betryggande och bra. Jag undrar vad av detta Carina Ohlsson inte tycker är ett bra sätt att följa frågan. Jag tycker att det är viktigt att vi skaffar oss kunskap på området.

När det gäller sysselsättningseffekterna får jag återkomma i min nästa replik.

Anf. 315 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! När det gäller ohälsotalen har man också sett att det hänger mycket ihop med arbetslivets villkor. Då tycker jag att man bör kunna dra slutsatsen att det är ganska naturligt att ohälsotalen ökar när det finns en otrygghet i samhället och man samtidigt skär ned på de möjligheter och redskap som finns när det gäller att göra arbetsliv och arbetsmiljö bättre. Man kommer att följa det, men det står ju ingenting om ifall man ska göra någonting åt det. Det tycker jag är för tamt. Man säger inte ens att man har ambitioner att faktiskt förändra det. Det står nämligen inte, utan det står bara: Vi ska följa det.

Det talas om huruvida vi har talat med de kvinnorna. Ja, vi har talat med de kvinnor som mår väldigt dåligt psykiskt. Att bara säga att man ska följa det är inte nog.

Anf. 316 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! KristerSSons fyra olika sätt att följa frågan kommer att leda till åtgärder och aktiviteter.

Jag vill också kort säga något om sysselsättningseffekten av jobbskatteavdraget. När man sänker skatterna för dem som tjänar lite får det stor effekt, och det ökar deras arbetsutbud. Det är det man syftar på när man säger att det har ökat antalet kvinnor som kommer i arbete. Det kan vi också se i siffrorna. Det kanske är därför Socialdemokraterna ställer sig bakom varje jobbskatteavdrag som den här regeringen inför – när de väl är införda.

Anf. 317 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Det syns ju inte att det är fler kvinnor som har fått ökad sysselsättningsgrad. Ministern får nog visa mig tydligt var det står att kvinnors sysselsättningsgrad har ökat på senare tid. Nej, det tror jag inte på; jag har tittat på det här ganska noga, och jag tycker snarare att det är precis tvärtom. Det är också det som är kopplat till ohälsotalen, för man vet ju att de kvinnor som inte har heltid är sjuka i större utsträckning än dem som har heltid. Jag tycker alltså att ni brister i er politik.

Anf. 318 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Nu har vi diskuterat jämställdhet under ett antal timmar, och de flesta sidor av jämställdhetsproblematiken har väl belysts på ett eller annat sätt.

Man kan väl konstatera, vilket någon också gjorde tidigare, att jämställdhetsarbetet måste diskuteras av både män och kvinnor. Utan att ha några synpunkter på oss som är här i dag kan vi konstatera att det är lite symtomatiskt att det är betydligt fler kvinnor som är med i sådana här debatter. Det tror jag är ganska olyckligt. Jag har dock jobbat inom offentlig sektor, och det har ibland varit mycket värre än så när man har varit ute på jämställdhetskonferenser och sådant. Jag tror alltså att vi är på rätt väg även på den punkten.

Att det är både män och kvinnor som måste diskutera frågan har att göra med att det, även om vi nu är i en politisk församling som har ansvar för de politiska besluten, handlar väldigt mycket om att ändra attityder och beteenden. Det är inte så att vi politiker bara har ansvar för de politiska besluten, utan vi har också ansvar för opinionsbildning. I de här sammanhangen tror jag att det är ett närmast ännu större ansvar vi har. Min partikollega Nina Larsson var inne på att det naturligtvis är någonting som måste börja redan i förskolan och skolan. Det är alltså ett långsiktigt arbete, och jag tror att vi alla har positioner som gör att vi kan delta i opinionsbildningen.

Förändring är naturligtvis möjlig; jag kan som liberal inte tro annat än att det är möjligt. En sak som har diskuterats ett tag är lika lön för lika arbete. Det är en sådan självklarhet när man säger det, men så är ju inte verkligheten. Jag är far till två döttrar, och när de har vuxit upp, blivit äldre och fått arbeten och sådant har det många gånger gjort mig upprörd att de helt uppenbart missgynnas. Det är alltså klart att det är en väldigt viktig fråga.

När det gäller de flesta tillfällen då de har missgynnats kan jag dock direkt känna att det inte är någonting vi hade kunnat lagstifta bort. I stället är vi tillbaka i detta med arbetsgivares attityder på arbetsmarknaden och att man har olika arbetsuppgifter för män och kvinnor. I många lägen är det faktiskt fråga om ren lönediskriminering, och här har vi som offentlig arbetsgivare ett jätteansvar. Vi diskuterar vem det är som ska höja lönerna, men talar vi om låglönejobb talar vi naturligtvis ofantligt mycket om den offentliga sektorn. Där har vi som politiker makt att vara med och ändra.

Det finns en sektor som har sjunkit i status, som också har varit uppe till diskussion, och det är läraryrket. De satsningar som nu görs på karriärtjänster inom skolans område, som förstelärartjänster och lektorstjänster, sker inom ett område där det faktiskt – rätt eller fel – jobbar mest kvinnor. Jag kan inte se något annat än att detta kommer att göra yrket mer attraktivt och även att det kommer att bli en uppblandning av män och kvinnor. Det har ju varit så tidigare.

Den enda punkt där vi i ett europeiskt jämställdhetsindex inte är på topp utan ligger på medel är faktiskt när det gäller könssegregering på arbetsmarknaden – att män och kvinnor jobbar inom olika sektorer. Vi kan, vilket har sagts tidigare, naturligtvis inte hålla på och acceptera att medelskillnaden mellan kvinnors och mäns livsinkomst är 3,6 miljoner. Det är helt orimligt att det ska vara så, speciellt med tanke på hur hela vårt pensionssystem är uppbyggt. Det bygger faktiskt på att var och en tjänar in sin egen pension, och då kan vi inte ha ett system där kvinnor tjänar så pass mycket mindre.

En annan sak jag skulle vilja ta upp – det kanske är lite grann en mansvinkling – är männens roll för jämställdheten och den utredning som pågår. En punkt är att beskriva och analysera hur män förhåller sig till jämställdhet och hur mäns livsvillkor kan påverkas av bristande jämställdhet. Jag tror nämligen att det är någonting som måste tydliggöras. Det har nu på slutet varit uppe att det är jämställdhet för både män och kvinnor vi talar om, och män har väldigt mycket att vinna på ökad jämställdhet. Det kanske krävs kunskap om detta. Det kanske inte är den första tanken man får, men jämställdhet är ekonomisk tillväxt. Den gynnar både män och kvinnor.

När det gäller attityder har vi talat om börsbolagen. För mig är det fullständigt obegripligt hur man i de stora börsbolagen över huvud taget med berätt mod vågar avstå kvinnlig kompetens i sina styrelser. Även där är det alltså absolut en fråga om attityder.

När det sedan gäller föräldraförsäkringen är det ett politiskt beslut. Vi är helt överens om att de månader som har varit reserverade för var och en av föräldrarna – det vi kallar pappamånader – ändå är det som har gjort att det har blivit vissa skutt i detta och att män nu tar ut en fjärdedel av föräldradagarna. Den diskussion vi har inom Folkpartiet just nu hopas jag personligen leder till att vi faktiskt kan få till en tredje månad som är reserverad för var och en av föräldrarna.

Jag tror nämligen att det inte bara stärker kvinnorna utan även stärker männen i förhållande till arbetsgivare och annat. Är det så att man har laglig rätt till tre månader och kommer till sin arbetsgivare tror jag att vi inom en ganska snar framtid kommer att bryta de attityder som gör att det inte förväntas att män ska ta ut föräldraledighet. När det väl är brutet

tror jag att det kommer att jämna ut sig ganska fort. Vi behöver alltså inte ha 2040 som slutdatum, utan det kommer att komma betydligt tidigare.
(Applåder)

Anf. 319 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill hälsa Lars Tysklind, den första mannen från Alliansens sida, välkommen till debatten om jämställdheten. Det känns bra att vi är flera män som är med i den.

Jag har några frågor utifrån det som Tysklind sade i sitt anförande. Han talade om offentliga arbetsgivare, och det är ju en del som vi styr mycket i politiken. 420 000 ska de kommande åren rekryteras till offentlig sektor på grund av pensionsavgångar med mera. Det finns en ypperlig chans och möjlighet att nu se till att det blir bättre arbetsvillkor så att man på så sätt kan rekrytera både män och kvinnor till offentlig sektor. Jag tänker på rätt till heltid, jag tänker på sjysta anställningar, jag tänker på möjligheten till bra lönesättning och annat.

Tysklind gick förbi detta ganska snabbt. Jag har en konkret fråga: Vad har Lars Tysklind och Alliansen för förslag för att vi ska få en offentlig sektor med bra villkor?

Anf. 320 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Jag kanske tog detta med arbetsvillkoren lite snabbt, men goda arbetsvillkor kommer att vara en förutsättning, vare sig det är offentliga eller privata arbetsgivare, för att få arbetskraft i fortsättningen. Den arbetsgivare som inte ger goda arbetsvillkor kommer inte att kunna täcka sina personal- och kompetensbehov. Lösningen kommer att vara att man helt enkelt kommer att tvingas in i detta och att även betala bättre löner.

Vi har här varit inne på att så fort man får en privat arbetsgivare som alternativ finns det en förutsättning för att få bort monopolställningen, som egentligen är en av de stora faktorer som har drivit fram de låga löner som har varit på den offentliga sidan.

Anf. 321 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Tolkar jag då Tysklind rätt att vi ska vänta på krisen, att det löser problemet när det gäller villkor, bättre förutsättningar, bättre lön med mera?

Anf. 322 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Man ska nog inte alls tolka det på det sättet. Först och främst är offentliga arbetsgivare politiskt styrda. Då har också vi som politiker ett stort ansvar att inte sitta och vänta på krisen. Vi ser ju behovet, precis som Johan Andersson säger, av 420 000 personer som ska in i offentlig sektor. Alla är fullt medvetna om att det behövs, och då måste drivkraften vara att skapa sådana arbetsvillkor att folk vill vara anställda inom den offentliga sektorn.

Anf. 323 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Herr talman! Jag blir riktigt nyfiken. Här har vi en näringsminister i regeringen som tycker att lönerna är för höga. Här har vi en finansmi-

nister som tycker att ingångslönerna i serviceyrkena är för höga. Här har vi en statsminister som står i Davos och säger att Sverige har en alldeles för låg andel av lågavlönade. Samtidigt står Lars Tysklind här i talarstolen och säger att här måste vi förbättra villkoren, och så vidare.

Tycker Lars Tysklind att de arbeten som finns i till exempel offentlig sektor eller inom handeln inte är produktiva? Är det därför som ni tycker att ingångslönerna är för höga?

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Anf. 324 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! När vi talar om ingångslöner talar vi oftast om ett yrke som man inte har full kunskap i, att man lär upp sig till ett yrke. Jag antar att det är det vi talar om när vi talar om ingångslöner. Det har varit och är fortfarande hinder för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden. Det är klart att vi inte ska blanda ihop det med att ha sjysta löner inom den offentliga sektorn generellt.

Som jag sade till Johan Andersson förut måste också den offentliga sektorn se över sina arbetsvillkor, för det kommer att vara konkurrens om arbetskraften.

Anf. 325 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Herr talman! Då tolkar jag Lars Tysklinds svar som att de här tjejerna, för det handlar om väldigt många tjejer, som springer på timme och jobbar extra när man ringer efter dem har för höga löner. Det handlar om en hel kader av människor som inte riktigt kommer in utan får jobba extra lite då och då, working poor, och som måste ha flera jobb för att få ihop det. De tycker Lars Tysklind har för hög lön.

Anf. 326 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Man ska inte tolka det på det sättet. Det är naturligtvis ingen bra situation för de här tjejerna som Raimo Pärssinen beskriver. Jag tycker att arbetsgivaren borde se över sina villkor för sina arbetstagar. Men man ska inte utesluta att det i vissa situationer ändå är ett sätt att ta ett steg in på arbetsmarknaden. Man kan inte måla det i så svart och vitt som Raimo Pärssinen gör.

Anf. 327 ADNAN DIBRANI (S) replik:

Herr talman! Jag har inga barn, som många av er andra refererar till, men jag hoppas och tror att jag kommer att ha det framöver. Får jag då en liten dotter eller en liten pojke vill jag, oavsett vad det blir, att han eller hon ska ha lika lön för lika arbete.

Det här tror jag att Lars Tysklind håller med om. Därför är det sätt som jobbskatteavdraget är konstruerat på för mig helt obegripligt. Jag menar att något är fel med avdraget på så sätt att det gynnar rika män men missgynnar fattiga kvinnor. Jag har tidigare varit inne på att det slår mot kvinnor, både kvinnor som arbetar och kvinnor som har gått i pension. Jobbskatteavdragen kommer alltså med allra största sannolikhet, vilket det första till fjärde men även det femte har visat, att göra att lönegapet mellan män och kvinnor fortsätter att öka. Är detta rimligt?

Anf. 328 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att slå fast att jobbskatteavdraget inte missgynnar någon. Det gynnar naturligtvis alla.

Från socialdemokratiskt håll har man hela kvällen här försökt framhålla att det är enorma skillnader. Med alla fem jobbskatteavdrag har man med en lön på 21 000 kronor i månaden nu ett totalt jobbskatteavdrag på drygt 20 000. Om man tjänar 38 000 har man ett totalt jobbskatteavdrag på 26 000, och det beror på att det finns en brytpunkt som ligger strax under 30 000. Det är alltså inte så att de väldigt rika männen som ni beskriver har så väldigt mycket mer i jobbskatteavdrag än vad ett vårdbi-träde som tjänar 20 000 har i kronor räknat. I procent har man som lågav-lönad naturligtvis tjänat mycket mer på jobbskatteavdraget. Det är myck-et mer betydelsefullt för låg- och medelinkomsttagarna.

Anf. 329 ADNAN DIBRANI (S) replik:

Herr talman! Lars Tysklind har säkert rätt i en del av det han säger, och man kan säkert vrida och vända på siffrorna hur mycket som helst. Men hur man än vrider och vänder på siffrorna är det trots allt så som jag har skrivit här på min lilla lapp, och du kan gärna få veta var jag hittat det. Detta har till och med regeringen själv skrivit. År 2006 var löneskill-naden mellan män och kvinnor 44 965 kronor, år 2012 var den 62 044 kronor – 17 000 kronor mer i lönegap.

Anf. 330 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Det finns säkert sådana siffror också. Men vad jag sva-rade var att jobbskatteavdraget är konstruerat för att gynna låg- och me-delinkomsttagare, och det är naturligtvis en medveten politik från rege-riens sida.

Anf. 331 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Under de här långa timmarna har vi berört mycket. Jag ska koncentrera mig på en del, och det handlar om kvinnligt företagande.

På uppdrag av regeringen har Tillväxtverket utsett 900 företagare till ambassadörer för kvinnors företagande. Dessa företagare och kvinnor bidrar till att väcka intresse för entreprenörskap. De synliggör kvinnors företagande och sprider kunskap om hur det är att starta och driva företag genom sina personliga erfarenheter som företagare. Dessutom tillför de ett mervärde till det hela. De avsätter tid tre fyra gånger om året till att kostnadsfritt erbjuda sina tjänster till andra människor i olika samman-hang.

Företagsbesök är ögonöppnare. Det är fantastiskt att se hur kombinat-ioner av olika yrkeserfarenheter kommer till nytta och glädje i nya sam-manhang.

En kvinna som jag träffade, som är en av ambassadörerna, som heter Isabell berättade för mig om sin massageverksamhet som hon kombine-rar med rådgivning om hur man tar hand om sitt inre och skapar positiva värden i livet.

Isabell håller också föredrag på temat att våga tro på sig själv och att växa som individ. Arbetet med mental hälsa har gjort att hon anlitats som jobbcoach och hjälpt till på Arbetsförmedlingen för att stärka personer som varit borta från arbetsmarknaden under lång tid.

Säkert skulle någon kunna säga: Anställ henne direkt på 100 procent på Arbetsförmedlingen. Det är just kombinationen där Isabell har valt att göra som hon gör som är det smarta i det hela. Det som är så bra med Isabells och andra kvinnors företagande är att de har flera olika strängar på sin lyra och skapar verksamhet som ger mervärde genom att kombinera företagandet.

Genom möten och att träffa människor i verksamheten och vid föreläsningar skapas nätverk och kontakter till företag och organisationer som sedan på olika sätt bidrar till rollen som jobbcoach och mentor för personer som behöver hjälp att ta ett första steg in på arbetsmarknaden.

Min fråga till Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, som inte längre har någon ledamot här, är om det finns plats för dessa entreprenörer och företagare som Isabell. De utgör ett alternativ till hur man når människor inom ramen för insatser inom arbetsmarknadsåtgärder i samverkan med Arbetsförmedlingen. Eller vill ni stänga dörren för vad det innebär att kunna anlita dessa företagare och goda krafter för att skapa en flexibilitet och ett nytänkande inom ramen för arbetsmarknaden och ge möjligheter för människor?

För mig som moderat är dessa företagare mer än företagare. De är vägvisare och ögonöppnare för att hitta flera och nya vägar att möta människor för att de ska kunna ta första steget på lång tid in på arbetsmarknaden utanför invanda mönster och kulturer.

Herr talman! Många gånger har jag ställt mig frågan varför det ska vara skillnad på att vara snickare, elektriker eller målare och att ha ett företag där man tillhandahåller tjänster och att vara till exempel barnmorska och vilja ha en egen verksamhet till gagn för många. Jag kan inte förstå varför det finns kvinnor som vill hindra kvinnor från att driva egen verksamhet inom den offentliga sektorn samtidigt som man höjer sin röst för att denna arbetsmarknad stoppar kvinnors möjligheter.

Med barnmorskeverksamhet som exempel innebär det för kvinnor som vill driva en verksamhet precis som för alla andra som driver företag att hand i hand med verksamheten finns ett ekonomiskt ansvar för att hålla i gång och utveckla verksamheten. Vinsten är viktig för att kunna erbjuda trygga anställningar och hög kompetens. Man ökar lönen, och man tar in fler personer i verksamheten.

En barnmorska säger så här: Det är min grundtanke att återinvestera. Jag tycker inte själv att det är rimligt att för skattepengar göra stora vinster för ägaren. Jag ser vinsten mer som en förutsättning för att kunna driva och utveckla verksamheten. Hur kan detta vara fel när goda idéer blir väl fungerande verksamhet till glädje för många människor?

I min egen hemkommun startade två tjejer en vårdcentral efter att först ha startat ett äldreboende och sedan en vårdcentral i en annan kommun med goda resultat. Så som Socialdemokraterna resonerar om vinst skulle dessa tjejer aldrig kunnat ha fått ihop sitt kapital och vågat starta flera enheter så som de nu gjort. Många söker i dag vårdcentralen och vill flytta in till det äldreboende som tidigare få ville vara på.

Jag tycker att det är bra att kvinnor kan och vill driva verksamhet inom offentlig sektor där de under lång tid har sett hur man skulle kunna driva bra verksamhet på annat sätt med god kvalitet.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Herr talman! Över 80 procent av de nystartade företagen inom det vi kallar LOV, lagen om valfrihet, i kommuner har en kvinnlig ägare eller vd. Det är en rätt fantastisk utveckling med smarta lösningar för människor.

Jag vill se en arbetsmarknad för kvinnor och män inom den offentliga verksamheten med olika lösningar där man både kan vara anställd och där man kan driva en egen verksamhet och tillåtas att kunna leva och investera i denna för att utveckla och skapa mervärde för medborgarna.

Anf. 332 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Jag kan inte se någonstans i varje fall i de förslag som vi har lagt fram att vi skulle vilja hindra kvinnligt företagande. Man kan bli väldigt konfunderad när man hör Ann-Charlotte Hammar Johnssons argumentation här.

Det verkar handla om att vi ska ha en typ av företag som kvinnor driver med tjänsteproduktion, och gärna sådant som inte män vill driva, och inte minst i offentlig sektor. Sedan ska vi ha en produktionsform som män vill driva men däremot inte kvinnor vill driva. Är det så man ska uppfatta det?

Hela tiden i debatten om kvinnligt företagande handlar det om: Ni vill ta bort möjligheten för kvinnor att bedriva företag. Nej, vi vill inte ta bort möjligheten. Men vi tycker inte att man ska skapa en särskild fil där vi säger: Här är det bra att kvinnor driver företag.

Det är vad vår politik bygger på. Det handlar om er konstiga syn, som vi hela tiden blir istoppade, att kvinnor ska driva företag i tidigare offentlig verksamhet.

Anf. 333 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! Det är inte alls så man ska se det. På den privata sidan finns det en hel del företagande. Vi har en sektor som är uppdelad, på gott och ont. Det skulle vara önskvärt att det fanns en blandad mix av människor på båda sidor.

Det som vi har önskat är att den sida som är offentlig verksamhet som har varit monopol luckras upp och att det finns möjlighet att få fler arbetsgivare och fler möjligheter att hitta vägar in där man kan kombinera det privata med det offentliga.

Det har här talats om arbetsmiljö. Ett sätt att påverka både lön och arbetsmiljö är att det finns, som Lars Tysklind nyss sade, möjligheter att komma till olika arbetsgivare och själv kunna se möjligheter.

Jag förstår inte. Det är inte så att vi säger att det ska vara just här. Men vi ser att det har saknats en möjlighet. Vi ser att det finns jättegoda krafter på denna sida som kan skapa smarta lösningar för medborgarna. Det vill vi gärna utveckla i framtiden och nu.

Anf. 334 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Då fick jag veta att det är för att bryta upp de offentliga monopolen man ska göra detta. Det var inte i första hand för att gynna kvinnligt företagande.

Jag skulle kunna berätta här om jättemånga erfarenheter jag har haft. Jag har träffat kvinnor som har haft små industriföretag, kvinnor som har startat jordbruksföretag och kvinnor som arbetar för att ge företagstjänster.

I det här fallet blir det tydligt. Moderaterna och Alliansen vill använda kvinnor som ett bräckjärn för att bryta upp det offentliga monopolet.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

Anf. 335 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Det är fantastiskt att du har träffat de här personerna i deras verksamhet. Monopol driver inte fram förändringar. Det är en del i det hela. Samtidigt finns det möjligheter.

Det finns tjejer som varit anställda men som ser att de kanske kan driva mottagningen med barnmorskor eller något annat på ett annat sätt. Låt många blommor blomstra.

Det är fantastiska verksamheter. Jag är helt övertygad om att det kommer att gynna oss alla när vi ser möjligheterna. Det påverkar också andra strukturer i samhället.

Anf. 336 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Herr talman! Eftersom Yallatrappan tidigare nämndes vill jag göra en rättelse. Jag bor själv i Malmö och har besökt Yallatrappan. Yallatrappan har inte startat på grund av RUT-avdraget, och det drivs inte heller vidare på grund av RUT-avdraget.

Det handlar om kvinnor med invandrarbakgrund som står väldigt långt ifrån arbetsmarknaden. Det är många sjuka som har fått möjlighet via Yallatrappan, som är ett arbetskooperativ, att arbeta och försörja sig.

Det är framför allt catering, det vill säga kafé och lunchservering, och det är en ateljé med design och hantverk. Det är också en städ- och konferensservice. Men det är då städning av lokaler, kontor och butiker. Det omfattas inte av RUT-avdraget.

Yallatrappan är ett väldigt bra exempel på hur man kan sysselsätta kvinnor. Men det är alltså ett kooperativ där man återinvesterar överskottet. Det bedrivs inte genom RUT-avdraget.

Anf. 337 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Nej, det bedrivs inte alls genom RUT-avdraget, precis som Hillevi Larsson säger. Antingen har jag varit otydlig eller så har det gått väldigt snabbt i den förra debatten.

Jag talade delvis om RUT-avdraget. Jag talade också om möjligheten att komma till Sverige och vad det har gjort med kvinnor som blir sittande hemma. Yallatrappan har varit ett fantastiskt exempel på hur man på ett sätt kan driva en verksamhet.

I det här fallet handlar det också om att låta många blommor blomstra. Hillevi Larsson har redan talat om allt vad det handlar om och lite till. De arbetar dessutom med att göra kläder. De har syateljé och har kunnat vara behjälpliga för Ikea på samma grunder som alla andra. Det har inte varit som en förmån utan i konkurrens med andra. De har gjort ett jättebra jobb.

Dessa kvinnor lägger undan pengar till sina barn. De har skickat sina döttrar till universitet. Det är en fantastisk verksamhet. Det är vi helt överens om.

Anf. 338 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Herr talman! Yallatrappan är ett bevis på att det inte framför allt är vinstdrivande företag som behövs för att få kvinnor i sysselsättning – speciellt kvinnor som står långt från arbetsmarknaden.

Yallatrappan är unikt, för det är ett arbetsintegrerat socialt företag. Det bygger inte bara på sysselsättning utan även på friskvård, arbetsmarknadsutbildning och svenskundervisning. Kvinnorna är också med och påverkar; de är med och äger verksamheten, och de är med och fattar beslut. Det är väsentligt för att öka kvinnors hälsa och deltagande.

Anf. 339 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Hillevi Larsson. Det är väsentligt att man kommer ifrån en miljö där man har blivit sittande hemma i många år och kan komma ut i verksamhet på olika sätt.

Man driver detta kooperativt, och det är ett sätt att göra det. Men jag har ingenting emot att man kan få lite vinst på saker och investera igen i sin verksamhet. Det är inte antingen eller för mig, utan det är både och.

Anf. 340 JOHAN ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tänkte uppehålla mig vid otrygga anställningar – som i allra högsta grad är en del i jämställdhetsdebatten – och bristen på förslag för att komma till rätta med den problematik som finns när det gäller detta.

I ett tidigare replikskifte med jämställdhetsministern nämnde jag den beräkning som har kommit från Kommun- och Landstingsförbundet. Den visar på att det under de kommande sju åren kommer att krävas en nyrekrytering på ungefär 420 000 anställda i offentlig sektor. Vi som politiska företrädare är i mångt och mycket arbetsgivarföreträdare ute i våra kommuner, och vi har kamrater i våra kommuner som också är det. Vi har möjlighet att förändra detta.

Kommunalarbetarförbundet tog 2011 fram en rapport som heter *Ständigt standby – en rapport om visstidsanställdas villkor*. Den visar på ojämlikheten när det gäller anställningsformer mellan män och kvinnor. Den visade också på att de som inte har en tillsvidareanställning utan en timanställning eller en visstidsanställning inte i första hand är ungdomar. Debatten förs ju ibland som att det alltid är ungdomar som har en visstidsanställning och att det är vägen in på arbetsmarknaden. Rapporten visade tydligt att genomsnittsåldern på de visstidsanställda var 35 år. Då är man kanske inte direkt ungdom, utan man har varit verksam ganska länge i yrkeslivet. Den visade också att visstidsanställningar inte är någon snabb väg till ett fast jobb, vilket många hävdar. Man kanske är visstidsanställd under någon kortare tid, och sedan får man ganska omgående en tillsvidareanställning, menar de. Så är inte fallet. Det finns kedjor med upp till sju åtta år där man har rullat på visstidsanställningar när behov har funnits utan att få en tillsvidareanställning.

Jag vill slå fast att visstidsanställningar alltid kommer att behöva finnas på arbetsmarknaden. Det kommer alltid att finnas en viss kortare

frånvaro – föräldraledighet och annat – som behöver täckas upp med vikarier under en viss tid.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Vi socialdemokrater har under ett antal år lagt fram förslag i riksdagen där vi vill att man inför en begränsningsregel när det gäller visstidsanställningar. Vi vill att man efter 36 månader, det vill säga tre år, erbjuds en tillsvidareanställning och att vi börjar med det i offentlig sektor. Där är vi själva arbetsgivare, och där har vi en möjlighet.

TCO driver just nu ett fall där man har anmält Sverige till EU-kommissionen. Man vill ha en begränsningsregel på 36 månader, och vårt förslag är 24 månader. Man avvaktar nu ett ställningstagande från EU-rätten när det gäller vad som kommer att hända med detta.

Jag har en fråga till de alliansföreträdare som är kvar här i kammaren. Den är enkel. Vad vill Alliansen och regeringen när det gäller anställningsformer på arbetsmarknaden? Hur ser ni på behovet av att reglera frågan? Det har uppenbarligen inte klarats ut hittills. Risken är att detta fortsätter att rulla och att vi på så sätt också kommer att få betydligt färre in på arbetsmarknaden. Mycket handlar i framtiden om att vi behöver konkurrera med goda arbetsvillkor i både offentlig och privat sektor. Men låt oss då börja i den offentliga sektorn, där vi i mångt och mycket styr över regelsystem och annat för att reglera frågan.

(Applåder)

Anf. 341 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att forma sina liv och att forma samhället. De ska också ha samma möjlighet när det gäller villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Jag tänkte tala lite om hur det ser ut för gruppen sjuka, där kvinnor är överrepresenterade.

För några dagar sedan ringde telefonen. En kvinna sade: Hej! Har du tid att prata med mig? Hon som ringer mig har en angelägen fråga: Får jag finnas? Kvinnan som ringer är en av alla dem som har utförsäkrats från sjukförsäkringen. Hon är för sjuk för att arbeta, men enligt den borgerliga regeringens politik ska hon prövas mot en allt tuffare arbetsmarknad. Hennes ekonomiska situation är svår. Pengarna räcker inte. Det är hon som nu ska tvingas stå tillbaka när regeringen väljer att sänka skatter ännu en gång.

Kvinnan som ringde mig är inte ensam. Situationen för de över 70 000 utförsäkrade ser olika ut. Men det finns ett återkommande mönster som visar att de har fått en sämre ersättning och att de fortfarande är sjuka med nedsatt arbetsförmåga. Detta är inte något enskilt fall, som de borgerliga ledamöter försöker framställa det som. Det är sjuka som utsätts för något som vi friska inte ens kan föreställa oss. Att tvingas leva på en låg ersättning på kanske 5 000 kronor i månaden och samtidigt vara sjuk gör människor ännu sjukare. Stressen och pressen i tillvaron blir förödande. Hur länge ska vi ha det så här?

Hur ökar detta system möjligheten till ekonomisk självständighet livet ut? Inte alls, skulle jag vilja säga. Vi har sett att många av de här kvinnorna dessutom inte har någon inkomst. Det blir de som tvingas leva på en mans inkomst. Hur fri är man då? Hur självständig är man då?

Dagens omänskliga sjukförsäkring slår hårt mot dem som drabbas, och vi vet att den slår extra hårt mot kvinnor. Jag är förundrad över att regeringen i stället för att granska symptomen bakom de höga sjukskrivningstalen fokuserar på att försämra de ekonomiska villkoren för dem

som är sjuka. Hur blir sjuka kvinnor och män friska av att bli fattiga? Även om Lars Tysklind tror det får inte alla jobbskatteavdrag. De sjuka och arbetslösa ska inte få det. Det är liksom det som är poängen med regeringens politik; några ska förlora, och några ska betala för detta.

Om vi ska ha en politik som bidrar till fler jobb där både kvinnor och män kan få ekonomisk självständighet livet ut måste vi också ha en politik som klarar av att ge stöd när människor saknar arbete. Om vi ska ha en politik för ett friskare samhälle måste vi också ha en politik som klarar av att ge sjukvård och ekonomisk trygghet vid sjukdom. I dag ökar antalet sjukskrivna och är nu på samma nivåer som 2008, då regeringen försämrade sjukförsäkringen. Drar regeringen några slutsatser när vi ser att den psykiska ohälsan bland kvinnor ökar?

Herr talman! I dag har vi en arbetsskadeförsäkring som uppfattas som både rättsosäker och ojämställd. Kvinnors skador godkänns inte i samma omfattning som mäns skador. Det behövs forskning på arbetsplatser inom kvinnodominerade sektorer och när det gäller de arbetsrelaterade besvär som är återkommande. Varför ska kvinnors arbetsskador inte godkännas?

Om vi ska ha en politik för fler arbetade timmar måste arbetslivet bli hållbart. Delade turer i kombination med helgarbete har gjort att det som vi tidigare benämnde som åtta timmars fritid numera är utspritt mellan arbetspassen. En busschaufför berättade för mig att hans barn låg och sov när han åkte till jobbet, och de låg och sov när han kom hem. All sin fritid hade han mellan passen. Barnens mamma hade gått ned på deltid för att hinna med att både hämta och lämna barnen och för att hinna med hemarbetet.

Hur ekonomiskt självständig blir den här mamman? Vilken del av föräldralivet kan den här pappan ta i den här situationen?

Herr talman! Vill vi ha ett jämställt samhälle krävs också en politik som ser samband mellan beslut och verkningar. Att som dagens regering bedriva en skattesänkarpolitik som minskar resurserna till den gemensamma sektorns verksamheter och samtidigt försämrar socialförsäkringarna får som resultat ett mer ojämlikt och ojämställt samhälle. Det är något som vi socialdemokrater starkt motsätter oss.
(Applåder)

Anf. 342 KERSTIN NILSSON (S):

Herr talman! I det här sjoket av jämställdhetsfrågor vill jag speciellt ta upp frågan om kvinnor och funktionsnedsättningar.

Men först några allmänna ord. Det är skillnad mellan jämställdhet och jämlikhet. Det vanligaste är att jämställdhet är jämlikhet mellan könen, medan jämlikhet kan syfta på vilka grupper eller individer som helst. En alternativ definition är att jämlikhet är individbaserad, medan jämställdhet innebär jämlikhet mellan olika kollektiv. Man kan alltså tala om jämställdhet mellan till exempel olika etniciteter eller, som jag i dag, mellan de utan och de med funktionsnedsättningar, och jag gör det samtidigt ur ett könsperspektiv. Jag tror inte vi kan uppnå jämställdhet om vi inte har jämlikhet, och vice versa.

Kvinnor med funktionsnedsättningar är långt ifrån jämställda eller jämlika i vårt samhälle. Ibland ser vi det väldigt tydligt och klart, men lika ofta är det dolt. Ojämställdhet och ojämlikhet består av många små

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

nyanser som vi inte heller alltid är medvetna om. När alla dessa små nyanser läggs samman blir de tydliga, och det kan vi inte blunda för.

Rapporter och undersökningar har visat att ett flertal myndigheter, stat, landsting och kommuner bemöter och bedömer kvinnor och män på olika sätt. Olika bedömningssätt förekommer också när det gäller de som inte har och de som har skador eller sjukdomar som medför olika funktionsnedsättningar. Ja, det är ju inte bara myndigheter utan även arbetsgivare, föreningar och omvärlden, alltså vi människor, som brister.

De mest utsatta är kvinnor med funktionsnedsättningar, och speciellt kvinnor vars funktionsnedsättning medför att de inte kan tala för sig eller ta för sig av egen kraft.

Könsstereotyp bemötande och tänkande gör tyvärr att jag ifrågasätter om vi kan säkra att kvinnor med funktionsnedsättningar beviljas bistånd på lika villkor eller ens om de är lika inför lagen. Vi kan ta biståndsbedömningar när det gäller ADL, hemtjänst och så vidare som exempel. Det verkar ibland som om vårdare, utredare, biståndsbedömare och rättsinstanser utgår från en förlegad, snedvriden syn där mannen är familjeförsörjare och kvinnan ska sköta barn och hem, städa, tvätta med mera. I det sammanhanget kan ju en man bedömas ha större omsorgsbehov än en kvinna. Det är inte rätt gentemot kvinnan, och det är inte heller rätt att vi gör män med funktionshinder mer nedsatta än funktionsnedsättningen i sig.

Samma sak är det när det gäller att uppmärksamma hur kvinnan som lever med en funktionsnedsatt i familjen har det. Kvinnor kan utnyttjas på olika sätt. Hur många härdar inte ut för att den ekonomiska situationen låser fast dem vid en förvärvsarbetande partner?

Hur uppmärksammar vi hur kvinnan har det som vårdtagare i ett äldreboende eller hur det fungerar med den personliga assistansen? Forskning visar att kvinnor med funktionsnedsättningar är mer utsatta för förnedrande bemötande, förtryck och ibland även våld av anhöriga och vårdgivare. Speciellt utsatta är kvinnor med intellektuella svårigheter, de som inte kan berätta eller de vars berättelser avfärdas som vilda fantasier.

Jag vet att det pågår en hel del. För cirka två år sedan sjösattes en plattform som innebar att kommuner och landsting fick medel för att kvalitetssäkra att deras verksamheter var likvärdiga. Jag undrar hur det har gått med uppföljningen. Har den gett någon effekt?

Socialstyrelsens utbildningsmaterial *Sällan sedda* riktar sig speciellt till dem som kommer i kontakt med våld i nära relationer. Det är bra med utbildning på detta område, men räcker det?

Det är viktigt att det finns en klarsyn och ett medvetande hos myndigheter och organisationer, ja, hos oss alla, som möter kvinnor med funktionsnedsättning. Samhället måste ha modet att se i stället för att blunda. Vi måste våga ställa de rätta frågorna utan att vara rädda för de obehagliga svaren. Framför allt måste vi ha kraften att agera.

Herr talman! Jag tycker inte att regeringen sovit helt i de här frågorna, men jag efterlyser mer energi och handlingskraft. För varje dag som vi inte kommer närmare att utrota denna brist på jämlikhet och jämställdhet förnedras ett antal kvinnor med funktionshinder, och det är inte acceptabelt.

(Applåder)

Herr talman! Jag tänker prata lite grann om jämställdhet i utbildningssektorn. I skolan finns, och har länge funnits, betydande skillnader i prestationer och upplevelser mellan grupperna flickor och pojkar. Om jämställdhetsarbetet i skolan ska bli effektivt måste det bedrivas kontinuerligt och inte i projekt som varar en begränsad tid, varken nationellt eller på den enskilda skolan. Jämställdhetsarbetet i skolan måste bedrivas enligt principen om jämställdhetsintegrering.

Det finns ett stort behov av att förstärka den del av jämställdhetsarbetet som handlar om ämnesstoffet och ämnesdidaktiken. När Delegationen för jämställdhet i skolan lade fram en av sina delrapporter 2010 hade man granskat fyra läroböcker i historia. I den granskningen redovisade man att det fanns 62 namngivna kvinnor i de fyra böckerna och 930 män. Om skolan via läroböckerna och undervisningen ger en så enkönad bild av exempelvis historien har vi problem som vi måste göra någonting åt.

Programvalen till gymnasiet är könsstereotypa, och det gäller särskilt valen till de yrkesförberedande programmen. Morgondagens samhälle möter också andra utmaningar än dagens, och jag tycker att det är synd att regeringen inte har valt att se över programstrukturen utifrån detta. Man borde se på nya inriktningar som måhända kan attrahera både unga kvinnor och män och som kan vara ett bra sätt få till otraditionella val som ökar jämställdheten. Det skulle till exempel kunna röra sig om utbildningar som innehåller både vård och teknik eller som kombinerar bygg och arkitektur. Det skulle inte bara göra gymnasieskolan mer modern, utan det skulle också stärka jämställdheten och minska risken att vi går miste om enskilda personers engagemang och förmågor på grund av att traditionella strukturer påverkar valet av inriktning.

I dag domineras yrkesprogrammen av män, och de yrkesprogrammen har fler och tydligare yrkesutgångar än program där de flesta studerande är kvinnor. Det är någonting som man måste ta tag i. Alla yrkesprogram måste ha tydliga yrkesutgångar.

Utvecklingen mot en jämställd akademi går alltför långsamt.

Vi socialdemokrater vill därför kraftigt förstärka arbetet för en mer jämställd akademi där såväl kvinnors som mäns kompetens tas till vara. Kvinnor är i majoritet bland studenterna och har varit så sedan 70-talet, men deras andel minskar successivt ju högre upp man kommer i den akademiska hierarkin. Andelen professorer som är kvinnor är bara 23 procent. Fortfarande är chansen att bli professor markant mycket större för doktorer som är män, och professorer som är kvinnor utnämns generellt sett betydligt senare under sin akademiska karriär. Ökningstakten sedan 1995 har varit 1 procentenhet per år. Med den hastigheten kommer det att ta nästan tre decennier innan vi når en numerärt jämställd professorskår. Det håller inte.

Inom teknik och naturvetenskap pekar prognoser rent av på att andelen professorer som är kvinnor riskerar att minska. Inte ens hälften av högskolorna och universiteten har som mål att minst 40 procent av de professorer som rekryteras ska vara kvinnor.

Vi socialdemokrater anser också att en jämställdhetsbonus bör införas inom ramen för resurstilldelningssystemet. Bonus bör utgå till lärosäten

där jämställdheten, både kvantitativt och kvalitativt sett, efter systematisk utvärdering bedöms vara god eller har förbättrats.

Slutligen, herr talman, räcker det inte med att prata om hur viktigt det är att vårt samhälle är jämställt. Vi som har fått förmånen att ha politiska uppdrag på olika nivåer måste också sätta upp konkreta mål för hur vi ska nå till det tillstånd där män och kvinnor behandlas som människor och inte som olika kön, och vi måste hela tiden efterfråga resultaten av de mål som vi har satt upp. Sverige kan betydligt bättre än det vi ser just nu.

(Applåder)

Anf. 344 PHIA ANDERSSON (S):

Herr talman! Vi började den här debatten kl. 15 i eftermiddags. Det är snart sju timmar sedan, så vi är allihop nu sju timmar närmare pension än vad vi var när vi började. Därför tänkte jag prata om kvinnors pensioner.

Kvinnors pensioner kommer alltid att spegla hur jämställdheten har sett ut i landet över tid. De är det kvitto vi får på hur duktiga vi har varit på att flytta fram positionerna. Vi tror att de så kallade fattigpensionärerna är på väg att fasas ut och att de kommer att försvinna helt då allt fler kvinnor förvärvsarbetar. Men Sten-Gunnar Hedin, förbundsordförande för Riksförbundet Pensionärs gemenskap och Sam Sandberg, förbundsordförande för Svenska Kommunalpensionärernas Förbund, visar på en helt annan bild av verkligheten i sin rapport *Kvinnor och pensionen* som gavs ut i maj i år. Där varnar man för att allt fler kommer att bli garanti-pensionärer, precis som vi i dag har enats om är fallet.

Trots alla jämställdhetsdebatter är inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor fortfarande stora. Kvinnor har lägre lön än män även om de har samma utbildning som männen, och så ser det ut i de flesta yrken. I yrken med låga löner är kvinnor klart överrepresenterade. Kvinnor tar fortfarande ut större delen av föräldraledigheten och arbetar fortfarande ofrivillig deltid.

Det är dessutom så att när man i kommuner gör snävare behovsbedömningar inom vård och omsorg på grund av bland annat ekonomin får kvinnor ofta ta ett större ansvar för omsorgen om sina gamla anhöriga och ibland till och med gå ned i arbetstid för att klara att ta över där samhället backar i sitt ansvar.

Kvinnor har lägre pension och de har en lägre pensionsförmögenhet än vad män har. Den är ca 75 procent av männens. Det är dock en ökning sedan slutet av 90-talet. Glappet har minskat något. Den stora ökningen av kvinnornas andel av pensionen hänger ihop med en ökning av garanti-pensionen vid det nya pensionssystemets införande. Men samtidigt blev garantipensionen beskattningsbar, vilket den inte var i det gamla systemet. Ökningen av kvinnors andel av pensionen är alltså faktiskt inte så stor som den ser ut.

Tjänstepensionen är ca 21 procent av pensionsinkomsterna i dag. Betydelsen av den ökar. För män är den i dag 25 procent och för kvinnor 16 procent. Denna skillnad ökar dessutom. Skillnaderna beloppsmässigt är ännu större. Genomsnittet för män är 60 000 kronor per år och för kvinnor 30 000 kronor, alltså bara hälften.

Det är välkänt att kvinnor sparar mer i pensionsförsäkringar än vad män gör, fast män sparar betydligt högre belopp än kvinnor. När man blir

pensionär och tar ut sin privata pensionsförsäkring räknas den som pensionsinkomst och omfattas inte av jobbskatteavdraget. Man kan alltså fråga sig om det är en bra sparform för kvinnor som redan har små marginaler.

Detta sammantaget visar att den garantipension som var tänkt att vara en övergång till att allt fler skulle få en inkomstpension blir permanent och ökar. Tyvärr visar arbetslivets villkor för kvinnor att man kommer att vara beroende av garantipensioner under en lång tid. Vi fasar in en ny generation kvinnor i att bli fattigpensionärer. Garantipensionen beräknas inte heller på samma sätt som inkomstpensionen, och den urholkas snabbare. Det innebär att många kvinnor som kommer att gå i pension får så dålig pension att de blir beroende av garantipensionen.

Vi vill alla flytta fram positionerna, men vi måste ändå konstatera att vi har mycket kvar att göra på det här området. Alla de delar som jag har räknat upp här är bidragande orsaker till det kvitto vi får vad gäller kvinnors pensioner. Vi har mycket kvar att göra. Jag förstår att alla har ambitioner att flytta fram positionerna, och vi kan slå oss för bröstet och tycka att det vi har gjort är bra, men vi är långt ifrån färdiga.

(Applåder)

Anf. 345 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jämställdheten är tvärsektoriell och berör alla politikområden. Jag tänker ägna min tid i talarstolen åt att prata om kultur och idrott.

Malmö blev svenska mästare i söndags. Stort grattis till Malmö! Det hade kanske varit ännu roligare om man hade gjort det med fler egna produkter, men om man nu ska byta namn till Rosengård FC kanske det blir bättre med det.

I kväll spelar Sverige VM-kval mot Tyskland. Just nu leder Sverige med 2–1. Den 7–23 februari nästa år avgörs vinter-OS i Sotji i Ryssland. Då kan glädje och inspiration föras över till kommande generationer.

Vi socialdemokrater menar att levande kultur och idrott och mångfald av röster i den offentliga debatten är viktigt för ett dynamiskt, demokratiskt och jämställt samhälle. Den socialdemokratiska kulturpolitiken tar sin utgångspunkt i vår tilltro till att alla människor ska ha rätt att ta del av och utöva kultur. Det ska vara lätt och tillgängligt att vara med i en idrottsförening eller en friluftsförbund.

Genom en prioritering av barn och unga och en satsning på integration, folkbildning och jämställdhet kan kulturen spira och spridas till fler. Aldrig förr har kultur och aktiv fritid spelat en större roll i människors liv än i dag. Att läsa en bok, höra en ny låt, lyssna på ett radioprogram eller se sina barn spela ett instrument eller spela en knattematch kl. 8 en söndagsmorgon kan stimulera till glädje och njutning men också provocera och engagera.

Vi socialdemokrater ser kultur, idrott och friluftsliv som en viktig del av välfärden.

Kulturens starka kraft kan bidra till att skapa ett rikare samhälle att leva i. Kulturen ger välmående, hälsa, spänning och upplevelser. Alla kan vittna om hur viktig idrotten är för integrationen och för jämställdheten.

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

De ideella krafterna inom idrottsrörelsen gör ovärderliga insatser för att engagera och aktivera våra barn och unga. Den unika situationen ska vi utveckla och ta vara på. Därför vill vi värna idrotten som en del av vår gemensamma välfärd. Vid sidan av ett brett folkligt engagemang är samhällets stöd mycket betydelsefullt. Vi prioriterar därför samhällets stöd till idrotten och sätter det före stora skattesänkningar.

Vi ser också med oro på de höjda avgifterna inom idrotten och vill motverka den nuvarande utvecklingen med sänkta bidrag till idrottsrörelsen som leder till ökade avgifter för idrottande och som stänger dörrar till idrottsligt engagemang.

Därför har vi föreslagit ett handslag med föreningslivet och avser inleda en dialog med Riksidrottsförbundet och Svenskt Friluftsliv om hur vi kan stödja föreningslivet för att öka tillgängligheten och förbättra jämställdheten oavsett kön, etnicitet eller bostadsort. Det ska vägas mot att regeringens passivitet nu skapar sämre förutsättningar för elitidrotten som i sin tur kommer att ge färre goda förebilder.

Den fritidscheck som regeringen nu lanserar som lösningen på problemet är ännu värre. Jag vill kalla det för att regeringen återinför allmosan. Den briljanta idén med fritidschecken, eller allmosan, går ut på att föräldrar som lever på existensminimum ska låna pengar från någon man känner eller kanske ta ett sms-lån för att betala avgiften till idrottsföreningen. Sedan ska barnet be om ett kvitto. Man ska svälja stoltheten som förälder och med mössan i hand gå till socialen och utredas för om det är möjligt att få ut avgiften mot uppvisat kvitto.

Den borgerliga allmosepolitiken liknar vinterkräksjuka som på effektivast möjliga sätt måste städas ut så fort som möjligt. Därför sätter vi stora satsningar före skattesänkningar. Det ska vara billigt, lätt och tillgängligt, och alla ska känna sig välkomna.

Vi socialdemokrater satsar hårt på att skapa likvärdiga förutsättningar för pojkar och flickor inom idrotten. Vi vill verka för lika möjligheter för tjejer och killar att utöva idrott. Orättvis resursfördelning missgynnar flickor och deras idrottsaktiviteter. Det måste upphöra. Sju av tio pojkar och flickor tränar idrott upp till 15 års ålder. I de övre tonåren sjunker det organiserade idrottandet för flickor. Där grundläggs skilda idrottsvanor mellan könen. Kvinnor motionerar mer än män men idrottar i organiserad form i mindre utsträckning än män.

Tillgången till träningslokaler är därför viktig. I dagsläget domineras tillgången till träningslokaler av pojkar. Det är viktigt att flickor och kvinnor inte missgynnas när de offentliga resurserna till idrotten fördelas inom idrottsrörelsen. Vi ser ett utanförskap växa sig allt starkare. Därför vill vi socialdemokrater ta krafttag för att få ordning på situationen inom idrottsrörelsen. För att se till att barn och ungdomar får bättre möjligheter till lägre avgifter och bättre möjligheter till likvärdigt deltagande i idrott och friluftsverksamhet föreslår vi därför en satsning på 350 miljoner till föreningslivet.

De stora skattesänkningarna har urholkat de gemensamma finanserna. Det leder till att vi får sämre möjligheter i idrottslivet. Idrottsklubbarna är en central och viktig fråga för fler än bara svensk idrott.

Anf. 346 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt gå upp i debatten som var väldigt intressant. Idrott och kultur är värt att lyssna på.

Min fråga handlar om de stora skattesänkningar som Isak From säger att regeringen gör och som Isak From och Socialdemokraterna står bakom till viss del. Isak From kan ta tillfället i akt och förklara hur det är med det femte jobbskatteavdraget. Ska det bara tas bort fram till årsskiftet för att sedan gälla? Hur ligger det till när det gäller det femte jobbskatteavdraget?

Anf. 347 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Oavsett om vi vill eller inte lever vi med en borgerlig regering. Vi lever med att vi har haft en borgerlig regering i snart åtta år. När den borgerliga regeringen tillträdde 2006 levde de med att de hade haft en socialdemokratisk regering. Efter valet 2014 får vi möjlighet att förändra detta och börja återställa de orättvisor som den borgerliga regeringen har fört in i politiken.

Vi kommer att använda kommande reformutrymme på ett annat sätt. Efter valet 2014 är det en ny finansperiod. Om vi hade haft möjligheten i dagsläget, 2013, och om vår politik vinner kammarens gillande när vi ska rösta om det kommer vi naturligtvis att avslå det femte jobbskatteavdraget.

Anf. 348 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Nyckeln till ett Sverige som håller ihop är att flera är i arbete. I dag ser vi att vi har fler i arbete än tidigare. Vi har gått igenom kriser, och vi har sluppit dra ned i välfärden. Medlet för att uppnå detta är genom arbetslinjen.

Jag förstår dock inte Isak Froms resonemang. Ni säger nej till jobbskatteavdraget fram till årsskiftet – det är svårt att få ihop detta – och sedan ändrar ni er vid årsskiftet och tar tillbaka det, och sedan ska ni ändra er i valet 2014 igen. Ni ändrar er tre gånger. Hur ska det vara?

Anf. 349 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Vi lever också med en skenande arbetslöshet, och arbetslösheten är som bekant inte Moderaternas vassaste kniv i lådan. Vi vill åtgärda det. Vi vill arbeta och lägga våra pengar på jobbskapande åtgärder.

För att återgå till mitt anförande innebär neddragningarna inom idrottssektorn att Riksidrottsförbundet förmodligen kommer att behöva varsla många tjänstemän. Det kommer att innebära att vi får sämre möjligheter till förebilder, och det blir sämre möjligheter för unga. Det är den verklighet vi står inför.

Anf. 350 KERSTIN HAGLÖ (S):

Herr talman! I denna sena kväll hade jag tänkt att vi skulle lyfta blicken och ge oss ut i Europa. Jag ställer frågan: Behövs jämställdhet i Europa? Svaret på den frågan är från oss socialdemokrater ett rungande ja. Folken i Europa rör sig mer och mer över gränserna, och vi behöver gemensamma spelregler vad gäller barnomsorg, föräldraledighet, lika lön

för lika arbete, arbetsrättsliga frågor, arbete, utbildning, ja vi kan räkna upp hur många frågor som helst där vi måste gå hand i hand.

Det är helt orimligt att tro att vi ska kunna begränsa jämställdheten till den nationella arenan i det Europa vi befinner oss i just nu. Därför är jämställdheten i Europa viktig, inte bara i sig utan också utifrån bland annat ett rättighetsperspektiv. Kvinnor diskrimineras överallt. Patriarkala strukturer finns i hela EU. Samtidigt påverkar jämställdhetssituationen i övriga EU även oss i Sverige. Men vi har möjlighet att driva på och ta ansvar i dessa frågor. Som det ser ut nu står jämställdhetsarbetet och stampar. Det har hamnat långt ned på dagordningen i EU, och även i Sverige kan vi socialdemokrater uppleva att det är så.

Visst ser vi att majoriteten av EU-länderna styrs av högerregeringar. Det märks tydligt i jämställdhetsarbetet. Rejåla satsningar på jämställdhet mellan kvinnor och män har uteblivit de senaste åren på EU-nivå. De svenska Moderaterna har röstat emot många resolutioner och betänkanden som just ”utskottet” för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män i Europaparlamentet har drivit på. Kvotering är en sådan fråga, vilket jag tog upp i ett tidigare replikskifte. Jag hoppas att statsrådet inte håller fast vid det som en principiell fråga utan ser det som en viktig jämställdhetsfråga.

Representationen är nämligen inte bra, och den har inte blivit bättre, i de börsnoterade företagen. Tvärtom visar AP-fondens kvinnoindex beträffande jämställdheten att representationen för kvinnors del har försämrats i börsnoterade företag. Om vi tittar på det indexet ser vi att det skulle ta 31 år innan vi nådde upp till andelen 50 procent kvinnor i styrelser. Därför är det viktigt att vi är med i EU och driver på. Jag högaktar de länder som gått före och lagstiftat om detta. Det är Frankrike, Italien, Belgien, Spanien och Nederländerna, och Tyskland har nu beslutat om obligatorisk kvotering. Jag tycker att det är kloka länder.

Vi måste gå före. Sverige har ofta setts som det goda exemplet när det kommit till reformer om jämställdhet. Vi har vår föräldraförsäkring, barnomsorg, rätt till fri abort, samkönade äktenskap och adoption och allt detta. Det finns goda argument för att vi ska fortsätta att vara det goda exemplet. Tyvärr har Sverige rasat i jämställdhetsrankningen. Global Gender Gap Reports index visar att vi år 2006 var nummer ett på listan. Då rankades Sverige som nummer ett. I dag har vi före oss Island och våra grannländer Finland och Norge. Vi ligger alltså på fjärde plats. Det är därför dags att vi fortsätter att agera, och det arbete vi gör i EU är viktigt. Om vi får ett jämställt Europa är det något som också berör oss i Sverige.

J i jämställdhet är bättre än J i jobbskatteavdrag.
(Applåder)

Anf. 351 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag delar helt och hållet Kerstin Haglövs engagemang för att vi ska jobba för ett mer jämställt Europa. Jag vill bara påpeka några saker.

När det gäller rankningen tror jag att vi av sex globala jämställdhetsrankningar ligger etta på alla utom en. Vi har fallit i den som nämdes, och det finns ett skäl till det, nämligen att det kommit in ett parti i riksdagens kammare, Sverigedemokraterna, som för övrigt inte är represen-

terade i den här debatten. De har dragit ned snittet på kvinnoandelen i vårt parlament.

När det gäller kvotering till bolagens styrelser har vi riksdagens uppdrag att motarbeta detta eftersom Sveriges riksdag anser att det strider mot subsidiariteten. Och för att behålla principerna vill jag fråga: Tycker Kerstin Haglö att Sveriges riksdag också ska lagstifta om andelen kvinnor i fackföreningarnas styrelser?

Anf. 352 KERSTIN HAGLÖ (S) replik:

Herr talman! I så fall vill jag fråga statsrådet: Är min uppgift då fel, att vi fallit från steg ett på indexet till steg fyra? Är det jag sade fel, att Island, Norge och Finland ligger före? Det var det jag påstod i mitt anförande, och nu gör statsrådet en kullerbytta av det, tycker jag. Har jag missuppfattat att vi i dag ligger på fjärde plats när vi var rankade som nummer ett år 2006? Man använde samma mått då som i dag.

När det gäller frågan om kvotering tycker jag inte att jag fått något direkt svar på min fråga. Statsrådet har suttit i kammaren under vår fem timmar långa debatt, och jag tycker inte att vi fått något egentligt svar på varför statsrådet direkt säger att frågan om kvotering är principiell medan vi säger att det är en jämställdhetsfråga.

Anf. 353 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik:

Herr talman! Orden forsar ur mig så jag förstår om jag blir otydlig. Kerstin Haglö har helt rätt i att vi sjunkit i den rankningen. Det beror på att en av de saker som rankas är andelen kvinnor i parlamentet. Det är på den enda punkten Sverige har blivit sämre, och det beror på att Sverigedemokraterna har så få kvinnor i parlamentet.

Jag blev jätteorolig när jag såg rankningen, men när man går in och kontrollerar ser man att det beror just på det. Då kan vi också säga att det är signifikativt, och att vi saknat Sverigedemokraterna i denna i övrigt väldigt intressanta och givande debatt.

Anf. 354 KERSTIN HAGLÖ (S) replik:

Herr talman! Det stämmer att det är en del av anledningen, men det är många andra viktiga frågor som också rankas. Det handlar om tillgången till hälso- och sjukvård, tillgången till utbildning och arbete, den jämställda ekonomiska situationen, som ju också rankas. Jag kan inte tänka mig att endast en av dessa faktorer gjort att vi fallit ned till fjärde plats. Jag ska kontrollera om det är som statsrådet påstår, men när jag läst det har jag inte kunnat tolka det så.

Låt mig avslutningsvis tacka för debatten i kväll.
(forts. prot. 13)

Prot. 2013/14:12
15 oktober

Allmänpolitisk debatt

Jämställdhetsfrågor

2 § Ansökan om ledighet

Andre vice talmannen meddelade att *Eliza Roszkowska Öberg* (M) ansökt om ledighet under tiden den 1 november 2013–28 februari 2014.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Anna Rheyneuclaudes Kihlman* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för *Eliza Roszkowska Öberg*.

3 § Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 17 oktober kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Socialminister Göran Hägglund (KD), kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M), statsrådet Stefan Attefall (KD), miljöminister Lena Ek (C) och statsrådet Maria Arnholm (FP).

4 § Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2013/14:1 för torsdagen den 19 september i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit från näringsutskottet.

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:18

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:18 Granskning av biståndet
av Kenneth G Forslund (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 november 2013.

Skälet till dröjsmålet är resa och andra inplanerade åtaganden.

Stockholm den 8 oktober 2013

Utrikesdepartementet

Hillevi Engström (M)

Enligt uppdrag

Fredrik Jörgensen

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:31 Bostadsproblematiken i Stockholm
av Teres Lindberg (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 12 november 2013.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 10 oktober 2013

Socialdepartementet

Stefan Attefall (KD)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

6 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2013/14:9, 11 och 12 till skatteutskottet

2013/14:15 till civilutskottet

Skrivelse

2013/14:21 till näringsutskottet

Motioner

2013/14:MJ1–MJ3 till miljö- och jordbruksutskottet

2013/14:Ju4 och Ju5 till justitieutskottet

2013/14:Sf1–Sf3 till socialförsäkringsutskottet

EU-dokument

KOM(2013) 641 till finansutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 2 december*.

7 § Ärende för förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:

Finansutskottets utlåtande 2013/14:FiU13

8 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2013/14:14 Förstärkt nedsättning av egenavgifter

2013/14:16 Förändrad hantering av mervärdesskatt vid import

2013/14:25 Infrastrukturavgifter på väg och elektroniska vägtullssystem

2013/14:30 Vissa avgiftsfrågor på finansmarknadsområdet

Motioner
med anledning av skr. 2012/13:184 Verksamheten inom Europarådets
ministerkommitté m.m. under 2012 och första halvåret 2013
2013/14:U2 av Björn von Sydow m.fl. (S)
2013/14:U3 av Julia Kronlid m.fl. (SD)

9 § Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 15 oktober

2013/14:42 Den höga ungdomsarbetslösheten

av *Monica Green* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 oktober.

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 oktober

2013/14:44 Ändringar i djurskyddslagen

av *Jens Holm* (V)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2013/14:45 Ytterligare fråga om passhanteringen

av *Kent Ekeröth* (SD)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 oktober.

11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade inkommit:

den 14 oktober

2013/14:34 Presidentvalet i Azerbajdzjan

av *Fredrik Malm* (FP)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 oktober.

12 § Kammaren åtskildes kl. 22.07.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 1 §
anf. 98 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 1 § anf. 279 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CLAES MÅRTENSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 11)	1
<i>Klimat och miljö</i>	<i>1</i>
Anf. 1 MATILDA ERNKRANS (S)	1
Anf. 2 Miljöminister LENA EK (C) replik	3
Anf. 3 MATILDA ERNKRANS (S) replik	3
Anf. 4 Miljöminister LENA EK (C) replik	3
Anf. 5 MATILDA ERNKRANS (S) replik	3
Anf. 6 JOHAN HULTBERG (M) replik	4
Anf. 7 MATILDA ERNKRANS (S) replik	4
Anf. 8 JOHAN HULTBERG (M) replik	4
Anf. 9 MATILDA ERNKRANS (S) replik	4
Anf. 10 ROGER TIEFENSEE (C) replik	5
Anf. 11 MATILDA ERNKRANS (S) replik	5
Anf. 12 ROGER TIEFENSEE (C) replik	5
Anf. 13 MATILDA ERNKRANS (S) replik	5
Anf. 14 HELENA LEANDER (MP)	6
Anf. 15 Miljöminister LENA EK (C) replik	7
Anf. 16 HELENA LEANDER (MP) replik	8
Anf. 17 Miljöminister LENA EK (C) replik	8
Anf. 18 HELENA LEANDER (MP) replik	8
Anf. 19 ROGER TIEFENSEE (C) replik	8
Anf. 20 HELENA LEANDER (MP) replik	9
Anf. 21 ROGER TIEFENSEE (C) replik	9
Anf. 22 HELENA LEANDER (MP) replik	9
Anf. 23 JENS HOLM (V)	9
Anf. 24 Miljöminister LENA EK (C) replik	11
Anf. 25 JENS HOLM (V) replik	11
Anf. 26 Miljöminister LENA EK (C) replik	12
Anf. 27 JENS HOLM (V) replik	12
Anf. 28 JOHAN HULTBERG (M) replik	12
Anf. 29 JENS HOLM (V) replik	12
Anf. 30 JOHAN HULTBERG (M) replik	13
Anf. 31 JENS HOLM (V) replik	13
Anf. 32 ROGER TIEFENSEE (C) replik	13
Anf. 33 JENS HOLM (V) replik	13
Anf. 34 ROGER TIEFENSEE (C) replik	14
Anf. 35 JENS HOLM (V) replik	14
Anf. 36 Miljöminister LENA EK (C)	14
Anf. 37 HELENA LEANDER (MP) replik	17
Anf. 38 Miljöminister LENA EK (C) replik	17
Anf. 39 HELENA LEANDER (MP) replik	17
Anf. 40 Miljöminister LENA EK (C) replik	18
Anf. 41 ANDERS YGEMAN (S) replik	18
Anf. 42 Miljöminister LENA EK (C) replik	18
Anf. 43 ANDERS YGEMAN (S) replik	18
Anf. 44 Miljöminister LENA EK (C) replik	19

Anf. 45	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	19	Prot. 2013/14:12
Anf. 46	Miljöminister LENA EK (C) replik	19	15 oktober
Anf. 47	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	19	
Anf. 48	Miljöminister LENA EK (C) replik	20	
Anf. 49	JENS HOLM (V) replik	20	
Anf. 50	Miljöminister LENA EK (C) replik	20	
Anf. 51	JENS HOLM (V) replik	20	
Anf. 52	Miljöminister LENA EK (C) replik	21	
Anf. 53	SARA KARLSSON (S) replik	21	
Anf. 54	Miljöminister LENA EK (C) replik	21	
Anf. 55	SARA KARLSSON (S) replik	21	
Anf. 56	Miljöminister LENA EK (C) replik	22	
Anf. 57	ANITA BRODÉN (FP) replik	22	
Anf. 58	Miljöminister LENA EK (C) replik	22	
Anf. 59	ANITA BRODÉN (FP) replik	22	
Anf. 60	Miljöminister LENA EK (C) replik	22	
Anf. 61	MATILDA ERNKRANS (S) replik	23	
Anf. 62	Miljöminister LENA EK (C) replik	23	
Anf. 63	MATILDA ERNKRANS (S) replik	23	
Anf. 64	Miljöminister LENA EK (C) replik	23	
Anf. 65	JAN LINDHOLM (MP) replik	24	
Anf. 66	Miljöminister LENA EK (C) replik	24	
Anf. 67	JAN LINDHOLM (MP) replik	24	
Anf. 68	Miljöminister LENA EK (C) replik	24	
Anf. 69	IRENE OSKARSSON (KD) replik	25	
Anf. 70	Miljöminister LENA EK (C) replik	25	
Anf. 71	IRENE OSKARSSON (KD) replik	25	
Anf. 72	Miljöminister LENA EK (C) replik	26	
Anf. 73	JOHAN HULTBERG (M)	26	
Anf. 74	JENS HOLM (V) replik	27	
Anf. 75	JOHAN HULTBERG (M) replik	28	
Anf. 76	JENS HOLM (V) replik	28	
Anf. 77	JOHAN HULTBERG (M) replik	28	
Anf. 78	HELENA LEANDER (MP) replik	29	
Anf. 79	JOHAN HULTBERG (M) replik	29	
Anf. 80	HELENA LEANDER (MP) replik	29	
Anf. 81	JOHAN HULTBERG (M) replik	30	
Anf. 82	MATILDA ERNKRANS (S) replik	30	
Anf. 83	JOHAN HULTBERG (M) replik	30	
Anf. 84	MATILDA ERNKRANS (S) replik	30	
Anf. 85	JOHAN HULTBERG (M) replik	31	
Anf. 86	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	31	
Anf. 87	JOHAN HULTBERG (M) replik	31	
Anf. 88	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	31	
Anf. 89	JOHAN HULTBERG (M) replik	32	
Anf. 90	PYRY NIEMI (S) replik	32	
Anf. 91	JOHAN HULTBERG (M) replik	32	
Anf. 92	PYRY NIEMI (S) replik	33	
Anf. 93	JOHAN HULTBERG (M) replik	33	

Anf. 94	JAN LINDHOLM (MP) replik	33
Anf. 95	JOHAN HULTBERG (M) replik	33
Anf. 96	JAN LINDHOLM (MP) replik	34
Anf. 97	JOHAN HULTBERG (M) replik	34
Anf. 98	ANITA BRODÉN (FP)	34
Anf. 99	JENS HOLM (V) replik	35
Anf. 100	ANITA BRODÉN (FP) replik	36
Anf. 101	JENS HOLM (V) replik	36
Anf. 102	ANITA BRODÉN (FP) replik	36
Anf. 103	IRENE OSKARSSON (KD)	36
Anf. 104	JENS HOLM (V) replik	38
Anf. 105	IRENE OSKARSSON (KD) replik	38
Anf. 106	JENS HOLM (V) replik	38
Anf. 107	IRENE OSKARSSON (KD) replik	38
Anf. 108	PYRY NIEMI (S)	38
Anf. 109	JAN LINDHOLM (MP)	40
Anf. 110	ROGER TIEFENSEE (C) replik	42
Anf. 111	JAN LINDHOLM (MP) replik	42
Anf. 112	ROGER TIEFENSEE (C) replik	42
Anf. 113	JAN LINDHOLM (MP) replik	42
Anf. 114	FINN BENGTTSSON (M)	42
Anf. 115	HELENA LEANDER (MP) replik	44
Anf. 116	FINN BENGTTSSON (M) replik	44
Anf. 117	HELENA LEANDER (MP) replik	45
Anf. 118	FINN BENGTTSSON (M) replik	45
Anf. 119	ROGER TIEFENSEE (C)	45
Anf. 120	JENS HOLM (V) replik	47
Anf. 121	ROGER TIEFENSEE (C) replik	47
Anf. 122	JENS HOLM (V) replik	47
Anf. 123	ROGER TIEFENSEE (C) replik	47
Anf. 124	HELENA LEANDER (MP) replik	48
Anf. 125	ROGER TIEFENSEE (C) replik	48
Anf. 126	HELENA LEANDER (MP) replik	48
Anf. 127	ROGER TIEFENSEE (C) replik	48
Anf. 128	SARA KARLSSON (S)	49
Anf. 129	STINA BERGSTRÖM (MP)	50
Anf. 130	JOHAN HULTBERG (M) replik	51
Anf. 131	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	51
Anf. 132	JOHAN HULTBERG (M) replik	52
Anf. 133	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	52
Anf. 134	ROGER TIEFENSEE (C) replik	52
Anf. 135	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	52
Anf. 136	ROGER TIEFENSEE (C) replik	53
Anf. 137	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	53
Anf. 138	JOHAN LÖFSTRAND (S)	53
Anf. 139	ROGER TIEFENSEE (C) replik	54
Anf. 140	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	54
Anf. 141	ROGER TIEFENSEE (C) replik	55
Anf. 142	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	55

Anf. 143 JOHAN HULTBERG (M) replik	55	Prot. 2013/14:12
Anf. 144 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	55	15 oktober
Anf. 145 JOHAN HULTBERG (M) replik	56	
Anf. 146 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	56	
<i>Jämställdhetsfrågor</i>	56	
Anf. 147 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	56	
Anf. 148 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	58	
Anf. 149 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	58	
Anf. 150 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	58	
Anf. 151 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	59	
Anf. 152 JENNY PETERSSON (M) replik	59	
Anf. 153 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	59	
Anf. 154 JENNY PETERSSON (M) replik	59	
Anf. 155 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	59	
Anf. 156 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	60	
Anf. 157 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP)	61	
Anf. 158 HILLEVI LARSSON (S) replik	64	
Anf. 159 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	64	
Anf. 160 HILLEVI LARSSON (S) replik	64	
Anf. 161 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	64	
Anf. 162 AMINEH KAKABAVEH (V) replik	64	
Anf. 163 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	65	
Anf. 164 AMINEH KAKABAVEH (V) replik	65	
Anf. 165 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	65	
Ajournering	65	
Återupptagna förhandlingar	65	
1 § (forts.) Allmänpolitisk debatt	66	
<i>Jämställdhetsfrågor</i>	66	
Anf. 166 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	66	
Anf. 167 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	66	
Anf. 168 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	66	
Anf. 169 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	66	
Anf. 170 MONICA GREEN (S) replik	67	
Anf. 171 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	67	
Anf. 172 MONICA GREEN (S) replik	67	
Anf. 173 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	67	
Anf. 174 ANNA WALLÉN (S) replik	67	
Anf. 175 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	68	
Anf. 176 ANNA WALLÉN (S) replik	68	
Anf. 177 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	68	
Anf. 178 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik	68	
Anf. 179 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	69	
Anf. 180 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik	69	
Anf. 181 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	69	
Anf. 182 CARINA OHLSSON (S) replik	70	
Anf. 183 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	70	
Anf. 184 CARINA OHLSSON (S) replik	70	
Anf. 185 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	70	

Anf. 186	ISAK FROM (S) replik.....	71
Anf. 187	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	71
Anf. 188	ISAK FROM (S) replik.....	71
Anf. 189	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	71
Anf. 190	GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	71
Anf. 191	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	72
Anf. 192	GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	72
Anf. 193	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	72
Anf. 194	JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	73
Anf. 195	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	73
Anf. 196	JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	73
Anf. 197	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	73
Anf. 198	EVA-LENA JANSSEN (S) replik.....	73
Anf. 199	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	74
Anf. 200	EVA-LENA JANSSEN (S) replik.....	74
Anf. 201	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	74
Anf. 202	KERSTIN HAGLÖ (S) replik.....	74
Anf. 203	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	75
Anf. 204	KERSTIN HAGLÖ (S) replik.....	75
Anf. 205	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	75
Anf. 206	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	75
Anf. 207	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	76
Anf. 208	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	76
Anf. 209	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	76
Anf. 210	ADNAN DIBRANI (S) replik	76
Anf. 211	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	76
Anf. 212	ADNAN DIBRANI (S) replik	77
Anf. 213	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	77
Anf. 214	PHIA ANDERSSON (S) replik	77
Anf. 215	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	77
Anf. 216	PHIA ANDERSSON (S) replik	78
Anf. 217	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	78
Anf. 218	KERSTIN NILSSON (S) replik.....	78
Anf. 219	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	78
Anf. 220	KERSTIN NILSSON (S) replik.....	79
Anf. 221	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	79
Anf. 222	JENNY PETERSSON (M)	79
Anf. 223	MONICA GREEN (S) replik	80
Anf. 224	JENNY PETERSSON (M) replik	81
Anf. 225	MONICA GREEN (S) replik	81
Anf. 226	JENNY PETERSSON (M) replik	81
Anf. 227	EVA-LENA JANSSEN (S) replik.....	81
Anf. 228	JENNY PETERSSON (M) replik	82
Anf. 229	EVA-LENA JANSSEN (S) replik.....	82
Anf. 230	JENNY PETERSSON (M) replik	82
Anf. 231	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	82
Anf. 232	JENNY PETERSSON (M) replik	83
Anf. 233	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	83
Anf. 234	JENNY PETERSSON (M) replik	83

Anf. 235	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	83
Anf. 236	JENNY PETERSSON (M) replik	84
Anf. 237	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	84
Anf. 238	JENNY PETERSSON (M) replik	84
Anf. 239	ADNAN DIBRANI (S) replik.....	84
Anf. 240	JENNY PETERSSON (M) replik	84
Anf. 241	ADNAN DIBRANI (S) replik.....	85
Anf. 242	JENNY PETERSSON (M) replik	85
Anf. 243	CARINA OHLSSON (S) replik	85
Anf. 244	JENNY PETERSSON (M) replik	86
Anf. 245	CARINA OHLSSON (S) replik	86
Anf. 246	JENNY PETERSSON (M) replik	86
Anf. 247	SOLVEIG ZANDER (C)	86
Anf. 248	EVA-LENA JANSSON (S) replik	88
Anf. 249	SOLVEIG ZANDER (C) replik	88
Anf. 250	EVA-LENA JANSSON (S) replik	89
Anf. 251	SOLVEIG ZANDER (C) replik	89
Anf. 252	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	89
Anf. 253	SOLVEIG ZANDER (C) replik	89
Anf. 254	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	89
Anf. 255	SOLVEIG ZANDER (C) replik	90
Anf. 256	AMINEH KAKABAVEH (V) replik.....	90
Anf. 257	SOLVEIG ZANDER (C) replik	90
Anf. 258	AMINEH KAKABAVEH (V) replik.....	90
Anf. 259	SOLVEIG ZANDER (C) replik	90
Anf. 260	ISAK FROM (S) replik	91
Anf. 261	SOLVEIG ZANDER (C) replik	91
Anf. 262	ISAK FROM (S) replik	91
Anf. 263	SOLVEIG ZANDER (C) replik	91
Anf. 264	PENILLA GUNTHER (KD).....	92
Anf. 265	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	93
Anf. 266	PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	94
Anf. 267	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	94
Anf. 268	PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	94
Anf. 269	EVA-LENA JANSSON (S) replik	94
Anf. 270	PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	95
Anf. 271	EVA-LENA JANSSON (S) replik	95
Anf. 272	PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	95
Anf. 273	BÖRJE VESTLUND (S) replik.....	95
Anf. 274	PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	96
Anf. 275	BÖRJE VESTLUND (S) replik.....	96
Anf. 276	PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	96
Anf. 277	RAIMO PÄRSSINEN (S)	96
Anf. 278	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	98
Anf. 279	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	98
Anf. 280	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	99
Anf. 281	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	99

Anf. 282	AMINEH KAKABAVEH (V)	99
Anf. 283	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	100
Anf. 284	AMINEH KAKABAVEH (V) replik	101
Anf. 285	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	101
Anf. 286	AMINEH KAKABAVEH (V) replik	101
Anf. 287	JESSIKA VILHELMSSON (M)	101
Anf. 288	EVA-LENA JANSSON (S) replik	103
Anf. 289	JESSIKA VILHELMSSON (M) replik	103
Anf. 290	EVA-LENA JANSSON (S) replik	104
Anf. 291	JESSIKA VILHELMSSON (M) replik	104
Anf. 292	CARINA OHLSSON (S) replik	104
Anf. 293	JESSIKA VILHELMSSON (M) replik	104
Anf. 294	CARINA OHLSSON (S) replik	104
Anf. 295	JESSIKA VILHELMSSON (M) replik	105
Anf. 296	NINA LARSSON (FP)	105
Anf. 297	GUNILLA SVANTORP (S) replik	107
Anf. 298	NINA LARSSON (FP) replik	107
Anf. 299	GUNILLA SVANTORP (S) replik	107
Anf. 300	NINA LARSSON (FP) replik	107
Anf. 301	ISAK FROM (S) replik	108
Anf. 302	NINA LARSSON (FP) replik	108
Anf. 303	ISAK FROM (S) replik	108
Anf. 304	NINA LARSSON (FP) replik	108
Anf. 305	CARINA OHLSSON (S)	109
Anf. 306	SAILA QUICKLUND (M) replik	110
Anf. 307	CARINA OHLSSON (S) replik	110
Anf. 308	SAILA QUICKLUND (M) replik	111
Anf. 309	CARINA OHLSSON (S) replik	111
Anf. 310	SOLVEIG ZANDER (C) replik	111
Anf. 311	CARINA OHLSSON (S) replik	111
Anf. 312	SOLVEIG ZANDER (C) replik	112
Anf. 313	CARINA OHLSSON (S) replik	112
Anf. 314	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	112
Anf. 315	CARINA OHLSSON (S) replik	112
Anf. 316	Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	113
Anf. 317	CARINA OHLSSON (S) replik	113
Anf. 318	LARS TYSKLIND (FP)	113
Anf. 319	JOHAN ANDERSSON (S) replik	115
Anf. 320	LARS TYSKLIND (FP) replik	115
Anf. 321	JOHAN ANDERSSON (S) replik	115
Anf. 322	LARS TYSKLIND (FP) replik	115
Anf. 323	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik	115
Anf. 324	LARS TYSKLIND (FP) replik	116
Anf. 325	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik	116
Anf. 326	LARS TYSKLIND (FP) replik	116
Anf. 327	ADNAN DIBRANI (S) replik	116
Anf. 328	LARS TYSKLIND (FP) replik	117

Anf. 329 ADNAN DIBRANI (S) replik	117	Prot. 2013/14:12
Anf. 330 LARS TYSKLIND (FP) replik	117	15 oktober
Anf. 331 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	117	
Anf. 332 BÖRJE VESTLUND (S) replik	119	
Anf. 333 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	119	
Anf. 334 BÖRJE VESTLUND (S) replik	119	
Anf. 335 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	120	
Anf. 336 HILLEVI LARSSON (S) replik	120	
Anf. 337 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	120	
Anf. 338 HILLEVI LARSSON (S) replik	121	
Anf. 339 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	121	
Anf. 340 JOHAN ANDERSSON (S)	121	
Anf. 341 EVA-LENA JANSSON (S)	122	
Anf. 342 KERSTIN NILSSON (S)	123	
Anf. 343 GUNILLA SVANTORP (S)	125	
Anf. 344 PHIA ANDERSSON (S)	126	
Anf. 345 ISAK FROM (S)	127	
Anf. 346 JENNY PETERSSON (M) replik	129	
Anf. 347 ISAK FROM (S) replik	129	
Anf. 348 JENNY PETERSSON (M) replik	129	
Anf. 349 ISAK FROM (S) replik	129	
Anf. 350 KERSTIN HAGLÖ (S)	129	
Anf. 351 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	130	
Anf. 352 KERSTIN HAGLÖ (S) replik	131	
Anf. 353 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP) replik	131	
Anf. 354 KERSTIN HAGLÖ (S) replik	131	
(forts. prot. 13)	131	
2 § Ansökan om ledighet	132	
3 § Meddelande om frågestund	132	
4 § Anmälan om subsidiaritetsprövning	132	
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	132	
6 § Ärenden för hänvisning till utskott	133	
7 § Ärende för förnyad bordläggning	133	
8 § Bordläggning	133	
9 § Anmälan om interpellation	134	
10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	134	
11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	134	
12 § Kammaren åtskildes kl. 22.07	135	

Tryck: Elanders, Vällingby 2013